

PARTICIPIIUM.

Pluralis.

Dualis.

Singularis.

مَسْبِرٌ مَسْبِرَةٌ | مَسْبِرَانِ مَسْبِرَتَانِ | مَسْبِرُونَ مَسْبِرَاتٌ

De Præterito.

KESRA mediæ radicalis rejicitur ad primam, cujus vocalis perit; ut pro مَسْبِرٌ sit مَسْبَرٌ, & pro قَوْلٌ, قَبْلٌ Waw in Ie mutato, juxta Can. 2.

generalem. Secundæ & primæ personæ Concavorum Ie coincidunt cum Activo, sed sensu orationis facile distinguuntur.

De Futuro.

FATHA mediæ radicalis ad primam retrocedente, و & ي mutantur in ى quiescens, juxta Can. 2. gen. quo ى regulariter in Plur. Fœm. excidit: est itaque يَسْبِرُ pro يَسْبِرُونَ, يَقُولُ pro يَقُولُونَ.

De Participio.

DAMMA secundæ radicalis ad primam rejecto, و participiale (etsi quidam malunt radicale) excidit; quia duæ literæ simul in una vocali nequeunt quiescere: estque مَقْوُولٌ pro مَقْوُولٌ: & ي ي quies-

quiescens non accommodat se more solito vocali
 præcedenti damma; sed contra, discriminis ergo,
 eam sibi accommodat, vertitque in kesra, ut dica-
 tur **مَسْبُورٌ**, non **مَسْبُورٌ**, pro **مَسْبُورٌ**.

Reperies tamen etiam apud Auctores probatos,
 maxime apud Poëtas, participia hæc regulariter for-
 mata, potissimum in Concavis **ي**; ut **مَصْبُورٌ**
مَكْبُورٌ *custoditus, consutus, mensuratus.*

Similis est ratio Conjugationum quartæ, septi-
 mæ, octavæ, & decimæ: in his enim **و** & **ي** mo-
 veri quoque nolunt, sed abjecta vocali sua, vel ad
 præcedentem rejecta, quiescunt, expressæ ante voca-
 lem, abjectæ ante gjezma, hoc modo:

A C T I V A.

Infinit. Part. Imp. Fut. Præt.

أَقْبَلُ	يُقْبَلُ	أَقْبَلْ	مُقْبَلٌ	أَقْبَلْتُ
أَسَارٌ	يَسِيرٌ	أَسِرْ	مَسِيرٌ	أَسَارَةٌ
أَنْقَلُ	يَنْقَلُ	أَنْقَلْ	مَنْقَلٌ	أَنْقَلْتُ
أَنْسِرُ	يَنْسِرُ	أَنْسِرْ	مَنْسِرٌ	أَنْسِرْتُ

أَقْتَالُ

اِقْتَبَلَ	يَقْتَبِلُ	اِقْتَبَلْتُ	مَقْتَبِلٌ	اِقْتَبَلْنَا	اِقْتَبَلْتُمْ	} 8
اِسْتَبَارَ	يَسْتَبِيرُ	اِسْتَبَارْتُ	مَسْتَبِيرٌ	اِسْتَبَارْنَا	اِسْتَبَارْتُمْ	
اِسْتَعَالَ	يَسْتَعِيْلُ	اِسْتَعَلْتُ	مَسْتَعِيْلٌ	اِسْتَعَلْنَا	اِسْتَعَلْتُمْ	} 10
اِسْتَسَارَ	يَسْتَسِيْرُ	اِسْتَسَارْتُ	مَسْتَسِيْرٌ	اِسْتَسَارْنَا	اِسْتَسَارْتُمْ	

P A S S I V A.

اُقْبِلُ	يُقْبَلُ	اُقْبِلْتُ	مُقْبَلٌ	اُقْبِلْنَا	اُقْبِلْتُمْ	4
اُنْقَبِلُ	يُنْقَبَلُ	اُنْقَبِلْتُ	مُنْقَبَلٌ	اُنْقَبِلْنَا	اُنْقَبِلْتُمْ	7
اُقْبَلُ	يُقْبَلُ	اُقْبِلْتُ	مُقْبَلٌ	اُقْبِلْنَا	اُقْبِلْتُمْ	8
اُسْتَقْبَلُ	يُسْتَقْبَلُ	اُسْتَقْبَلْتُ	مُسْتَقْبَلٌ	اُسْتَقْبَلْنَا	اُسْتَقْبَلْتُمْ	10

Vides hic non differre Concava و a Concavis ي : & Participia quoque Passiva septimæ & octavæ Conjugat. coincidere cum Activis: sed usus & circumstantia textus ea discernunt. In Infinitivis quartæ & decimæ Conjugationis و & ي fatha suo ad præcedentem gjezmatam rejecto in Elif quiescens mutantur; post quod 1 illud quiescens quod ad formationem Infinitivi ultimæ præponitur in اِنْصَارًا & اِسْتَنْصَارًا excidit, ob causam in Participio

allatam; sed ad compensationem ejus & in fine accedit, diciturque *إِسْتَنْقَالَةً*, *إِقْوَالًا* pro *إِسْتَنْقَالًا*. Septimæ & octavæ Conjugationis Infinitivi mediam regulariter movent; sed Concava & eam insuper in *ي* mutant, ut patet in Paradigmate.

Reliquæ Conjugationes perfecte inflectuntur; ut

قَوْلٌ يَقُولُ قَوْلٌ مَّقُولٌ تَقْوِيلاً
 قَاوُلٌ يُقَاوِلُ قَاوِلٌ مُقَاوِلٌ مُقَاوَلَةٌ
 سَبَّيْرٌ يَسْبِرُ سَبَّيْرٌ مَسْبِرٌ مَسْبِرٌ تَسْبِيرٌ
 سَايِرٌ يَسَايِرُ سَايِرٌ مُسَايِرٌ مُسَايِرَةٌ

& sic quoque *إِبْبِصٌ*, *إِسْوَدٌ*, *تَقَاوُلٌ*, *تَقْوُلٌ* & cæti

Quin & verba quædam mediam & vel *ي* habentia, in primis illis Conjugationibus regulariter etiam inflecti reperies: ut

عَاوِرٌ يُعَاوِرُ *monoculus fuit.*
 صَايِدٌ يَصْطِيدُ *venatus est.*

& sic quoque *إِسْتَعْوَرٌ*, *إِسْتَعْوِرٌ*, *إِسْتَعْوَرٌ*, *إِسْتَعْوِرٌ*
أَصْبَحَ, *أَنْصَبَدَ*, *أَصْطَبَدَ*, *أَسْتَنْصَبَدَ*

quæ-

quædam etiam in prima conjugatione imperfecta esse; in quarta vero, modo perfecta, modo imperfecta: ut,

$\left. \begin{array}{l} \text{أَمْرًا} \text{ quievit.} \\ \text{أَخْرَجَ} \text{ exhalavit.} \end{array} \right\} \text{in } \text{أَفْعَلَ} \text{ habet } \left\{ \begin{array}{l} \text{أَمْرًا} \text{ \& } \text{أَمْرًا} \\ \text{أَخْرَجَ} \text{ \& } \text{أَخْرَجَ} \end{array} \right.$

Sic concava و in decima Conjug. sæpissime perfecte etiam conjugantur: ut إِسْتَجَابَ & إِسْتَجَابَ & إِسْتَجَابَ *exaudivit*, إِسْتَصَابَ & إِسْتَصَابَ *exaudivit*, إِسْتَجُوبَ & إِسْتَجُوبَ *exaudivit*, إِسْتَجُوبَ *exaudivit*, quin non nemo Grammaticorum id perpetuo ait liberum esse; quod non probo.

CAPUT NONUM.

De verbo Quiescente J.

QUIESCENTIA ج, hoc est, quæ ultimam radicalem habent و vel ي, defectiva proprie vocantur ab Arabum Grammaticis; & hoc modo flectuntur in prima Conjugatione.

Activum Defectivi و.

PRÆTERITUM.

*Pluralis.**Dualis.**Singularis.*

عَزَوْا عَزَوْنَ	عَزَوَا عَزَوْتَا	عَزَتْ عَزَتْ
عَزَوْتُمْ عَزَوْتُمْ	عَزَوْتُمَا عَزَوْتُمَا	عَزَوْتُ عَزَوْتُ
عَزَوْنَا عَزَوْنَا		عَزَوْتُ عَزَوْتُ

FUTURUM.

*Pluralis.**Dualis.**Singularis.*

يَعَزُونَ يَعَزُونَ	يَعَزَوَانِ يَعَزَوَانِ	يَعَزِي يَعَزِي
تَعَزُونَ تَعَزُونَ	تَعَزَوَانِ تَعَزَوَانِ	تَعَزِي تَعَزِي
نَعَزِي نَعَزِي		أَعَزِي أَعَزِي

IMPERATIVUS.

*Pluralis.**Dualis.**Singularis.*

أَعَزُوا أَعَزُوا	أَعَزُوا أَعَزُوا	أَعَزِي أَعَزِي
-------------------	-------------------	-----------------

PARTICIPIUM.

*Pluralis.**Dualis.**Singularis.*

عَاثِرُونَ عَاثِرُونَ	عَاثِرَانِ عَاثِرَانِ	عَاثِرِي عَاثِرِي
-----------------------	-----------------------	-------------------

IN-

INFINITIVUS.

عَمَرُوا

Activum defectivi ي.

PRÆTERITUM.

Pluralis.

Dualis.

Singularis.

عَمَرُوا	عَمَرَا	عَمَرَ
عَمَرْتُمْ	عَمَرْتُمَا	عَمَرْتَ
عَمَرُوا	عَمَرَا	عَمَرَ

FUTURUM.

Pluralis.

Dualis.

Singularis.

يَعْمَرُونَ	يَعْمَرَانِ	يَعْمَرُ
تَعْمَرُونَ	تَعْمَرَانِ	تَعْمَرُ
يَعْمَرُونَ	يَعْمَرَانِ	يَعْمَرُ

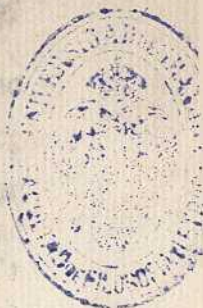
IMPERATIVUS.

Pluralis.

Dualis.

Singularis.

عَمَرُوا	عَمَرَا	عَمَرَ
----------	---------	--------

PARTICIPIIUM.

Pluralis.

Dualis.

Singularis.

مَرَامٍ مَرَامِيَّةٌ | مَرَامِيَانِ مَرَامِيَتَانِ | مَرَامُونَ مَرَامِيَاتٌ

INFINITIVUS.

مَرَمِيَا

De Præterito.

مَرَمِيَا oppugnavit est pro مَرَمِيَا و in Elif quiescens converso, juxta Canonem tertium و; &

مَرَمِيَا projecit, pro مَرَمِيَا, abjecta vocali ي, quod quiescit instar Elif, juxta Canonem tertium ي: & excidit utraque cum vocali sua in tertia persona fœmin. singularis ac dualis, & masc. pluralis. Dicitur enim

مَرَمِيَا } pro { مَرَمِيَا مَرَمِيَا } pro { مَرَمِيَا مَرَمِيَا } pro { مَرَمِيَا مَرَمِيَا }
 مَرَمِيَا } pro { مَرَمِيَا مَرَمِيَا } pro { مَرَمِيَا مَرَمِيَا } pro { مَرَمِيَا مَرَمِيَا }

Cum media radice habet damma, non mutatur و radicale, ut مَرَمِيَا potitus fuit: cum vero kesra possidet, convertitur ubique in ي, ut مَرَمِيَا, pro مَرَمِيَا, juxta Canon. quintum و; ut مَرَمِيَا مَرَمِيَا, pro

pro

pro مَرْضُوتٍ مَرْضُوتٍ, juxta Can. 2. gen. At tunc etiam in tertia foem. sing. & dualis non excidit; ut مَرْضِيَّتٌ مَرْضِيَّتٌ, سَرُوتٌ سَرُوتٌ, fecus in Plurali masculino, ubi dicitur مَرْضُوا, سَرُوا, juxta Canon. 1. و & ي.

De Futuro.

ULTIMA radicalis, abjecto damma suo, quiescit. Penultima, si in Præt. fatha habet, id hic (ut in Concavis) quiescentia و in damma, quiescentia ي in kesra mutant: ut يَرْمِي, يَغْزِي; sed & ob gutturalem manet, sicut in perfectis, ut مَرَعِي يَرْعِي pavit pascet. si damma, id regulariter manet, ut يَسْرِي noctu ibit. quod flectitur ut يَغْزِي si kesra, id in fatha mutatur, ut يَرْضِي gratum habebit: ubi & pro و est ي in-
star Elif quiescens, juxta posterius membrum Canonis tertii و; ponitur enim pro يَرْضِي: flectiturque hoc modo,

يَرْضِي تَرْضِي	يَرْضَبَانِ تَرْضَبَانِ	يَرْضَوْنَ يَرْضَبْنَ
تَرْضِي تَرْضَبْنَ	تَرْضَبَانِ	تَرْضَوْنَ تَرْضَبْنَ
أَرْضِي		نَرْضِي

In plurali masculino, & singulari secundæ personæ fœminino, juxta Canonem primum و ي & ي, fit contractio, quæ aufert differentiam pluralis mascul. a plur. fœm. cum penultima Futuri habet damma, ut patet in يَرْضَوْنَ & تَرْضَوْنَ; & singularis fœm. secundæ personæ, a plur. fœm. secundæ personæ, cum penultima possidet kesra vel fatha; ut in تَرْضَبْنَ & تَرْضَبْنَ.

Præpositis particulis giezmantibus, ultima radicalis non recipit giezma, sed excidit, & u regulariter abjicitur hoc modo,

Pluralis.	Dualis.	Singularis.
يَعْمُرُوا يَعْمُرُونَ	يَعْمُرُوا تَعْمُرُونَ	يَعْمُرُ تَعْمُرُ
تَعْمُرُوا تَعْمُرُونَ	تَعْمُرُوا تَعْمُرُونَ	تَعْمُرُ تَعْمُرُ
تَعْمُرُ		تَعْمُرُ

Et sic quoque كَمْ يَرْضُ & كَمْ يَرْضُ: sed interdum licet rarissime, manere ultimam reperies, di-

cique يَرْضَى، لَمْ يَرْمِي، لَمْ يَغْزُوا.

At cum particulæ fathantes præmittuntur, ultima regulariter recipit fatha; ut

}	يَرْمِي تَرْمِي	}	يَغْزُوا تَغْزُوا
&c.	تَرْمِي تَرْمِي	لَنْ	تَغْزُوا تَغْزِي
	أَرْمِي		أَغْزُوا

Nisi penultima habeat fatha; tunc enim obstat Canon tertius ي; ut لَنْ يَرْضَى تَرْضَى &c. Sic & و interdum manet quiescens post damma, sed rarissime; ut لَنْ نَغْفُو neutiquam condonabimus.

De Imperativo.

Imperativus, ut in perfectis, fit a futuro giez-mato, præfixo l imperativo, ut اَرْمِ، اَغْزُ، اَرْمِ: reditque cum Nun paragogico tertia radicalis abjecta in singulari masc. ut اَرْمِمْ، اَغْزُومَ، اَرْمِمْ. In singul. fœminino & plur. masculino adhibetur contractio, eo prorsus modo quo in Futuro.

De Participio.

In singulari masc. و finale post kesra mutatur in ي, juxta Canonem quintum و, fitque غَانِرِيّ pro غَانِرُو: & quia le finale post kesra nequit habere damma, juxta quartum Canonem ي, id abjicit, ejusque Nun ad præcedentem rejecto, ipsa etiam excidit, ut كَانِرِ pro غَانِرِيّ; sicut eo amisso redit, ut اَلْغَانِرِيّ pro اَلْغَانِرِيّ (nam articulum tollere Nun ultimæ vocalis post discas:) Eadem est ratio defectivi ي, ut رَامِ pro رَامِيّ, اَلرَّامِيّ pro اَلرَّامِيّ: & quia ي finale post kesra etiam respuit kesra, juxta eundem Canonem quartum, dicitur etiam in genitivo غَانِرِ & رَامِ pro غَانِرِيّ & رَامِيّ. At accusativus est regularis, غَانِرِيّا pugnantem, رَامِيّبا projicientem. In غَانِرِيّة & رَامِيّة redit ي abjectum; quia extra finem dictionis collocatur. & in غَانِرُونَ fit contractio, ut in Futuro.

De infinitivo.

Infinitivus est regularis.

De Passivo.

Passivi similis est ratio : ut,

P R Æ T E R I T U M.

Defectivum ي.

رُمِي رُمِي
رُمِيَتْ رُمِيَتْ
رُمِيَتْ رُمِيَتْ
&c.

Defectivum و.

عُرِي عُرِي
عُرِيَتْ عُرِيَتْ
عُرِيَتْ عُرِيَتْ
&c.

F U T U R U M.

يُرِي يُرِي
تُرِي تُرِي
تُرِي تُرِي
أُرِي
&c.

يُعْرِي يُعْرِي
تُعْرِي تُعْرِي
تُعْرِي تُعْرِي
أُعْرِي
&c.

P A R T I C I P I U M.

مُرِي مُرِي
&c.

مُعْرِي مُعْرِي
&c.

عُزِّي est pro عُزُو juxta Canonem quintum و
 in يُعزِّي mutatur و in ي quiscens instar Elif,
 juxta tertium Canonem و. يرمي autem est pro
 مَعزِّي ي. مَعزِّي ي. يرمي, secundum tertium Canonem
 est pro مَعزُوو per contractionem: & مرمي
 pro مَرْمُوو, juxta quintum Canonem ي.

Atque hujus Conjugationis normam derivati-
 vae omnes sequuntur, ut:

P A S S I V U M.

<i>Futurum.</i>	<i>Præter.</i>
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي

A C T I V U M.

<i>Futurum.</i>	<i>Præter.</i>
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي
يُعزِّي	عُزِّي

PASSIVUM.

ACTIVUM.

PASSIVUM.		ACTIVUM.	
Futurum.	Præter.	Futurum.	Præter.
يُرْمَى	رُمِيَ	يُرْمِي	رَمَى
يُرَامَى	رُمِيَ	يُرَامِي	رَامَى
يُرْمَى	أُرْمِيَ	يُرْمِي	أَرْمَى
يُنْتَرَمَى	نُتِرِمِيَ	يُنْتَرِمِي	نَتِرِمَى
يُرْتَمَى	أُرْتَمِيَ	يُرْتَمِي	أَرْتَمَى
يُسْتَرْمَى	أُسْتَرِمِيَ	يُسْتَرِمِي	أَسْتَرِمَى

Et sic in cæteris Conjugationibus & temporibus primæ Conjugationis regulæ observantur: solumque notandum est, *ي* illud quod in præteritis Defectivi و ponitur loco و, juxta posterius membrum Canonis tertii و, in primis & secundis personis manere, & diphthongescere cum fatha, dicitur, أَغْرِي أَغْرِي أَغْرِي &c. secus atque in prima Conjugatione, ubi redit و.

CAPUT DECIMUM.

De Verbo dupliciter imperfecto.

VERBA dupliciter imperfecta, simpliciter imperfecta per omnia sequuntur. Classes autem eorum duæ sunt; quarum prima continet ea quæ hamzata sunt & simul quiescentia: quorum quatuor sunt species.

1. Hamzatum Fe & quiescens Ain: ut **أَب** *reversus est*; quod conjugatur sicuti **أَتَمَّرَ** & **قَالَ**: ut

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Prat.</i>
أَوْبَا	أَيْبٌ	أَبُّ	يَأْوِبُ	أَب

2. Hamzatum Lam & quiescens Ain: ut **سَاءَ** *contristavit*, **جَاءَ** *venit*. quorum illud conjugatur ut **قَالَ** & **هِنَأَ**; hoc ut **سَارَى** & **هِنَأَ**: exempli gratia,

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Prat.</i>
سَوَاءَ	سَائِيءٌ	سَاءٌ	يَسْوِءُ	سَاءَ
مَجِبًا & جِبَةً	جَائِيءٌ	جِيءٌ	يَجِيءُ	جَاءَ

3. Ham-

3. Hamzatum Fe & quiescens Lam : ut **أَتَى**
venit ; quod conjugatur sicut **أَتَى** & **رَأَى** , ut

<i>Infinitiv.</i>	<i>Particula.</i>	<i>Imperativus.</i>	<i>Futurum.</i>	<i>Præteritum.</i>
أَتَى	أَتَى	أَتِ	يَأْتِي	أَتَى

Dicitur tamen & **تَه** in Imperativi sing. masculino.

4. Hamzatum Ain & quiescens Lam : ut **فَأَى**
recessit ; quod conjugatur sicut **سَأَلَ** & **رَأَى** , ut

<i>Particula.</i>	<i>Imperativus.</i>	<i>Futurum.</i>	<i>Præteritum.</i>
فَأَى	فَأِ	يَفْأِي	فَأَى

Fatha penultimæ manet in Futuro & Imperativo , quia elif est litera gutturalis. Et sic quoque regulariter conjugaretur **رَأَى** *vidit* : sed ob frequentem usum hamza abjicit , vocali ejus ad præcedentem rejecta , quoties **ر** giezma habet ; ideoque in Futuro & Imperativo primæ Conjugationis sic habet :

FUTURUM.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
يَسْرُونَ يَسْرَيْنِ	يَسْرَيَانِ يَسْرَيَانِ	يَسْرِي تَسْرِي
تَسْرُونَ تَسْرَيْنِ	تَسْرَيَانِ	تَسْرِي تَسْرَيْنِ
تَسْرِي		تَسْرِي

pro يَسْرِي تَسْرِي, &c; sicuti & apud Poëtas interdum, versu id exigente, occurrit.

IMPERATIVUS.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
مَرُوا	مَرِيَا	مَرِ مَرِي vel مَرِي

vel cum Nun paragogico,

مَرِيْنَ	مَرِيْنَ	مَرِيْنَ
----------	----------	----------

Invenitur tamen etiam non raro regulariter formatus, ut مَرِيْ, &c.

Et in tota Conjugatione quarta أفْعَلٌ, ut

PRÆTÉRITUM.

أَسْرَيْتَ	أَسْرَيْتَ	أَسْرَيْتَ	أَسْرَيْتَ
------------	------------	------------	------------

Fu-

FUTURUM.

يُرِي تَرِي تَرِيْنَ &c.

IMPERATIVUS.

Pluralis.

Dualis.

Singularis.

أُرُوا | أُرِيَا | أُرِيْ

& cum Nun paragogico,

أُرِيْنَ | أُرِيَانِ | أُرِيَانَا

PARTICIPIIUM.

مُرِيٌّ | مُرِيَانِ | مُرِيَانَا

INFINITIVUS.

أُرِيٌّ vel أُرَاءٌ aut أُرِيَّةٌ

Quin reliqua etiam verba omnia hujus ordinis, in Conjugatione hac quarta, hamza etiam posse abjicere doctissimi tradunt Grammatici; ac proinde dici non solum أُنِّي يُنِّيْنَا, sed &

أُنِّي يُنِّيْ مِّنْ

Cum ر giezma non habet, regulariter conjugatur رَأَيْت , nec amittit hamza; ut

P R Æ T E R I T U M.

رَأَيْت رَأَيْتِ رَأَيْتُمَا رَأَيْتُمَا رَأَيْتُمْ

P A R T I C I P I U M.

رَأَيْتَانِ | رَأَيْتَانِ | رَأَيْتَانِ &c.

I N F I N I T I V U S.

رَأَيْتَانِ

Et sic quoque in Participio Passivi est مُرْتَمِي ut مُرْتَمِي ; licet ر habeat giezma.

Secunda verborum dupliciter imperfectorum classis continet dupliciter quiescentia, quæ ab Arabibus vocantur Involuta; suntque duum generum, Separata & Conjuncta. Involutum separatum est quod quiescit prima & ultima, ut وَدِّي *custodivit*, وَجِي *ungulam attritam habuit* (equus scilicet) quorum illud flectitur, ut وَدِّي & وَدِّي , hoc

hoc vero ut *وَجِلَ* & *مَرَضِيَ*; exempli gratia,

<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
وَجِي	اِجِ	يُوجِي	وَجِيَ	وَأِي	قِ vel قَه	يُعِي	وَيِي

Imperativus *قِ* in reliquis personis resumit *يِ*,
adhibita tamen contractione in singul. & plural.
mascul. ut

*Pluralis.**Dualis.**Singularis.*

قِي	قِي	قِي	قِي	قِي	قِي	قِي	قِي
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Sic cum *و* paragogico in singul. mascul. *قِي*
dicitur.

Involutum conjunctum, quod quiescit media &
ultima, ut *شَوِيَ* *assavit*, *قَوِيَ* *valuit*, *حَبِيَ*
vixit: quæ perfecte conjugantur quoad mediam,
at imperfecte quoad ultimam; *شَوِيَ* quidem sicut
مَرَضِيَ; ut *قَوِيَ* & *حَبِيَ* sicut *مَرَضِيَ*; ut

<i>Inf.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
شَبَا	شَاي	إِشِي	يَشَوِي	شَوِيَ
			P 3	قَوِيَ

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Prat.</i>
قَوِي	قَاي	اِقُو	يَقُوِي	قَوِي
حَبِي	حَاي	اِحِي	يَحْبَا	حَبِي

Infinitivus شَبَا est pro شَوِيَا secundum Canonem tertium و & ي; & قَوِي pro قَوُوِي juxta Canonem de secunda syllabæ mixtæ litera: est autem قَوِي pro قَوُو , و ultimo juxta Canonem quintum و ob kesra præcedens in ي converso; unde definit ultimam penultimæ similem habere, & Surdum esse. Sicuti contra, حَبِي convertens و finale in ي juxta eundem Canonem, accipit ultimam penultimæ similem, unde & more Surdi contractionem non raro patitur: dicitur enim in Præterito حَبِي & حَيّ; quanquam nonnulli kesra penultimo ad primam rejecto malunt حَيّ dicere: & in Futuro يَحْبَا (ubi ي instar Élif quiescens, in quod و conversum erat juxta Canonem tertium و, in ا quiescens mutatur ob ي præcedens, juxta Canonem tertium ي) & يَحِي. Pro Participio حَاي usitatius est adjectivum حَيّ *vivus*. In Infinitivo و radicale sua vocali abjecta quies-

quiescit instar Elif: quod particulare est, & de eo Can. fecun. و & ي vide.

Sic in reliquis quoque Conjugationibus hæc verba analogiam quiescentium ultima sequuntur. Sed **ي** in decima Conjugat. **ي** prius interdum abjicit, vocali ejus ad præcedentem rejecta: dicitur enim,

إِسْتَحْبَا يَسْتَحْبِي إِسْتَحْبِي مَسْتَحْبِي إِسْتَحْبَاءَ
 إِسْتَحْدِي يَسْتَحْدِي إِسْتَحْدِي مَسْتَحْدِي إِسْتَحْدَاءَ &

Verba tripliciter imperfecta paucissima reperiuntur: suntque hamzata Fe & Involuta conjuncta: ut **أَوِي** *recepit*; vel hamzata Ain & Involuta separata, ut **وَأَي** *stetit promissus*; quorum illud conjugatur ut **أَنْسُرُ** & **شَوِي**, hoc ut **وَقِي** & **سَأَل**: ut

<i>Inf.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
أَيَّأ	أَي	أَيُّوِي	يَأُوِي	أَوِي
وَأَيَّأ	وَأَيَّ	وَأَيُّوِي & وَأَيُّوِي	يَأُوِي	وَأَوِي

Verba tribus radicalibus aut primis duabus quiescentia nulla dantur. Itaque hæc de Imperfectis, & de verbis in universum sufficiant.

FINIS LIBRI SECUNDI.

THOMÆ ERPENII
 GRAMMATICÆ
 ARABICÆ
 LIBER TERTIUS,

D E

N O M I N E.

In Nomine consideranda sunt Qualitas,
 Species, Forma, Genus, Motio; Nu-
 merus, Casus, Declinatio, & Comparatio.

C A P U T P R I M U M.

De Qualitate.

QUALITATE Nomen aliud est Substanti-
 vum, idque Proprium, ut مُحَمَّدٌ *Mu-*
hammed, مَكَّةُ *Mecca*, جَبَلُ حُونَ

Oxus fluv. aut Appellativum; ut نَبِيٌّ *pro-*

Q phe-

pheta, مَدِينَةٌ civitas, نَهْرٌ fluvius: vel Ad-
jectivum, ut صَغِيرٌ parvus, أَلْبَسٌ albus.

Quorum Proprium natura sua restrictum & determi-
natum est: Appellativum vero & Adjectiva late
patentia & vaga; sed restringuntur præfixo Artic-
ulo

الْ أَلْ هِ ط, ut أَلْتَبِيّ هِ وَوَفِيّتِيس, أَلْمَدِينَةُ
هِ طُولِيس, أَلصَّغِيرِ هِ مِيخْرُوس, أَلْأَبْسُ هِ لَابُخُوس.

Cujus Articuli literam J ante Solarem inter pro-
nunciandum perire, Solari in compensationem ejus
duplicata, dictum est Cap. 4. libri primi: J autem
ejus unionis esse, vocalemque suam fatha in fluxu
sententiæ abjicere, & consonam sequentem cum
præcedentis dictionis aut literæ servilis vocali uni-
re, constat ex ejusdem libri Capite quinto.

Appellativum autem restringitur quoque constru-
ctione, seu regimine genitivi; separati quidem, ut
in عَبْدُ اللَّهِ servus Dei; conjuncti vero, ut
عَبْدُهُ servus ejus, unde Articulum tunc non
admittit: sicuti nec unquam Proprium, quippe na-
tura sua determinatum. Multa tamen virorum
nomina ex appellativis facta possident Articulum,
sed ut essentialem, non ut accessorium; ex. gr.
أَلْخَلِيلُ, أَلْقَاسِمُ: quæ tamen & bre-
vitatibus causa interdum eum amittunt. Sic & Parti-
ti-

ticularum quarundam compositionem Articulus post dicitur ingredi.

CAPUT SECUNDUM.

De specie.

SPECIES duplex est, Primitiva & Derivativa: Nomen Primitivum est quod non derivatur aliunde; ut **رَأْسٌ** *caput*, **لَحْمٌ** *caro*: Derivativum vero quod ab alio derivatur; estque Verbale vel Nominale. Verbale est quod derivatur a Verbo: qualia fere sunt Adjectiva, ut **عَظِيمٌ** *mag-nus*, ab **عَظِمَ** *magnus fuit*, **صَغِيرٌ** *parvus*, a **صَغِرَ** *parvus fuit*; **أَصْفَرٌ** *flavus*, a **صَفِرَ** *flavus fuit*; **طَيِّبٌ** *bonus*, a **طَابَ** *bonus fuit*; **فَاعِلٌ** *adjuvans*, a **فَاعَلَ** *adjuvit*, atque sic reliqua Participia adjective accepta: & substantiva significantia Actorem, Locum vel Tempus actionis, Instrumentum actionis, aut denique Actionem ipsam

Nomen Actoris.

ACTOREM significant Participia activa, substantive accepta: ut نَاصِرٌ *adjutor*, مَالِكٌ *rex, dominator*, قَاعِدٌ *seffor*, &c.

Nomen Loci & Temporis.

LOCUS & Tempus actionis eadem nominis voce significantur: ut مَكْتَبٌ *locus & tempus seriptionis*, مَجْلِسٌ *locus & tempus sessionis*: fiuntque in prima trilateri Coniugatione a Futuro activo, م pro اتين polito, & vocali penultima manente, cum est fatha, ut مَشْغَلٌ *locus & tempus laboris*, ا يَشْغَلُ; vel kesra, ut مَضْرِبٌ *locus & tempus verberationis*, ا يَضْرِبُ; مَبِيعٌ *locus & tempus emptionis*, ا يَبِيعُ: at in fatha conuerso, cum est damma, ut مَدْخَلٌ *locus & tempus introitus*, ا يَدْخُلُ; مَقَامٌ *locus & tempus stationis*, ا يَقُومُ. Duodecim tamen hæc nomina damma in kesra mutant,

مَشْرِقٌ

مَشْرِقٌ	locus ortus, Oriens.	مَنْخَرٌ	locus spirationis, id est, nares.
مَغْرِبٌ	locus occasus, Occidens.	مَذْبَحٌ	locus sacrificandi.
مَرْفَعٌ	locus innitendi cubito.	مَطْلَعٌ	locus ascensus.
مَنْبِتٌ	locus cretionis berbarum.	مَفْرَقٌ	locus separationis capillorum.
مَسْقَطٌ	locus casus.	مَسْكَنٌ	locus habitationis.
مَجْرَمٌ	locus jugulandi camelum.	مَسْجِدٌ	locus adorationis.

Quorum postrema quinque etiam regulariter cum fatha scribuntur: quod &, ex sententia quorundam, primis etiam sex accidere potest. Septimum quoque interdum irregulariter kesra sub م habet, & مَنْخَرٌ effertur.

Si autem verbum est simile و, penultima perpetuo kesra habet, & و si abjectum est, redit: ut مَوْضِعٌ locus & tempus positionis, à يَضَعُ; مَوْعِدٌ locus, & tempus promissionis, à يَعِدُ; مَوْجِعٌ locus & tempus eundi, à يَوْجِعُ, si vero est Defectivum, penultima perpetuo habet fatha: ut مَرْمِي (pro مَرْمِيّ secundum Canon. tertium

(ي) *locus & tempus projectionis*, a *يَرْمِي*; *مَدْعِي*
locus & tempus vocationis, a *يُدْعُو*; *مَرَضِي* *lo-*
cus & tempus complacentiae, a *يَرْضِي*: a *يَاوِي*
 tamen reperitur *مَأْوِي*, & cum kesra *مَأِي* pro
مَأْوِي (juxta Canonem quintum (ي) *locus & tem-*
pus mansionis.

Assumitur interdum in Locorum nominibus & in
 fine; ut *مَقْبَرَةٌ* *locus sepelitionis*, *cæmeterium*,
 a *يَقْبُرُ*; *مَشْرِقَةٌ* *locus ortus*, *Oriens*, a *يَشْرِقُ*,
 ac tum penultima radicalis subinde damma habet;
 ut *مَقْبَرَةٌ*, *مَشْرِقَةٌ*, a *يَطُنُّ* autem,
existimat, fit *مَظَنَّةٌ* cum kesra, *locus existi-*
mationis.

In Verbis autem quadriliteris & Conjugationi-
 bus omnibus derivativis, formatur Nomen Loci &
 Temporis a Futur. passivo, posito م pro ان-بن;
 ita ut omnino conveniat cum Participio passivo:
 ut *مُخْزِنٌ* *locus & tempus contristationis*, a
يُخْزِنُ; *مُقَامٌ* *locus & tempus constitutionis*, a
يُقَامُ: sic *مُنْقَطِعٌ* *locus & tempus abscissionis*,
مُدْحَرْجٌ *locus & tempus volutationis*, *مُخْرَجٌ*
locus & tempus tumultuationis.

Nomen Instrumenti.

NOMEN Instrumenti fit præposito م cum *kes-*
ra; estque formæ مَنْصَرٌ vel مَنْصَرٌ
aut مَنْصَرَةٌ: ut مَفْتَاْحٌ quo quid aperitur, *cla-*
vis, a فَتَحَ aperuit; مَلْحَبٌ *multra*, ab
حَلَبَ *mulsit*; مَكْسَحَةٌ *verriculum*, a
كَسَحَ *verrit*. Sed مَنْخَلٌ *cribrum*, a
نَخَلَ *cribravit*, habet damma super م & media
radicali; ut & مَدْفٌ (contracte pro مَدْفِيٌّ)
instrumentum quo contunduntur vestes, a دَفَّ *contu-*
dit. Dicitur tamen etiam regulariter مَدْفٌ &
مَدْفَةٌ. His adjungunt etiam مَدْفُونٌ *vasculum*
in quo asservatur unguentum, مَسْعَطٌ *vasculum*
in quo asservatur medicina caput purgans, مَكْحَلَةٌ
vasculum in quo asservatur stibium, & nonnulli
etiam مَحْرُضَةٌ (pro quo tamen doctissimi Gram-
matici مَحْرُضَةٌ scribunt) *clavæ theca*. Sed hæc
mihi non videntur actionum significare instrumen-
ta: nulla certe ratione hoc postremum, quod ne
verbale quidem est.

Nomen actionis.

ACTIONEM ipsam significat Infinitivus, reliquorum Nominum more Casibus variabilis: ut *ضَرْبٌ* *verberatio*, *إِحْزَانٌ* *contristatio*, *تَصَارُعٌ* *colluctatio*, *إِسْتِخْرَاجٌ* *eductio*, &c. quin proprie nihil aliud est Infinitivus quam Nomen verbale adverbiascens, quod elegantiae, & significationis intendendae causa Verbo apponitur.

Nomen Vicis.

AB Infinitivo autem non terminato & formatur etiam Nomen & terminatum significans actionem unam & solitariam, ac repudians proinde Adjectivum *وَاحِدَةٌ* *una*; vocaturque ab Arabibus Nomen Vicis. Et est a trilateris primae Conjug. perpetuo formae *نَصْرَةٌ*: ut *ضَرْبَةٌ* *una sola verberatio*, *قَعْدَةٌ* *una sola sessio*, *قَوْمَةٌ* *una sola statio*; quorum Infinitivi sunt *ضَرْبًا*, *قَعْدًا*, *قَوْمًا*. a quadrilateris vero & Conjugationibus derivativis, ejusdem formae cum Infinitivo appposito solum &, ut *دَحْرَاجَةٌ* *una sola volutatio*, *إِحْزَانَةٌ* *una sola contristatio*; *إِسْتِخْرَاجَةٌ* *una sola eductio*,

Atio, ab Infinitivis *دَحْرَجًا*, *إِحْرَاجًا*, *إِسْتِحْرَاجًا*,
 & lic quoque a duobus hisce Infinitivis primæ Con-
 jugationis trilateræ *إِتْبَانًا* & *لِقَاءً* fiunt *إِتْبَانَةٌ*
unus solus accessus, *لِقَاءٌ* *unus solus occurfus*; non
آتِبَةٌ; *لِقَابَةٌ*. Ex. gr. *ضَرَبْتُهُ ضَرْبَةً* *ver-*
beravi eum verberatione una, seu *verberando semel*,
 vel *semel eum verberavi*: *قَعَدْتُ قَعْدَةً* *sedi ses-*
sione una, *semel sedi*: at *ضَرَبْتُهُ ضَرْبًا* est
verberavi eum verberando, *قَعَدْتُ قَعُودًا* *sedi*
sedendo, indeterminate. Cum autem Infinitivus
 terminatur ة, non formatur ab eo Nomen vicis;
 sed ut unitas actionis significetur, adjicitur ei Ad-
 jectivum *وَاحِدَةً*, ut *رَحْمَةٌ وَاحِدَةٌ* *una sola mi-*
serescentia, *إِقَامَةٌ وَاحِدَةٌ* *una sola constitutio*.

Simili prorsus modo formatur Nomen Specifica-
 tionis, ut ajunt Arabes, id est, quo specificatur seu
 determinatur actio generalis; (ut cum dicimus, Hic
 excellit scriptione, seu in scriptura, vel cum scribit,
 ubi excellere determinatur & specificatur vocabulo
 actionis, scriptione scilicet) fit enim additione lite-
 ræ ة ad Infinitivum destitutum ة, nec in quadrili-
 teris & Conjugationibus derivativis differt a nomi-

ne vicis; ut *هُوَ حَسَنٌ إِسْتِحْرَاجِيَّةٌ* ipse bonus est educatione, seu in educatione: sed in trilateris primæ Conjugationis prima radicalis perpetuo habet kesra, & est formæ *نَصْرَةٌ*, ut *هُوَ حَسَنٌ ضَرْبِيَّةٌ* ipse bonus est verberatione seu in verberatione; *هُوَ حَسَنٌ قَعْدِيَّةٌ* ipse bonus est sessione, seu in sessione. Apud Poëtas tamen hanc formam interdum cum præcedente *نَصْرَةٌ* confundi videas, ut *مَنْصَرٌ* formam instrumenti cum *مَنْصَرٌ* forma Loci & Temporis.

Derivativum Nominale est quod derivatur ab alio nomine: estque possessivum, Diminutivum, Augmentativum, & Locale.

Possessivum.

POSSESSIVUM est Nomen Adjectivum significans possessionem & formatur a quovis Substantivo adjectione *بِي*; ut *إِنْسَانِي* homo, *إِنْسَانِي* humanus; *أَرْضِي* terra, *أَرْضِي* terrenus: sed & terminata id abjiciunt, ut *مَائِدِي* mensa, *مَائِدِي* mensalis: *حَبْلِي* gravida mulier, *حَبْلِي* ad gra-

gravidam pertinens; ي tamen interdum in و mutatur, ut dicatur حَبْكَوِيٌّ. A propriis regionum Nominibus formata sæpe fiunt substantiva, & Gentilia vocantur, ut الشَّامِيٌّ *Syria*, الشَّامِيٌّ *Syriacus* & *Syrus*; مِصْرِيٌّ *Aegyptus*, مِصْرِيٌّ *Aegyptiacus* & *Aegyptius*: اِفْرِيْقِيَّةٌ *Africa*, اِفْرِيْقِيٌّ *Africanus* & *Afer*, ubi & ي cum & perit, quod in terminatis per يَّةٌ perpetuum est.

Diminutivum.

DIMINUTIVUM significat diminutionem sui primitivi; estque in trilateris formæ نُصْبِيٌّ, in quadrilateris قُمْبُطَرٌ: ut عُصْبِيٌّ *servulus*, ab عَسْبٌ *servus*; قُمْبُطَرٌ *lunula*, a قُمْبُطَرٌ *luna*; ضَرْبِيٌّ lente & perfunctorie verberans, a ضَرْبٌ *verberans*; جُعْبُفَرٌ *rivulus*; a جُعْفَرٌ *rivus*, عَصْبِيٌّ *passerculus*, ab عَصْفَرٌ *passer*.

Augmentativum.

Augmentativum intendit significationem sui pri-

mitivi; estque participiale ut plurimum, formæque variæ, scilicet *نَصَّارٌ*, *نَصْرٌ*, *نُصُورٌ*, *مَنْصَارٌ* & *نَصِيرٌ*; quæ si immediate a verbis derivari dicantur, verbalia erunt actorem significantia: ut *ضَرَبٌ* & *ضَرُوبٌ*, *ضَرِبٌ*, *مَضْرِبٌ*, *ضَرَابٌ*, *بene* & *diligenter seu vehementer verberans*, vel *vehemens verberator*. De *نَصِيرٌ* vide ad Particip. passivum primæ Conjug. ubi videbis id interdum passivum esse; quod & *نُصُورٌ* interdum accidit, sed in Fœminino tantum.

Locale.

LOCALIS denotat locum sui primitivi: estque Collectivum vel Singulare. Collectivum significat locum in quo res copiosæ sunt & abundantes, estque formæ *مَنْصَرَةٌ*; ut *مَنْصَرَةٌ* locus leonibus refertus, ab *أَسَدٌ* leo; *مَنْصَرَةٌ* locus melonibus refertus, a *بَطِيحٌ* melo. Nec formari potest a nominibus quatuor literas radicales habentibus, ut sunt *ضَفْدَعٌ* rana, *ضُغَلْبٌ* vulpes. Singulare significat locum seu instrumentum in quo quid reponitur, aut asservatur vel asservari solet; est-

estque ejusdem formæ cum verbali significante instrumentum actionis, id est *مَنْصَرٌ* vel *مَنْصَرٌ* aut *مَنْصَرَةٌ*: ut *مَنْصَرٌ* calamarium, a *كَلَمٌ* calamus; *مَبْوَلٌ* & *مَبْوَالٌ* urinarium, a *بَوْلٌ* urina; *مَشْمَعَةٌ* vasculum in quo ponitur cera, a *شَمْعٌ* cera; *مِبْبَرَةٌ* & *مِبْبَرٌ* theca in qua asservantur acus, ab *إِبْرَةٌ* acus. Huc enim referenda sunt hæc & similia, non ad verbalia significantia instrumentum actionis, ut supra monui: ubi quatuor attuli per duplex damma scripta, huc quoque transferenda.

CAPUT TERTIUM.

De forma Nominum.

FORMA Nominum duplex est, Nuda & Aucta. Nuda est quæ solis radicalibus literis constat, ut *عَبْدٌ* *servus*, *رَجُلٌ* *vir*, *كِتَابٌ* *liber*, *بَطُولٌ* *inanitas*, *otium*; *عَظِيمٌ* *magnus*; *خَرْبَعٌ* *belleborus*, *خَزْرَنْجٌ* *aranaea*, *صَرَافٌ* *nummularius*: Aucta, quæ præter radicales habet

unam aut plures ex literis fervilibus يَتَسَمُّنَا, quæ formationi nominum inserviunt.

ي quidem in fine; ut فَرَسِي Persa & Persicus, سَمَاوِي celestis; ذِكْرِي recordatio: vel in medio; ut حَبْبِي lapillus: aut in principio; ut يَنْبُوعٌ fons.

ت in principio; ut تَطْوِيلٌ prolongatio, تَكْبِيرٌ superbia: vel in medio; ut in Octava Conjugatione, ut اِقْتِرَافٌ confessio: aut in fine, sed per 3 scriptum; ut رَحْمَةٌ misericordia.

س solum hic non fervit, sed cum aliis duabus, sicut in decima Conjugatione; ut اِسْتِغْفَارٌ petitio veniæ, مَسْتَجِرٌ eductor.

م initio; ut مِضْرَبٌ fustis, مِثْقَالٌ pondus, مَوْضِعٌ locus, مَمْلُوكَةٌ regnum: raro in fine; ut اِبْنٌ filius, اِدْنَمٌ camela edentula.

و in principio; sicuti in septima Conjugatione; ut اِنْقِطَاعٌ abstinentia, finis: & in fine; ut اِنْقِرَافٌ remissio.

in principio; ut **إِنْفَالٌ** *niger*, **إِنْفَالٌ** *negligentia*, **أَلْفٌ** *breves habens digitos*: & in fine; quo casu Elif aliud, sed quiescens, ante se habet, ut **كَبِيرَةٌ** *superbia*, **عَاشُورَاءُ** *dies decimus mensis Ramadan.*

CAPUT QUARTUM.

De Genere Nominum.

GENUS duplex est, Masculinum & Foemininum.

Foemina sunt ex significatione,

1. Nomina mulierum, & quæ mulieribus tantum conveniunt; ut **هِنْدٌ** *Hinda*, **مَرْيَمٌ** *Maria*; **أُمٌّ** *mater*, **عَرُوبٌ** *mulier amans maritum suum.*

2. Nomina Regionum & Urbium; ut **مِصْرٌ** *Aegyptus*, **قُبْرُسٌ** *Cyprus*; **مَكَّةٌ** *Mecca*, **عَدَنٌ** *Aden.*

3. Nomina geminorum membrorum; ut **يَدٌ** *manus*, **كَتِفٌ** *humerus*, **عَيْنٌ** *oculus.*

Ex terminatione vero,

1. Ter-

1. Terminata ۛ; ut قُصْعَةٌ *scutella*, خِلَاكَةٌ *amicitia*, جَنَّةٌ *hortus*, ظُلْمَةٌ *tenebræ*, صَغِيرَةٌ *parva*, طَيِّبَةٌ *bona*.

2. Terminata ۛ fervili; ut مُشْبُوخَاءٌ *multitudo senum*, سِنَةٌ *senes*, كِبْرِيَاءٌ *superbia*, حُمْرَةٌ *rubra*.

3. Terminata ي servili quiescente instar Elif, ut ذِكْرِي *recordatio*, أَوْلَى *prior*, طَوَّلَى *longissima*.

His addenda أَرْضٌ *terra*, خَمْرٌ *vinum*, بَيْرٌ *puteus*, نَارٌ *ignis*, رِيحٌ *ventus*, نَفْسٌ *anima*, شَمْسٌ *sol*; & alia quædam usu discenda.

Reliqua Masculina sunt; ut مُحَمَّدٌ *Mahomed*, رَجُلٌ *vir*, أَبٌ *pater*, بَيْتٌ *domus*, نَهْرٌ *fluvius*, صَغِيرٌ *parvus*, طَيِّبٌ *bonus*, & sic paucissima in ۛ terminata; ut خَلِيفَةٌ *summus Imperator*, عَلَامَةٌ *vir valde doctus*.

Sed utrumque genus habent, & Dubia sunt litterarum nomina: ut أَلْفٌ بَاءٌ, اَلْفٌ بَاءٌ, quæ sæpius tamen fœminina sunt: Communia vero, Adjectiva quædam sunt in sequentibus indicanda.

CAPUT QUINTUM.

De Motione Nominum.

MOTIO est Nominis Masculini in Fœmininum conversio: fitque additione terminationis fœmininæ; ut **عَمٌّ** *patruus*, **عَمَّةٌ** *amita*; **كِرِيمٌ** *honorandus*, **كِرِيمَةٌ** *liberalis*, **كِرِيمَةٌ** *honoranda*, **لِيبَرَالِيسٌ** *liberalis*.

Accidit autem Motio Substantivis quibusdam Masculinis res potissimum sexum habentes significantibus; ut **رَجُلٌ** *vir*, **رَجُلَةٌ** *mulier*; **فَتَى** *puellus*, **فَتَاةٌ** *puella*; **مَالِكٌ** *Rex*, **مَالِكَةٌ** *Regina*;

جَدٌّ *avus*, **جَدَّةٌ** *avia* &c. & Adjectivis, ut **كَبِيرٌ** *magnus*, **كَبِيرَةٌ** *magna*,

فَرِحٌ *letus*, **فَرِحَةٌ** *leta*; **ضَارِبٌ** *verberans*

mascul. **ضَارِبَةٌ** *verberans* fœmin. Assumitur-

que ut plurimum prima terminatio fœminina, & absque ulteriori mutatione; ut apparet in exemplis

allatis. Excipiuntur Adjectiva formæ **أَفْعَلٌ**; quæ cum sunt Positiva, secundam assumere solent termi-

nationem, nempe Elif fervile, & Fœmininum habere **فَعْلَاءُ**: ut **أَصْفَرُ** *flavus*, **صَفْرَاءُ** *flava*; **أَهْدَبُ** *longa habens cilia*, **هَدْبَاءُ** *fœmin.* Cum vero Comparativa sunt aut Superlativa, tertiam adsciscunt terminationem, **ي** scilicet fervile quiescens post *fatha*, habentque Fœmininum ut **فَعْلَايَ**: sic **أَطْوَلُ** *longior vel longissimus*, **طَوْلِي** *longior f. vel longissima*; **أَكْبَرُ** *major vel maximus*, **كَبْرِي** *major f. vel maxima.*

Hanc quoque terminationem tertiam assumunt Adjectiva non pauca formæ **نَصْبٍ**; ut **سَكْبَرُ** *ebrius*, **سَكْرِي** *ebria.* quo pertinent **أَوَّلُ** *primus*, **أُولِي** *prima.* & sic **أَخْرُ** *alius*, habet **أَخْرِي**.

Eandem terminationem adsciscunt, sed forma **نَصْرِي**, Adjectiva quædam formæ **نَصْرَانُ**; ut **عَضْبَانُ** *iratus*; **عَضْبِي** *irata.* **أَحَدُ** autem **إِخْدِي** cum *kesra*.

Quinque tamen Adjectivi formæ Communis fere sunt generis, & sub eadem terminatione nunc masculine nunc fœminine usurpantur: suntque 1. **نَصْوَرُ** active sumpta, ut **صَبْوَرُ** *hic* **هَاجِرُ** *pa-*

patiens. 2. مَنْصَرٌ, ut مَعْطَاٌ *hic* هِ هِ *hac*
condiens aromatibus. 3. مَنصِبٌ, ut مَسْكِبٌ
hic هِ *hac* *pauper.* 4. مَنْصَرٌ, ut مَقْشَمٌ
temerarius, temeraria. 5. نَصِيبٌ *passive sum-*
pta, ut قَتِيلٌ hic occisus, & hac occisa. In-
 venies tamen etiam has formas in fœminino inter-
 dum assumere s, ut عَدُوٌّ *inimicus, عَدُوَّةٌ inimi-*
ca; مَسْكِبٌ pauper mascul. مَسْكِبَةٌ
fœmin. & sic perpetuo ultima, cum substantive
usurpatur: ut قَتِيلَةٌ ea quæ occisa est.

Neutrum genus Arabes non agnoscunt: unde
 Adjectiva neutra substantive usurpata exprimunt per
 fœminina, ut وَاحِدَةٌ تَعْوَرَكُ *unum deest tibi.*

Cæterum observatu quoque dignum est, a Nomi-
 nibus Substantivis Masculinis significantibus res ha-
 bentes partes homogeneas, formari sæpe fœminina
 primæ terminationis significantia partem aliquam il-
 larum: ut تَبْنٌ *stramen, تَبْنَةٌ particula*
straminis: ذَهَبٌ aurum, ذَهَبَةٌ particula au-
ri, massa auri.

CAPUT SEXTUM.

De Numero.

NUMERI Nominum tres sunt: Singularis, ut سَارِقٌ *fur*, رَجُلٌ *vir*; Dualis, ut سَارِقَانِ *duo fures*, رَجُلَانِ *duo viri*; & Pluralis, ut سَارِقُونَ *complures fures*, رِجَالٌ *complures viri*.

Formatur autem Dualis a Singulari, adjecto اِنِ absque ulla mutatione, ut patet in exemplis allatis. & tamen fœmininum in اِ mutatur, ut مَدِينَةٌ *civitas*, مَدِينَتَانِ *duæ civitates*, كَبِيرَةٌ *magna*, كَبِيرَتَانِ *duæ magna*, & يِ autem finales in singulari post fatha quiescentes, juxta Canonem suum tertium, hic fiunt mobiles: ut قَتِي *puer*, قَتَبَانِ *duo pueri*; ذِكْرِي *commemoratio*, ذِكْرِيَانِ *duæ commemoraciones*; مَسْمُوعِي *nominatus*, مَسْمُوعِيَانِ *duo nominati*; عَصَا *fustes*, عَصَوَانِ *duo fustes*.

Elif fervili terminata mutant id in و, ut *صَفْرَاءٌ*
flava, *صَفْرَاوَانٌ* *duæ flavæ*. at radicale ل manet,
 ut *جُزْءٌ* *pars*, *جُزْأَانٌ* *duæ partes*: nisi ponatur pro
 و vel ي, juxta ultimum Canonem و & ي; tunc
 enim libere manet, vel mutatur in و, ut *رِدَاءٌ* *ve-*
stis, *رِدَاءَانٌ* & *رِدَاوَانٌ* *duæ vestes*.

Pluralis fit a Singulari dupliciter, perfecte scilicet aut imperfecte: unde Plurale aliud est perfectum, quod Sanum vocant Arabes, aliud imperfectum, quod Fractum appellant. Sanum formant potissimum nomina propria rationalium, & Adjectiva formantia foemininum adjecto ة, cum de rationalibus prædicantur: Masculina quidem adjecto و, ut *مُحَمَّدٌ* *Mahomed*, *مُحَمَّدُونَ* *Mahomedes*; *نَاصِرٌ* *adjuvans*, *نَاصِرُونَ* *adjuvantes*; *فَرِحٌ* *letus*, *فَرِحُونَ* *lati* *نَبِيٌّ* *Propheta*, *نَبِيُونَ* *Prophetae*: Foemina vero adjecto ات, ut *مَرْيَمٌ* *Maria*, *مَرْيَمَاتٌ* *Mariae*: *نَاصِرَةٌ* *adjuvans foemin.* *نَاصِرَاتٌ* *adjuvantes*; *فَرِحَةٌ* *leta*, *فَرِحَاتٌ* *latæ*; *نَبِيَّةٌ* *Prophetissa*, *نَبِيَّاتٌ* *Prophetissæ*. Nulla quoque adhibita fin-

gularis mutatione, nisi quod & foemininum excidit; ut manifestum est in exemplis allatis. Sed Masculina terminata ي quiescente post kesra, id una cum kesra abjiciunt: ut الْقَاضِي *judex*, الْقَاضُونَ *judices*, non الْقَاضِيُونَ; juxta Can. primum و & ي, at finita ي post fatha, solum ي amittunt manente in ejus indicium fatha, cum quo و plurale diphthongescit: ut مُوسَى *Moses*, in plural. habet مُوسُونَ, non مُوسِيُونَ; & مُصْطَفَى *Mustapha*, مُصْطَفُونَ non مُصْطَفِيُونَ, juxta eundem Canonem. Substantiva autem foemina perfecta (id est, non derivata a verbis imperfectis) nuda, vel sola & aucta; quorum media radicalis habet giezma, illud in plurali mutant in vocalem talem, qualem possidet prima radicalis: ut دَعْدَةٌ *Daado*, nomen mulieris, دَعْدَاتٌ; جُمْرَةٌ *Gjumra*, nomen mulieris quoque, جُمْرَاتٌ; هِنْدَةٌ *Hinda*, nomen mulieris, هِنْدَاتٌ; سِدْرَةٌ *seutella*, قَصْعَاتٌ; هِنْدَاتٌ; جَلْبَانٌ *lotus arbor*, سِدْرَاتٌ; جَلْبَانَةٌ *ventus*, جَلْبَانَاتٌ, ea tamen quorum prima habet damma vel kesra, giezma etiam retinere possunt, vel in fatha mutare: ut,

جُمُرَاتٌ, حُمُرَاتٌ, جُمُرَاتٌ, جُمُرٌ *Gjumra*,
 هِنْدَاتٌ, هِنْدَاتٌ, هِنْدَاتٌ, هِنْدٌ *Hinda*,
 جَلْبَاتٌ, جَلْبَاتٌ, جَلْبَاتٌ, جَلْبَةٌ *ventus*,
 سِدْرَاتٌ, سِدْرَاتٌ, سِدْرَاتٌ, سِدْرَةٌ *lot. arb.*

Plurale fractum est quod formatur imperfecte, seu non adjectis وَاُتُ & اُتُ, fitque a plerisque singularibus tam rationalibus, quam irrationalibus. Formæ autem ejus præcipuæ, a Nudis trilateris & fœmininis eorum potissimum ortæ, sunt xxii: videlicet,

1 نَصْرٌ	7 نَصْرٌ	13 أَنْصَارٌ	19 نَصْرَاءُ
2 نَصْرٌ	8 نَصْرَةٌ	14 أَنْصَرَةٌ	20 أَنْصَرَاءُ
3 نَصْرٌ	9 نَصْرَةٌ	15 نَوَاصِرٌ	21 نَصْرِيٌّ
4 نَصْرٌ	10 نَصْرَةٌ	16 نَصْرَائِيٌّ	22 نَصْرَائِيٌّ
5 نَصْرٌ	11 نَصْرَةٌ	17 نَصْرَانٌ	
6 نَصْرٌ	12 أَنْصَرٌ	18 نَصْرَانٌ	

Quarum rationem analytice, evidentioris doctrinæ

ctrinæ ergo, visum est proponere, in hunc modum.

Prima نَصْرٌ

fit a singularibus نَصْرَةٌ & نَصْرِيٌّ: ut عُرْفَةٌ cœnaculum, عُرْفٌ cœnacula; كَبْرِيٌّ maxima, كَبْرٌ maxima; raro a نَصْرَةٌ & نَصْرِيٌّ: ut قَرْيَةٌ pagus, قَرْيٌ pagi; لِحْيَةٌ barba, لِحْيٌ barbae, maxilla.

Secunda نَصْرٌ

fit a substantivis quatuor literarum, quarum ultima non est و vel ي, penultima autem اوي quiescens: ut جِدَارٌ paries, جُدْرٌ parietes, عَمُودٌ columna, قَضِيبٌ columna; دَلُولٌ os supercilii, حَجَّاجٌ obsequens jumentum, دَلِيلٌ lectica, سُرِيرٌ solium سُرٌّ, sed duplicantia secundam interposito ا quiescente, ut حَجَّاجٌ, sæpius decimam quartam formam obtinent.

Ter-

Tertia نَصْرٌ

fit ab Adjectivis masculinis formæ أَنْصَرٌ, & foeminiis eorum نَصْرَاءُ: ut أَحْمَرٌ *ruber*, & حُمْرَاءُ *rubra*, حُمْرٌ *rubri*, & *rubrae*.

Quarta نِصْرٌ

fit a Singulari نِصْرَةٌ: ut قِرْبَةٌ *uter, utris*, حِجَّةٌ *annus*, حِجَجٌ; سِكَّةٌ *moneta*, سِكِّكٌ.

Quinta نِصْرٌ

fit 1. a نَصْرٌ & نِصْرٌ: ut قِذْحٌ *telum absque cuspide*, قِذَاحٌ; رِجْحٌ *basta*, رِجَالٌ *vir* رِجَالٌ; رِجَاحٌ.

2. a نِصْرَةٌ & نِصْرَةٌ: ut كِغْبٌ *calcaeus*; كِغَابٌ; قِصَاعٌ *scutella*, قِصْعَةٌ; كِغَابٌ.

difficilis, صِعَابٌ *vestis*, ثَوْبٌ mutato,
 و post kesra in ي: فِبَافٌ *desertum*, فَبَافٌ.

3. a Substantivis نَصْرَةٌ & نَصْرٌ non ha-
 bentibus tertiam radicalem secundæ similem, aut و
 vel ي: ut جَبَلٌ *mons*, جِبَالٌ *montes*; مِرْقَبَةٌ
collum, مِرْقَابٌ.

4. ab Adjectivis نَصِيبٌ & نَصِيبَةٌ: ut
 شَرِيفٌ & شَرِيفَةٌ *nobilis*, شِرَافٌ, non ta-
 men a Participiis formæ نَصِيبٌ passive sumptis,
 ut قَتِيبٌ *occisus*.

5. ab Adjectivis نَصْرَانَةٌ & نَصْرَانٌ: ut
 نَدَمَانٌ & نَدَمَانَةٌ *penitens*, نَدَامٌ.

6. ab Adjectivis نَصْرَانَةٌ & نَصْرَانٌ: ut
 خِصَاصٌ & خِصَاصَانَةٌ *efuriens*, خِصَاصٌ.

Sexta نَصْرٌ.

fit a Substantivis نَصْرٌ, نَصْرٌ, نَصْرٌ,
 & نَصْرٌ: ut بِنْرٌ *semen*, بِنْرٌ, بِنْرٌ &

exercitus, ضُرُوسٌ; ضُرُوسٌ dens, جُنُودٌ; أَسَدٌ
 leo, كَبُودٌ, jecur, كَبِيدٌ; أُسُودٌ, Et in-
 terdum quoque اِنْبِصَارٌ: ut شَاهِدٌ testis,
 شُهُودٌ.

Septima نَصْرٌ

fit ab Adjectivo نَاصِرٌ & نَاصِرَةٌ, cujus ul-
 tima radicalis non est و vel ي: ut ضَارِبٌ &
 ضَارِبَةٌ verberans, ضَارِبٌ verberantes, mas-
 cul. & fœmin. Sed differentiae causa Masculinum in-
 terdum assumit ل ante ultimam radicalem, hoc mo-
 do; ضَارِبٌ verberantes, mascul.

Octava نَصْرَةٌ

fit ab Adjectivo rationali (seu quod de re ratio-
 nali prædicatur,) formæ نَاصِرٌ non habentis
 ultimam و vel ي; ut كَامِلٌ perfectus,
 قَائِمٌ; وَرَثَةٌ hæreditans, وَارِثٌ; كَامِلَةٌ
 stans, قَائِمَةٌ; بَاسِرٌ justus, بَاسِرَةٌ.

Nona نَصْرَةٌ

fit ab Adjectivo rationali formæ نَصْرٌ quiescentis ultima: ut مَرَامٌ *projiciens*, مَرْمَأَةٌ; مَعَانِي *oppugnans*, مَعْرَاةٌ: in quibus ultima radicalis in ا quiescens convertitur juxta secundum Can. و & ي.

Decima نَصْرَةٌ

fit a Substantivo نَصْرٌ: ut كَوْزٌ *urceus*, كَوْزَةٌ; دُبٌّ *ursus*, دُبْبَةٌ, & a paucis formæ قَرْنٌ; نَرْوَجَةٌ *maritus*, نَصْرٌ & نَصْرٌ: *simia*, قَرْدَةٌ.

Undecima نَصْرَةٌ

fit a Nominibus نَصْرٌ, نَصْرٌ, نَصْرٌ, نَصْرٌ, نَصْرٌ, نَصْرٌ: ut فَتْيٌ *puer*, فَتْيَةٌ; شَيْخٌ *senex*, شَيْخَةٌ; أَخٌ *frater*, أَخٌ, ubi و in singul. abjectum redit, est enim أَخٌ pro أَخَى; عَصْرٌ *ramus*,

مَلَامٌ : غِرْكَةٌ , dorcas , غِرْزَالٌ : غِضْنَةٌ , mus ,
 صَبِيَّةٌ , infans , صَبِيٌّ , غِلْمَةٌ , puer ,

أَنْصَرٌ Duodecima

fit a Substantivo أَنْصَرٌ non habente mediam و
 vel ي : ut أَوْجَةٌ : أَوْجَةٌ , facies , وَجْهٌ : ي :
 أَنْتِدٌ , ubi و ; أَنْدَلٌ ; أَدْلٌ ,
 & ي excidunt , Nun vocali eorum retrocedente :
 sic أَيَدٌ pro يَدَيٌّ manus , أَيَدٌ .

& a Substantivis fœmininis quæ non terminantur
 3 fœminino , & quatuor constant literis quarum
 penultima est اوي quiescens : ut ذِرَاعٌ brachium ,
 أَيْمَنْ , أَيْمَنْ , أَيْمَنْ , أَيْمَنْ ; أَيْمَنْ , أَيْمَنْ .

أَنْصَارٌ Decima tertia

fit a Substantivis trium literarum , cujusvis formæ
 (præter أَنْصَرٌ , non habentis mediam و vel ي
 aut ultimam penultimæ similem) : ut مَطَرٌ plu-
 via , مَرَضٌ morbus , مَرَضٌ ; مَرَضٌ , مَرَضٌ ;

humerus, اَكْتَأَى; *camelus*, اِبَالٌ; ubi 1 radicale excidit, juxta Canon. quintum Elif:
 اَيَّامٌ *dies*, اَيَّامٌ; اَعْيُنٌ *oculus*, اَعْيُنٌ; اَيَّوَامٌ *gaudium*, اَيَّوَامٌ; juxta Canon. tertium و & ي;
 اَطْرَابٌ *ab hac tamen forma نَصْرٌ sapius venit plurale decimum septimum نَصْرَانٌ*;
 اَحْشَاءٌ *in mola*, اَحْشَاءٌ; اَحْشَاءٌ *finus bovis*, اَحْشَاءٌ; in quibus ultima radicalis mutatur in hamza, secundum Canon. quartum و & ي: اَسْمٌ *nomen*, اَسْمٌ;
 اَبْنٌ *filius*, اَبْنٌ; اَسْمَاءٌ *ubi redit ultima radicalis quæ in singulari exciderat, mutaturque in hamza, juxta eundem Canonem.*

Decima quarta اَنْصَرَةٌ

fit a multis Substantivis Masculinis quatuor constantibus literis, quarum penultima est اوي quiescens: ut اَوْلَادٌ *torques*, اَوْلَادٌ; اِلَهٌ *Deus* (quod compendii causa sic scribitur pro اِلَاهٌ); اِلَهَةٌ *ubi 1 radicale excidit, juxta Canonem quintum Elif: اَعْمَدَةٌ* *columna*, اَعْمَدَةٌ; اَرْغَبٌ *libum*, اَرْغَبٌ; اَرْغَفَةٌ & sic fere perpetuo furda, & quiescentia

بنَاتٌ & نَصَامٌ & نَصَامٌ; ut formarum
supellex, أَبَيْتَةٌ; *antistes*, إِمَامٌ, Elif ra-
 dic. in ي mutato juxta primum Canon. Elif; قَبَائِ
tunica, أَقْبِيَّةٌ; *aula*, فَنَاءٌ; أَقْبِيَّةٌ.

Decima quinta نَوَاصِرٌ

fit a singulari نَاصِرٌ: ut طَابِئٌ *sartago*,
 & ab Adjectivo نَاصِرٌ ac Fœmini-
 no ejus نَاصِرَةٌ: ut ضَارِبٌ *verberans* mascul.
 ضَارِبَةٌ *verberans* fœmin. ضَوَارِبٌ *verberan-*
tes mascul. & fœmin. a Masculino tamen rationali
 نَاصِرٌ rarius hæc forma venit.

Decima sexta نَصَائِرٌ

fit a Fœmininis harum decem formarum:

نَصَائِرٌ نَصَائِرٌ نَصَائِرٌ نَصَائِرٌ
 نَصَائِرٌ نَصَائِرٌ نَصَائِرٌ نَصَائِرٌ

ut

ut شمَالٌ *septentrio*, شمَائِلٌ *nubes*, سَحَابِيَّةٌ
 دَوَائِبٌ *antia*, عَقَائِبٌ *aquila*, عَقَابٌ
 مِرْسَائِلٌ *epistola*, شمَائِلٌ *sinistra*, شمَالٌ
 حَمَائِلٌ *jumentum o-* *nerarium*, عَجَائِزٌ *vetula*, عَجْوَةٌ
 صَحَائِفٌ *lamina*, أَصَائِلٌ *Tempus ante* *vesperam*, أَصِيلٌ
 كَرِيمٌ *nobilis foem.* سَعَائِدٌ *felix foem.* سَعِيدٌ

Decima septima نَصْرَانٌ

fit a singulari نَصْرٌ & نَصْرٌ: ut مَلَامٌ *puer*,
 صِرْدَانٌ *asalo*, صِرْدٌ *asalo*, & saepe etiam a
 concavis و formarum نَصْرٌ & نَصْرٌ: ut حَوْتٌ
 قَاعٌ *lignum*, عَيْدَانٌ *lignum*, حَيْبَانٌ *piscis*,
 & a تَبْجَانٌ *corona*, تَاجٌ *corona*, قَبْعَانٌ *ager*,
 paucis aliis: ut ظَلِيمٌ *struthiocamelus mas*,
 صِبْيَانٌ *infans*, صِبْيٌ *infans*; ظَلْمَانٌ

Decima octava نَصْرَانٌ

fit a Substantivis نَصِيرٌ, نَصْرٌ, & نَصِيرٌ,
quorum media radicalis non est و vel ي: ut
سَعْفَانٌ *tectum*, سَعْفَانٌ; بَلَدٌ *regio, provin-*
cia, بَلَدَانٌ; رَغِيْبٌ *libum*, رَغِيْبَانٌ.

Decima nona نَصْرَاءٌ

fit ab Adjectivo rationali نَصِيْرٌ, cujus tertia
radicalis non est secundæ similis, aut و vel ي: ut
شَرِيْفٌ *nobilis*, شَرَفَاءٌ; كَرِيْمٌ *honorabilis*,
كَرْمَاءٌ; بَخِيْلٌ *avarus*, بَخَلَاءٌ.

Vigesima أَنْصِرَاءٌ

fit ab Adjectivo rationali formæ نَصِيْرٌ, cu-
jus tertia radicalis est secundæ similis, aut و vel
ي: ut

أَحِبَّاءٌ *dilectus*, حَبِيبٌ } contracte pro { أَحِبَّاءٌ
 أَشَدَّاءٌ *vehemens*, أَشَدَّاءٌ } أَشَدَّاءٌ

وَأَوْلِيَاءٌ *amicus*, وَأَوْلِيَاءٌ; وَأَغْنِيَاءٌ *dives*, وَأَغْنِيَاءٌ
 & in paucissimis perfectis: ut صَدِيقٌ *verax*,
 وَأَصْدُقَاءٌ, sicut contra imperfecta quaedam habent
 نُصْرَاءٌ: ut تَقِيٌّ *pius*, تَقْوَاءٌ.

نُصْرِيٌّ Vigesima prima

fit ab Adjectivis formæ نُصِرٌ, & interdum quo-
 que نُصِرٌ vel نُصِرٌ significantibus dolorem
 aut destructionem: ut جَرَحِيٌّ *vulneratus*, جَرَحِيٌّ;
 هَالِكٌ: هَالِكِيٌّ *occisus*, هَالِكِيٌّ;
 هَالِكِيٌّ *periens*, هَالِكِيٌّ.

نُصْرَاءٌ Vigesima secunda

fit a singulari نُصْرَةٌ: ut صَحْرَاءٌ *a-*
ger,

ger, عَمْدَلِرِي, *virgo*, مَحَارِي; مَحَارِي, *ger*.

Si quæ autem harum formarum ab aliis etiam singularibus trilateris & Nudis aut Fœmininis eorum veniunt, id speciale est & notandum, sicuti & observanda sunt illiusmodi singularia, quorum Pluralia diversas habent formas a nominatis: qualia non usque adeo multa occurrent.

Ea autem singularia quarum formæ in diversis hic comparent classibus, diversa quoque ut plurimum habent Pluralia: sic a نَفْسٌ *anima*, fit نَفُوسٌ & أَنْفُسٌ *anima*; غُلَامٌ *puer*, غُلَامَةٌ & غُلَامَاتٌ *pueri*; عَيْنٌ *oculus* أَعْيُنٌ & عَيْنَاتٌ *oculi*; لَبٌ *libum*, لَبَاتٌ & لَبَاتٌ *liba*; حَائِطٌ *murus*, حَائِطَاتٌ & حَائِطَاتٌ *muri*; جَنْبٌ *palpebra*, جَنْبَاتٌ & جَنْبَاتٌ *palpebrae*; عَبْدٌ *servus*, عِبَادٌ, عَمَبُودٌ, عَمَبُودَاتٌ & quoque بَحْرٌ, بَحَارٌ, بَحَارَاتٌ *servi*: بَحْرٌ, بَحَارٌ, بَحَارَاتٌ *mare*; أَبْحَرٌ, أَبْحَارٌ, أَبْحَارَاتٌ *maria*; شَاهِدٌ, شَاهِدَاتٌ *testis*, شَاهِدَاتٌ, شَاهِدَاتٌ *testes*. Non tamen perpetuo omnia illa quæ a talibus formis derivari possunt: sic

a نَفْسَةٌ, نِفَاسٌ non dicitur نَفْسٌ, نَفْسَةٌ;
 نَفْسَانٌ, نِفَاسَةٌ; nec ab عَبْدٌ dicitur
 عَبْدَةٌ, عَبْدَةٌ, &c. interdum vero u-
 num tantum; ut a رَجُلٌ *vir*, solum fit رَجَالٌ;
 ab أَمْرٌ *negotium*, solum أُمُورٌ; quod usus do-
 cebit.

Observandum autem est formas undecimam,
 duodecimam, decimam tertiam & decimam quar-
 tam, Pluralia paucitatis vocari & usurpari cum nu-
 meralibus tantum, si videlicet aliud ejusdem singu-
 laris plurale extet; si minus, etiam has generaliter
 usurpari, ut solent reliquæ.

Atque hæc quidem de nudis trilateris dicta fun-
 to: quadrilatera autem nuda omnia, & aucta plera-
 que, cum Fœmininis suis formant plurale fractum
 assumpto 1 quiescente post secundam literam, quæ,
 ut & prima, fatha possidet, sicut tertia kesra; ut
 sit formæ ضَمَاطِرٌ: ut ضَمَاطِعٌ *rana*, ضَمَاطِعٌ;
 مَدْخَلٌ *vestibulum*, مَدْخَلٌ, § autem finale
 excidit: ut مَرْبَكَةٌ *fimetum*, مَرْبَكٌ, & ulti-
 mam radicalem si præcedat aliqua literarum اوي
 quies-

quiescens, ea manet; ut قَنَدِيْلٌ *lampas*,
 قَنَادِيْلٌ: sed ob præcedens kesra in ي muta-
 ta, si sit ا vel و; ut سُلْطَانٌ *princeps*, سُلَاطِيْنٌ;
 عَرَاقِيْبٌ *calcareus*, عَرَاقِيْبٌ: interdum tamen
 ea excidit, & in fine accedente ad ejus compensatio-
 nem; ut اَبَالِيْسٌ *diabolus*, & اَبَالِيْسٌ &
 اَسَاكِيْفٌ *calcearius*, اِسْكَافٌ; اَبَالِيْسَةٌ
 & اَسَاكِيْفَةٌ: sicuti & alias interdum accedit
 & ut اَسَاكِيْفَةٌ *Episcopus*, اَسَاكِيْفَةٌ & اَسَاكِيْفَةٌ;
 تَلَامِيْذَةٌ & تَلَامِيْذٌ *discipulus*, تَلَامِيْذٌ
 Hanc etiam pluralis formam adfiscunt adjectiva
 formæ اَنْصَرٌ, de quibus supra in اَنْصَرٌ dictum
 est; ut اَسْوَدٌ *niger*, اَسْوَدٌ, & comparativa, ut
 اَصْغَرٌ *minor, minimus*, اَصْغَرٌ; اَكْبَرٌ *ma-*
major, maximus, اَكْبَرٌ, & Pluralia quædam au-
 cta trilaterorum (formatur enim interdum ab uno
 Plurali aliud ad copiam sermonis;) ut ظَفِيْرٌ *un-*
 V. 3 *guis*,

guis, in Plural. habet أَظْفَارٌ, unde formatur fecundum plurale أَظْفَابٌ: sic ab عَرَفٌ vena, fit دَعْرُوقٌ & ab hoc عَرَائِفٌ; a سَوَائِرٌ armilla, & ab hoc أَسَاوِيرٌ.

Ad hanc quoque pluralis formam reduci commode possunt formæ نَوَاصِرٌ & نَصَائِرٌ supra positæ, ut inspicienti satis fit manifestum.

Cæterum quædam ultimam literam habentia quiescentem, kesra penultimum in fatha mutant: ut عَذْرَائِي pro عَذْرَائِي, ab عَذْرَائِي virgo.

Quæ autem quinque vel pluribus constant literis (non annumeratis ة & اوي quiescentibus) eandem quidem formam assument, sed abjecta tamen litera una aut pluribus: Nuda enim pentagrammata abjiciunt ultimam radicalem; ut سَفْرَجَلٌ cydonium malum, سَفْرَجٌ; عَنَكَبُوتٌ aranea, عَنَاكِبٌ: & interdum quoque penultimam, manente ultima; ut خَزَائِفٌ aranea, & خَزَائِرٌ, خَزَائِفٌ Collect. *frustum tibi deciduum*, خَزَائِرٌ; فَرَزْدَقٌ mica, فَرَزْدَقٌ & فَرَزْدَقٌ. Si tamen penultima est

و vel ي diphthongescens post fatha, utraque manet, ultima scilicet & penultima, sed و in ي mutatur ob kesra præcedens; ut فِرْعَوْنُ *crocodilus*, فِرَاعِبُنْ. Aucta vero abjiciunt serviles; ut مَدَجْرَجٌ *locus volutionis*, دَحَارِجٌ: manet tamen م, si ferviat cum و; ut مُنْطَلِقٌ *solutus*, مَطَالِقٌ: vel cum س; ut مُسْتَخْرِجٌ *ductor* مَخَارِجٌ.

Observatio de Pluralibus Anomalis.

NOTANDUM est Singularia quædam, Pluralia sua aliunde mutuari: ut امّ *mater* habet اُمّهَاتٌ, tanquam ab اُمّه; اَفْوَاهٌ *os*, اَفْوَاهٌ; اُمُوهُ *fumus*, اُمُوهُنَّ, ut ab اُمُوهُنَّ; اَمْرَاةٌ *aqua*, اَمْرَاةٌ; اَمْرَاةٌ *mulier*, ha- ut a مَرَاةٌ; اِنْسَانٌ *homo*, اِنْسَانٌ & اِنْسَانٌ, ab اِنْسَانِي, ponitur enim pro اِنْسَانِي; sed ob frequentem usum ي excidit: qui-

quidam tamen putant poni pro Plurali regulariter formato ab *أُنْسَانٌ*, nempe *أُنْسَانِينَ*, abjecto *يْنِ*: & sic pauca alia, de quibus alias. Atque hæc de Pluralibus nunc sufficiant.

CAPUT SEPTIMUM.

De Casu.

In Numero tres sunt Casus, Nominativus, Genitivus (sub quo Dativus etiam noster & Ablativus continetur) & Accusativus. Horum ratione nomina alia sunt Triptota; alia Diptota. Triptota sunt, in quibus casus isti tres tribus distinctis terminationibus discernuntur. Diptota, in quibus Casus obliqui una terminatione continentur, atque adeo quæ duas tantum terminationes agnoscunt.

Triptota autem sunt,

Omnia fere singularia, & pluralia fracta, terminantque Nominativum per *on*, Genitivum per *in*,

Accusativum per *an*: ut Nominat. *رَجُلٌ*
vir, Genit. *رَجُلٍ* viri vel viro, Accus. *رَجُلًا*

virum; *رَجُلًا* viri, *رَجُلًا* virorum, *رَجُلًا* vi-
ris; *رَجُلًا* viros.

*Ultima illa vocalis
licentia poetica ali-
quando tollitur
Et solim addi solet
V. P. h. ad H. c. 4. p. 62 in
voce التمس*

Diptota sunt,

1. Dualia omnia, habentque Nominativum in **اِن**, Genitivum & Accusat. in **يْنِ**: ut **رَجُلَانِ** duo viri, **رَجُلَيْنِ** duorum virorum, duobus viris, **دوَسَ وِیْرُوَسَ** duos viros: **مَدِیْنَتَانِ** duæ urbes, **مَدِیْنَتَيْنِ** duarum urbium, duabus urbibus, **دوَسَ وِیْرُوَسَ** duas urbes.

2. Pluralia fana Masculina, habentque Nominativum in **وِن**, Genitivum & Accusat. in **یْنِ**: ut **مُؤْمِنُوْنَ** credentes, **مُؤْمِنِیْنَ** credentium, **مُؤْمِنِیْبِ** credentibus, **مُؤْمِنُوْنَ** credentes.

3. Pluralia fana Foeminina, habentque Nominativum in **اَت**, Genitivum & Accusativum in **اَت**: ut **اُمَّهَاتٌ** matres, **اُمَّهَاتِ** matrum, **اُمَّهَاتِ** matribus, **اُمَّهَاتِ** matres.

4. Nomina Invariabilia quæ vocant Arabes, seu quorum ultima vocalis non admittit Nunnationem: habetque Nominativum in **و**, Genitivum & Accusativum in **و**, ut **عَثْمَانٌ** Othmanus, **عَثْمَانِ** Othmani, Othmano, Othmanum: **مَسَاجِدٌ** templa, **مَسَاجِدِ** templorum, **مَسَاجِدِ** templis, **مَسَاجِدِ** templa; **اَسْوَدٌ** niger, **اَسْوَدِ** nigri, **اَسْوَدِ** nigro, **اَسْوَدِ** nigrum.

Sunt autem Nomina invariabilia,

1. Adjectiva Positiva & Comparativa formæ
 أَفْعَلٌ : ut أَحْمَرٌ *ruber*, أَكْبَرٌ *major*, مَآخِمْ
ximus, nisi, quod rarius accidit, fœmininum per
 8 forment; sicutي أَرْمَلٌ *viduus*, أَرْمَلَةٌ *vidua*.

2. Adjectiva terminata اُنٌ servili, quæ non for-
 mant fœmin. addito 8 ut غَضَبَانٌ *iratus*, cu-
 jus fœmin. est غَضَبِي; sic enim etiam hujus for-
 mæ quædam Adjectiva moventur.

3. Terminata Elif servili; ut صَفْرَاءٌ *flava*: vel
 ي servili quiescente instar Elif; ut ذِكْرِي *re-*
cordatio, pro ذِكْرِي juxta Canon. tertium ي;
 sic etiam غَضَبِي *irata*. قَتْلِي *occisi*.

4. Pluralia fracta formæ قَمَاطِرٌ & نَوَاصِرٌ
 vel قَمَاطِيرٌ : ut ضَوَافِرٌ *verberantes*,
 مَدَاخِلٌ *ranae*, قَنَادِيلٌ *lucerna*, مَدَاخِلٌ
vestibula, خَزَائِرٌ vel خَزَائِرٌ *aranae*. Sed eæ
 quarum ultima radicalis est litera quiescens, triptota
 sunt, ut reliqua Pluralia fracta: quædam tamen kes-
 ra penultimam in fatha mutant, & ea hujus quo-
 que loci sunt: ut عَمَدَارِي *virgines*, pro عَمَدَارِي
 in

in Nominativo, عَدْلَرِي in Genitiv. & Accusat.
 sic نَصَّارِي Christiani, pro نَصَّارِي &
 نَصَّارِي. Cæterum vox مَدْرَائِيْل femoralia,
 aliis est Plural. a مَدْرَوَال, & regulariter diptoton;
 ob similitudinem quam habet cum plurali formæ
 نَصَّارِيْر.

5. Regionum, Infularum, Urbium, Pagorum,
 Artium, Montium, Fluviorum, & Locorum quæ-
 libet nomina: ut مِصْر Egyptus, قِبْرُس Cyprus,
 مَكَّة Mecca, جِيزَة Gijza, عَكَا Acara,
 دَرْن Atlas mons, دَجَلَة Tygris, حُوَطَة
 Gouta.

6. Pleraque hominum propria, & inter cætera
 Masculina omnia terminata اَت: ut عِمْرَان Im-
 ran, عُثْمَان Othman, & Barbara pluribus
 quam tribus literis constantia; ut اِبْرَهِيْم Abraham,
 اِسْحَاق Isaac, يَعْقُوب Jacob, اَدَم Adam,
 جَهَنَّم Gebenna, فِرْدَوْس Paradifus,
 &c. nec non fœminina terminata ة fœminino, ut

عَيْشَةَ *Aisja*; & constantia literis quatuor,
 زَيْنَبُ *Zainab*; vel tribus quarum media move-
 tur, ut سَكْرٌ *Sakar*, aut damma ante se habet,
 ut جَوْرٌ *Gjoero*, quæ autem tribus constant lite-
 ris nec terminantur ة, nisi Barbara sint, (nam hæc
 sunt diptota) modo triptota sunt, modo diptota,
 ut Nominat. سَقْرٌ Genitiv. سَقْرِي, Accusat.
 سَقْرًا, & Nominat. سَقْرٌ Genit. & Accusat.
 سَقْرِي, sic Nominat. دَعْدٌ, Genitiv. دَعْدِ Ac-
 cusat. دَعْدًا; & Nominat. دَعْدٌ Genitiv. & Ac-
 cusat. دَعْدٌ, quod & reliquis nominibus invariabi-
 libus (in poësi potissimum) interdum contingit; si-
 cut contra, variabilia seu triptota quædam, in-
 variabilia seu diptota subinde fiunt; sed utrumque ra-
 rum est.

Bene autem hic meminisse oportet Canonis ter-
 tii و, nec non tertii & quarti ي: nam juxta Ca-
 nonem tertium و dicitur, عَصَى pro عَصَا,
 عَصَى, عَصَوًا, عَصَا, *baculum, baculi vel baculo,*
baculum: & juxta tertium Canon. ي, رَحِي pro
 رَحِي, رَحِيًا, رَحِيًا, *mola, mola, molam;*
 jux-

juxta quartum vero ejusdem Canonem *رَمِي*, pro
رَمِي & *رَمِي* *projiciens*, *projicientis*; *جَوَارِي*,
 pro *جَوَارِي* & *جَوَارِي* *puella*, *puellarum*.

Consideranda autem in hisce casibus sunt Apo-
 cope & Permutatio.

Apocope est *ن* Nun Casualis: *Vocalis* quidem, *in* *nomi-*
nis *triptotis*, & *diptotis* *pluralibus* *fœmi-*
nis *perfectis*: *Consoni* vero *in* *diptotis* *dualibus*,
 & *pluralibus* *masculinis* *perfectis*: *amittunt* enim
 hæc omnia Nun ob *Constructionem*, tum *I. Regi-*
minis, seu cum sequitur *Genitivus*: ut *كِتَابٌ*
liber, *كِتَابٌ* *مُوسَى* *liber* *Mosis*, *كِتَابِ*
مُوسَى *libri* vel *libro* *Mosis*, *كِتَابِ*
مُوسَى *librum* *Mosis*: *كِتَابَانِ* *libri* *duo*, *كِتَابَا*
كِتَابِي *libri* *duo* *Mosis*, *كِتَابِي* *librorum* *duorum*, *كِتَابَيْ* *libris* *duobus*, vel *كِتَابَيْنِ* *libros* *duos* *Mo-*
sis: *كِتَابَتَيْنِ* *libri*, *كِتَابَتَيْنِ* *libri* *Mo-*
sis, *كِتَابَتَيْنِ* *librorum*, vel *كِتَابَتَيْنِ* *libris* *Mosis*,
كِتَابَاتَيْنِ *libros* *Mosis*: *بَنُونَ* *filiæ*,

بَنُوا اللَّهَ *filiū Dei*, بني الله *filiorum*,
filii vel *filios Dei*, tum II. Affixi, seu cum annectitur
 Pronomen Possessivum: ut كتابه *liber ejus*,
 كتابه *libri* vel *libra ejus*, كتابه *librum*
ejus; كتاباه *libri duo ejus*; كتاباه *librorum duorum*,
 كتاه *libris duobus*, vel *libros duos ejus*;
 كتبه, كتبه, كتبه, *libri, librorum*, & *libros ejus*. Et Nun vocale III. etiam ex-
 cidit ob articulum ال tum I. præcedentem, ut
 الكتاب *liber*, الكتاب *libri*, الكتاب *librum*;
 tum 2. sequentem, ut كتاب الذي *li-*
ber qui, كتاب الذي *librum qui*, &c. رامي
sagittarius, رامي الملك *sagittarius regis*:
 excidente enim Nun redit ي abjectum.

Sed أب *pater*, أخ *frater*, حم *socer*, & inter-
 dum quoque هن *res, muliebria*, Nun ob constru-
 ctionem abjicientes (nisi accedat ي affixum,) as-
 sumunt ejus loco literam quiescentem; in Nomi-
 nativo و, in Genitiv. ي, in Accusativ. ا: ut

مِنْ أَبِي دَاوُدَ *is est pater Davidis*, هُوَ أَبُو دَاوُدَ
a patre Davidis, رَأَيْتُ أَبَا دَاوُدَ *vidi patrem*
Davidis; أَبوك *pater tuus*, أَبِيكَ *patris tui*,
 أَبَاكَ *patrem tuum*. Sic دُو *possessor*, in regimi-
 ne (nec aliter usurpatur) habet Genitivum دِي,
 Accusativum دَا, & فَمَّ *os, oris*, in Genitiv. con-
 structo فِي *habet*, (etiam cum affixo ي) & in
 Accusativo فَا.

Permutatio est Nominativi cum Accusativo: ac-
 cipit enim ille hujus terminationem in subiecto e-
 nuntiationis, cum præcedunt particulae subiecti,
 quæ sunt

إِنَّ *etenim, utique*: أَنَّ *quod*: كَأَنَّ *sicuti, ac si*:
 لَعَلَّ *utinam*: لَيْتَ *sed*: لَأَكُنَّ & لَأَكُنَّ
fortassis.

Ut إِنَّ مُحَمَّدًا يَقُومُ *utique Mahomed stat*;
 إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ *etenim Deus est clemens*;
 وَعَلِمُوا أَنَّ الْمَلِكَ قَدِيرٌ *sciunt quod rex*
 اللَّهُ, مُحَمَّدٌ *est pro مُحَمَّدٌ*,
 الْمَلِكُ *pro الْمَلِكُ*, اللَّهُ *pro اللَّهُ*.

Sed necesse est ut nihil intercedat; nisi forte
 Præ-

Præpositio cum suo casu: ut *إِنَّ فِي الدَّارِ رَجُلًا*
utique in domo est homo, *إِنَّ* quoque & *كَيْتَ*
 assumunt interdum *مَا* in fine; & tunc *إِنَّ* fem-
 per, *كَيْتَ* ut plurimum, virtutem illam amittit.

Sic *لَا* non est, immediate præpositum appella-
 tivo, ei influxu suo pro Nominativi dat Accu-
 sativi terminationem, sed sine Nun vocali; ut
لَا رَيْبَ فِيهِ non est dubium in eo, sed itera-
 tum libere influit in alterutrum, & utrumque; ut

<i>إِلَّا بِاللَّهِ</i>	}	<i>لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ</i>	} non est virtus nec po- tentia nisi in Deo.
		<i>لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ</i>	
		<i>لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ</i>	
		<i>لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ</i>	

De Vocativo.

VOCATIVUS per Accusativum concipitur: ut
يَا رَجُلًا o vir, *يَا عَبْدَ اللَّهِ* o serve
 Dei: nisi sit nominis Proprii, aut Appellativi possi-
 dentis Articulum: vel absolute positi, quod signi-
 ficat rem quam vocans intuetur; tum enim concip-
 itur per Nominativ. sed absque Nun vocali: ut

يَا

يَا أَدَمَ *o Adam*, يَا مُحَمَّدَ *o Mabomed*,
 يَا أَيُّهَا النَّاسُ *o homines*, يَا رَجُلَ *o tu*
vir, (quem scilicet aspicio) يَا رَجُلَانِ *o vos duo*
viri, يَا نَبِيَّوْنَ *o vos prophetae*. Si quis ad o-
 pem invocetur, adhibetur non raro Genitivus præ-
 fixo ك: ut يَا كَزَيْدَ *o Zeide*, (*adjuva* scilicet)
 vel Accusativ. cum اء, ut يَا نَزِيْدًا. Adjecti-
 vum Vocativo appositum, aut Substantivum per co-
 pulativam Conjunctionem ei adjunctum, indifferen-
 ter Nominativi terminationem habet vel Accusativi;
 nisi adsit Affixum, tunc enim Accusativi tantum.
 Cum autem Vocativo addendum est *mi* vel *mei*, id
 regulariter fit per affixum ي: ut يَا مُحَمَّدِي *o*
puer mi; & fathato ي, يَا مُحَمَّدِي; vel eo
 omisso, ut مُحَمَّدًا: raro per ا, ut مُحَمَّدًا;
 rarissime per simplex damma, ut يَا مُحَمَّدًا: pro
 أَبِي autem *pater mi*, & أُمِّي *mater mea*, in-
 terdum dicitur, أَبْنَتٌ vel أَبْنَاتٌ, & أُمَّتٌ vel
 أُمَّتٌ: quod speciale est.

CAPUT OCTAVUM.

De Declinatione.

Ex Numerorum & Casuum supra memoratorum varietate Declinationes exsurgunt quatuor.

Prima triptota est in Singulari & Plurali, (nam Dualis ubique eadem est ratio:) ut

Sing. Nom. بَيْتٌ, Gen. بَيْتٍ, Accus. بَيْتًا.

Plur. Nom. بُيُوتٌ, Gen. بُيُوتٍ, Accus. بُيُوتًا.

Secunda triptota in Singulari & diptota in Plurali: ut

Sing. Nom. نَاصِرٌ, Gen. نَاصِرٍ, Acc. نَاصِرًا.

Plur. Nom. نَاصِرُونَ, Gen. & Acc. نَاصِرِينَ.

Sing. Nom. نَاصِرَةٌ, Gen. نَاصِرَةٌ, Acc. نَاصِرَةً.

Plur. Nom. نَاصِرَاتٌ, Gen. & Acc. نَاصِرَاتٍ.

Sing. Nom. مَسْجِدٌ, Gen. مَسْجِدٍ, Acc. مَسْجِدًا.

Plur. Nom. مَسَاجِدٌ, Gen. & Acc. مَسَاجِدٍ.

Ter-

*Deus est scientissimus; أَحْسَنُ النَّاسِ
optimus hominum.*

CAPUT DECIMUM.

De Numeralibus.

NOMINUM Numeralium, quia peculiariora quædam habent, tractatum hic lubet adjicere: sunt autem duplicia: Cardinalia, & Ordinalia. Cardinalia sunt

Fœm.	Masc.	Fœm.	Masc.
سِتَّةٌ	سِتَّةٌ	وَاحِدَةٌ	وَاحِدٌ
سَبْعَةٌ	سَبْعَةٌ	إِحْدَى	إِحْدَى
ثَمَانَةٌ	ثَمَانَةٌ	اِثْنَتَانِ	اِثْنَتَانِ
تِسْعَةٌ	تِسْعَةٌ	ثَلَاثَةٌ	ثَلَاثَةٌ
عَشْرَةٌ	عَشْرَةٌ	أَرْبَعَةٌ	أَرْبَعَةٌ
		خَمْسَةٌ	خَمْسَةٌ
			عِشْرُونَ 20

Fœm.	Masc.	Fœm.	Masc.
مَائِيَانِ 200	ثَمَائُونِ 80	خَمْسُونِ 50	عِشْرُونِ 20
أَلْفِ 1000	تِسْعُونِ 90	سِتُّونِ 60	ثَلَاثُونِ 30
أَلْفَانِ 2000	مِائِيَةٌ 100	سَبْعُونِ 70	أَرْبَعُونِ 40

Quorum prima duo regulariter formant fœmininum: sequentia octo masculina sunt sub terminatione fœminina, & vice versa: reliqua communia. Ea autem quæ terminantur و, diptota sunt, ut reliqua Dualia, & Pluralia perfecta; cætera vero triptota.

Reliqua ex his componuntur, minori numero perpetuo præmissis: idque sine Conjunctione copulativa usque ad viginti: ut

Fœm.	Masc.	Fœm.	Masc.
ثَلَاثَ عَشْرَةَ 13	ثَلَاثَةٌ عَشْرٌ 13	إِحْدَى عَشْرَةَ 11	أَحَدٌ عَشْرٌ 11
أَرْبَعَةَ عَشْرَةَ 14	أَرْبَعَةٌ عَشْرٌ 14	إِثْنَتَا عَشْرَةَ 12	إِثْنَانِ عَشْرٌ 12

& sic de cæteris: ita ut in hac compositione regulariter عَشْرٌ fit masculinum, & عَشْرَةٌ fœmininum, & utrumque terminetur nuda vocali fatha, idque in omni casu; præterquam in quorum casus obliquus est

إِثْنَتَا عَشْرَةَ & إِثْنَانِ عَشْرٍ
 إِثْنَتَيْ عَشْرٍ & إِثْنَيْ عَشْرٍ

In reliquis accedit Coniunctio absque ulla mutatione: ut **أَحَدٌ وَعِشْرُونَ**, **أَحَدٌ وَعِشْرِينَ**; & sic de cæteris.

Ordinalia sunt,

Fœm.	Masc.	Fœm.	Masc.	
سَادِسَةٌ	سَادِسٌ	أَوَّلِي	أَوَّلٌ	Primus.
سَابِعَةٌ	سَابِعٌ	ثَانِيَةٌ	ثَانِيٌ	2 ^{us} .
ثَامِنَةٌ	ثَامِنٌ	ثَالِثَةٌ	ثَالِثٌ	3 ^{us} .
تَاسِعَةٌ	تَاسِعٌ	رَابِعَةٌ	رَابِعٌ	4 ^{us} .
عَاشِرَةٌ	عَاشِرٌ	خَامِسَةٌ	خَامِسٌ	5 ^{us} .

عِشْرُونَ *vigésimus*, *ma*; **ثَلَاثُونَ** *trigésimus*, *ma*:
& sic de cæteris denariis: nam in his non differunt Ordinalia a Cardinalibus.

Reliqua ex his componuntur eodem fere modo, quo Cardinalia: ut

Fœm.	Masc.	
عَاشِرَةٌ	حَادِيَةٌ	عَاشِرٌ حَادِيٌ Undecimus.
عِشْرَةٌ	ثَانِيَةٌ	عِشْرٌ ثَانِيٌ 12 ^{us} .
عِشْرَةٌ	ثَالِثَةٌ	عِشْرٌ ثَالِثٌ 13 ^{us} .

&

& sic cætera, ut aptota quoque sint per fatha:

21us. حَادِي وَعِشْرُونَ حَادِيَّةٌ وَعِشْرُونَ

& ita reliqua.

Usurpatur autem pro Ordinali numerus Cardinalis, cum numeratum non est restrictum.

CAPUT UNDECIMUM.

De Pronomine.

NOMINIS vicem subeunt Pronomina; quæ sunt Separata, vel aliis vocibus Affixa. Separata sunt triplicia, Personalia, Demonstrativa, & Relativa: quæ Generibus & Numeris variantur ut Nomina: sed Casus non agnoscunt; nisi dualia Demonstrativa & Relativa, quæ more Nominum diptota sunt.

Personalia autem sunt hæc:

Pluralia.	Dualia.	Singularia.	
illi vos nos أَنْتُمْ هُمْ	illi duo vos duo أَنْتُمَا هُمَا	ille tu ego أَنْتَ هُوَ	Masc.
		انا أَنَا	Com.
ille أَنْتَ هِيَ		illa أَنْتِ هِيَ	Fœm.
			Quo-

Quorum ea quæ tertiæ personæ sunt pro verbo substantivo cujusvis personæ sæpissime usurpantur.

Demonstrativum autem propinqui est ذَا *hic*; quod sic flectitur:

<i>Pluralia.</i>	<i>Dualia.</i>	<i>Singularia.</i>
	ذَانِ ذَيْبَيْنِ	ذَا Masc.
أُولَآئِكَ أُولَآئِكَ		Com.
	تَانِ تَيْبَيْنِ	ذِهِ ذَهَبِي ذِي
		تَا تَه تَهِي تِي } Fem.

fitque demonstrativum remoti addito كَ, in hunc modum;

<i>Pluralia.</i>	<i>Dualia.</i>	<i>Singular.</i>
Comm.		
أُولَآئِكَ أُولَآئِكَ	ذَانِكَ ذَيْبَيْنِكَ	ذَاكَ ille
	تَانِكَ تَيْبَيْنِكَ	تَاكَ illa

ante quod كَ in Singular. & Plural. non raro assumitur ل, ut dicatur ذَالِكَ, & cum م paragogico ذَالِكُمْ: تَلِكَ, تَلِكَ, & أُولَآئِكَ, utrique autem, nili ل illud assumatur, crebro præfigitur

هَآ:

هـ: cujus tamen ꝑ compendii causa non solet pingi; sed per fatha perpendicularare aut medda representari, (quod & τῷ ὅ ante ل, & aliis vocibus ꝑ quiescens habentibus creberrime accidit) hoc modo:

هُوَ	هُذَان	هُذَيْنِ	هُذَا
هُوَ	هُتَان	هُتَيْنِ	هُتَا

Relativum est الَّذِي *qui*, compositum ex articulo ال & ذِي; flectiturque hoc modo:

الَّذِي	الَّذَانِ	الَّذَيْنِ	الَّذِي
الَّتِي	الَّتَانِ	الَّتَيْنِ	الَّتِي

Nun duale hic & in Demonstrativis interdum habet tesdid, in compensationem ultimæ singularis excidentis.

Cæterum relativum hoc non patitur ante se literas serviles præter **فكلى**, ac rarissime usurpatur in Casu obliquo, sed defectus hi suppleuntur per Affixa vocum sequentium: sic pro بِالَّذِي *in*
 Z quo,

quo, dicitur **مِنَ الَّذِي بِهِ**; & pro **مِنَ الَّذِي**;
 a quo, **الَّذِي مِنْهُ**; pro **الَّذِي رَأَيْتَ** quem
 vidi, **الَّذِي رَأَيْتَهُ**.

Relativa quoque sunt, sed antecedens includentia
مَنْ is qui, & **مَنْ** qui, quicumque; **مَا** id quod,
 quodcumque, **مَا** ea quæ, quæcumque: illud de perso-
 nis, hoc de rebus dicitur: & utrumque non raro
 interrogat.

أَيُّ autem quis, qualis, Nomen est interrogati-
 vum & substantivum; unde aliud substantivum re-
 git in Genitivo: ut **أَيُّ كِتَابٍ** qualis liber,
مِنْ أَيِّ كِتَابٍ ex quo vel quali libro?

Affixa cum Nominibus significant possessionem,
 referuntque Pronomina nostra possessiva: cum Ver-
 bis ut plurimum Casum patientem; non raro ta-
 men Dativum, maxime cum Accusativus alius se-
 quitur: suntque

Pluralia.	Dualia.	Singularia.	
3 2 1 كَلِمَاتُهُنَّ	3 2 3 2 كَلِمَاتُهُمَا	3 2 1 كَلِمَاتُهُ	Perf.
كَلِمَاتُهُنَّ	كَلِمَاتُهُمَا	كَلِمَاتُهُ	Masc.
		ي	Com.
		كَلِمَاتُهُ	Fœm.

Pro ي, cum Verbis & Particulis terminatis ن, est ني.

Nunquam autem mutantur : nisi quod هُما هُما damma in kesra mutant, 1. cum immediate præcedit kesra, ut مِنْ رَبِّهِ; vel 2. ي vocali destitutum, ut in فِهِ, & عَلَيْهِ super eo: & 3. quod ي loco kesra ante se, habet fatha super se, cum annectitur dictioni terminatæ aliqua literarum اوي vocali destituta : ut خَطَايَا peccata, خَطَايَايَ peccata mea, غُلَامَانِ duo pueri, غُلَامَايَ duo pueri mei; غُلَامَيْنِ duorum puerorum, غُلَامَايَ duorum puerorum meo-

rum, مُسْلِمِينَ *fidelium*, مُسْلِمِيَّ *fidelium meorum*; sic & a مُسْلِمُونَ est مُسْلِمِيَّ juxta Canon. 5. Ie: عَصَا *baculus*, عَصَايَ *baculus meus*; رَامٍ *sagittarius*, رَامِيَّ *sagittarius meus*, & quod 4. post kesra interdum excidit, quod frequens est in Vocativo: ut رَبِّ *domine mi*: & fere perpetuum, cum præcedit aliud ي descendens ex hamza; ut أَحِبَّائِي *amici mei*, أَبَائِي *patres mei*. Sic pro نِي occurrit نِ; ut أَنْصُرُونِ *adjuva te me*.

Et vocibus nullam inducunt mutationem: nisi quod 1. in Nominibus Nun casuale tollunt, ut supra dictum est: & 2. ad ي insuper ultimam vocalem; ut كِتَابٌ *liber*, كِتَابِي *liber meus*: ac 3. foemininum in ة mutant; ut عَمَّةٌ *amita*, عَمَّتِكَ *amita tua*: nec non hamza ultimum 4. in و vel ي, juxta Canonem primum Elif. In verbis autem 5. pellunt ا otiosum post و servile; ut نَصَرُوا *adjuverunt*, نَصَرُونَا *adjuverunt nos*: & 6. termina-

tioni تَمَّ adjiciunt وى, ut نَصَرْتُمْ *adjuvistis*,
 هُ نَصَرْتُمُوهُ *adjuvistis eum*.

In utrisque autem, tum Nominibus tum Verbis,
 Ie finale post fatha quiescens instar Elif, libere in
 Elif quiescens mutant vel relinquunt: ut رَمَى *je-*
cit, رَمَاهُ & رَمَيْتُهُ *jecit eum*; & فَتَى *puer*,
 فَتَاهُ & فَتَيْتُهُ *puer ejus*. Nam in Particulis
 ي hoc diphthongescit; ut إِلَى *ad*, إِلَيْتُهُ
ad eum.

Uni autem Verbo duo interdum annectuntur affi-
 xa: ut أَعْطَانِيهِ *dedit mihi eum*, يَكْفِيكَهُمْ
sufficere fecit tibi illos.

Possunt quoque Affixa separatim verbis apponi,
 sed præfixo أَيَّا; ut أَيَّاكَ *te*, أَيَّاىَ *me*, &c.
 ضَرَبْتُكَ, atque etiam أَيَّاكَ ضَرَبْتُ *verbe-*
ravit te.

Actiones autem reciprocae per nomen نَفْسٍ
 cum affixis exprimuntur: ut أَحْبَبْتُ نَفْسِي
dilexi me (quasi dicas, *animam meam*) أَحْبَبْتُمْ

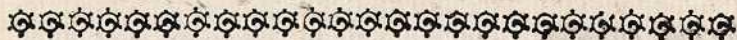
أَنْفُسَكُمْ

أَنْتُمْ كَمَ *dilexistis vos ipsos*, &c. rarissime
 per nudum affixum, ut أَحَبَّنِي *diligo me.*

FINIS LIBRI TERTII.

THOMÆ ERPENII
 GRAMMATICÆ
 ARABICÆ
 LIBER QUARTUS,
 DE
 PARTICULIS.

CAPUT PRIMUM.

De Particulis conjunctis.

ARTICULARUM orationis indecli-
 nabilium aliæ sunt conjunctæ, quæ
 perpetuo aliis vocibus præfiguntur;
 aliæ separata: conjunctæ sunt octo

literæ

habet fatha, estque nota interrogationis: ut **أَمَات**
an obiit? **أَأَنْتَ** *an tu?* **أَفِي** *an in?* & vocan-
 di articulus; ut **أَيُّوسُفَ** *o Josefhe*, vocat-
 que propinquum.

ب

semper possidet kesra, &

1. significat *in*: ut **بِالْمَسْجِدِ** *in templo*.
2. notat *instrumentum*: ut **كُتِبْتُ بِقَلَمٍ**
scripsi calamo.
3. valet *cum*; quando videlicet subjungitur ver-
 bis adventus & discessus, quæ tum per *adduce-
 re*, *afferre*, *abducere*, *auferre*, exponuntur: ut
أَتَوْا بِي كِتَابٍ *attulerunt librum*; **دَهَبُوا بِأَلْفَتِي**
abduxerunt puerum vel juvenem.
4. significat *per*: ut **بِأَبِي** *per patrem meum*.
5. valet *propter*: ut **بِدُخُولِكَ** *propter in-
 troitum tuum*.

6. est jurandi particula: ut **بِاللَّهِ** per Deum,
بِالْأَرْضِ per terram.

7. Nominativo præfigitur pleonastice; ut **أَللَّهُ** *Tum interiorum rei adfert conditionem quem ut præter detur in S. P. de Lud. de Dio. in obs. ad V. F. pp. itaq. Deq. in ead. ut sit Deq. et exc. v. Sch. Har. c. A. p. 40 ut & sch.*
بِقُدَيْسٍ Deus est in potente, id est, potens;
أَنَا بِمُؤْمِنِينَ ego sum in credente, id est, cre-
dens.

8. constructioni verborum peculiariter inservit:
ut **مَرَّ بِي** præterit me.

præfigitur nomini **أَللَّهُ** cum fatha, estque juran-
di particula: ut **بِاللَّهِ** per Deum.

eum fatha Futuro præfigitur, & valet *post.* vi-
de pag. 52.

habet fatha, & significat *ac, dein*; subjungitque
præcedenti id quod re ipsa posterius est, & sequi-
tur, sed sine mora; quo differt a **تَمَّ**. Initio ta-
men

men sententiæ, & post dictiones completivas sæpe redundat, & completiva est. Emphasin egregiam importat, & per *igitur* commode sæpe redatur, cum Imperativo præfigitur. Exempla paucim sunt obvia.

ك

fatha quoque possidet, & significat *sicut*, *instar*, regitque Genitivum, nec admittit affixa: ut كَرَجِيْنٍ *sicut vir*.

ل

1. est Dativi nostri nota, regitque Genitivum, ac obtinet kesra; ut لِرَبِّي domino: cum affixis tamen habet fatha, ut لَكَ tibi.

2. significat *ob*, *propter*, cum kesra: ut ضَرَبْتُهُ لَكَذِبٍ *verberavi eum ob mendacium ejus*.

3. denotat *ad*: ut ضَرَبْتُهُ لِتَأْدِيبٍ *verberavi eum ad erudiendum*.

4. juramenti cum admiratione particula: ut لِلَّهِ *per Deum!*

5. cum fatha, est vocationis ad opem nota: ut يَا زَيْدُ *Zeide adjuva*.

6. per

6. per pleonasmum eleganter vocibus præfigitur cum fatha, nec mutationem ullam inducit; cum a-
libi, tum maxime initio prædicati, cujus subjectum
ante se habet **إِنَّ**: ut **إِنَّ اللَّهَ كَعَدِيرٍ** etenim seu
utique Deus est potens; **إِنَّ اللَّهَ كَفِي السَّمَاءِ**;
etenim Deus est in cælo; **إِنَّ اللَّهَ كَبُحْب**;
أَلَمْ نُوْمِنُ namque, eadem, *Dei amul*
fideles.

7. præfigitur Præterito cum fatha, vertitque id
in Optativum. vide Pag. 46. 50.

8. præfigitur Futuro cum kesra, & tunc aut for-
mat ex eo Imperativum, inducitque apocopen; aut
significat *ut*, inducitque antithelin. vide pag. 58.
& 60.

9. peculiariter infervit Verbis: ut **رَدَفَ لَكُمْ**
pro **رَدَفَكُمْ** *ejecit vos.*

habet fatha, estque

1. Conjunctio copulativa, **وَ**, *etiam*; sed non
includit ordinem, ut **ف**; de quo supra vide sis:

2. jurandi particula, regit Genitivum: ut **وَرَبِّ**
per Dominum.

3. Præpositio æquivalens *cum*, & regit Accusativum: ut *جاء الأمير والجنود* venit Imperator cum exercitu.

Appendix.

& ع videntur quoque serviles esse in *مَا*
 عَنْ مَا & مِنْ مَا ع

CAPUT SECUNDUM.

De Particulis separatis.

PARTICULAS separatas more nostro visum est distinguere in Adverbia, Conjunctiones, Præpositiones, & Interjectiones: quæ omnes immutabiles sunt.

Adverbia Loci.

مِنْ حَيْثُ, مِنْ أَيْنَ, & hinc *حَيْثُ*, *أَيْنَ*
 أَنِّي, حَيْثُمَا: *أَيْنَ*, *حَيْثُ*, *أَيْنَ* *unde*;
 هُنَا, هُنَا, & هُنَا *hic*;
 هُنَاكَ

binc, مِنْ هُنَا; *illic*, هُنَاكَ, هُنَاكَ
 إِلَيْ هُنَاكَ, *huc*, إِلَيْ هُنَا; *illinc*, مِنْ هُنَاكَ
illuc, &c.

Temporis.

quando, مَتْنِي *jam*, قَدْ; *cum*,
 Præterito; *interdum* cum Futuro, sæpe etiam cum
 Præter. vacat, aut indicat Præteritum non venire
 loco Futuri vel Præsentis, aut emphasin solum ali-
 quam importat; ut & قَدْ & قَدْ *un-*
quam; & إِذَا مَا, إِذَا, إِذْ: *deinde*: تَمَّتْ & تَمَّ
 حِينَئِذٍ, يَوْمَئِذٍ & حِينَ يَوْمٍ: *quum*: أَيَّانَ
post- مِنْ بَعْدِ مَا, بَعْدَ إِذْ, لَمَّا:
post: سَبِي, سَفَى, سَوَى, سَوَفَ:
antebac, قَبْلَ هَذَا; *postbac*, بَعْدَ هَذَا;
da- إِلَيْ أَنْ & حَتَّى أَنْ, حَتَّى إِذَا, حَتَّى
 & *antea*: مِنْ قَبْلُ & قَبْلُ:
antequam. مِنْ قَبْلُ أَنْ; *postea*: مِنْ بَعْدِ

Vocandi.

propinquum vocat, de quo supra; *medi-*

أَمْسَا *eminus*, أَوْلَا *primum*, هَرِي *beri*,
 أَلَان *cras*; & cum Articulo, أَلْبَوْم *hodie*, أَلَان *nunc*.
 Vel per Genitivum cum præpositione: ut
 مِّنْ فَوْقِ *desuper*, إِكْبِي دَاخِلِ *intro*,
 مِّنْ أَلَانِ *hactenus*, مِّنْ أَلَانِ *posthac*, &c.

Conjunctiones.

Copulativæ, sub quibus & disjunctivæ & adverbati-
 væ continentur: فَوَّ تَمَّ *deinde*, حَتَّى *idem*:
 تَكُنْ بِئَلْ *vel, aut*; أَمَّ *an, vel*, بَلْ *sed*: لَّا *non autem*.

Causales.

إِنَّ *nam, etenim, utique*; أَنَّ *quod*;
 لِكَبْمَا, كَبْمَا, لِكْبِي, كْبِي, حَتَّى, أَنَّ *quia*;
 لِكَبْمَا *ne*: لَّا كَبْمَا, لَّبْلَا, أَلَّا *ut*:
 لِكَبْمَا *idem*, لِكْبِي *eo quod*, لِكْبِي *si*, de Præterito;
 لِكْبِي *idem*, لِكْبِي *de Futuro*, لِكْبِي *nisi*: هَلَّا & لِكْبِي *la, loma*,
 وَكْبِي

وَلَوْ، & *رَبَّمَا* *etsi, quamvis*, مِنْ ثُمَّ *propterea*.

Completiva.

فَأَمَّا، وَأَمَّا، وَأَمَّا، وَأَمَّا، وَأَمَّا، وَأَمَّا، وَأَمَّا، &c. *autem*.

Præpositiones.

مِنْ *a, ab, ex, de*, & sæpe pleonastice nomi-
ni apponitur. إِلَى *ad, cum*: حَتَّى *usque ad,*
donec; cum, فِي *in, super, de*, عَنْ *a, de*:
عَلَى *super, de*, لَدُنْ، لَدَيْ، & interdum
لَدُنْ، لَدُنْ، لَدُنْ، لَدُنْ، لَدُنْ، *apud*;
مِنْ لَدُنْ *a*: مِنْ لَدُنْ & مِنْ لَدُنْ *inde a, de* tempo-
re، خَلَا، عَدَا، حَاشَا، *præter*. Quæ omnia
admittunt affixa، حَتَّى، مِنْ لَدُنْ، & مِنْ لَدُنْ.

Reliquæ autem Præpositiones, exprimuntur per
nomina substantiva adverbialiter posita, id est, in
casu Accusativo, sed abjiciente Nun vocale ob regi-
men, ut فَوْق *supra*، تَحْتِ *infra*، قَبْلَ،
ante، قَدَامَ *ante*، أَمَامَ *coram*، عِنْدَ *apud*، مَعَ
cum; & دُونَ *præter*, & *infra* de numero, & *non*
autem subintellecta simul præpositione, si qua præ-

cessit, عَبَّرَ *trans*, بَدَلَ *pro*, حَوْلَ *circa*, بَيْنَ
inter, خَلْفَ *post*, شَطْرَ *versus*; & si quæ simi-
 lia: quo pertinent سَوَاءَ سَوِي سَوِي & عَبَّرَ *præ-*
ter: quæ tamen interdum variant terminationem;
 ut dicetur libro sequente, vel per Genitivum præ-
 cedente Præpositione: ut مِّنْ فَوْقِ *superne*,
 مِّنْ أَجْلِ *præter*, مِّنْ دُونِ *post*, مِّنْ بَعْدِ
propter, لِأَجْلِ, idem, &c.

Interjectiones.

Has docebit facile usus, وَيَيْلٌ autem *væ* Nomen
 est; & cum Article أَلْوَيْلٌ dicitur: regitque Ge-
 nitivum cum ج.

Appendix.

كَذَا ac كَأَيِّنْ & كَأَيِّنْ quot, & كَذَا
tot, Nomina quidem videntur potius esse quam Par-
 ticulæ: sed tamen Particularum more immutabilia
 sunt, quod & Nominibus, sonitus animaliumque
 voces significantibus, & paucis etiam aliis Præteriti
 aut Imperativi valorem obtinentibus contingit: ut
 نَزَّالٍ *descende*, هَاتِ *da*, offer; نَزَّالٍ *descende*.

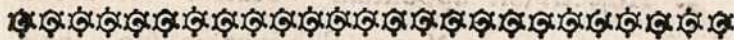
FINIS LIBRI QUARTI.

THO.

THOMÆ ERPENII
 GRAMMATICÆ
 ARABICÆ
 LIBER QUINTUS.

D E

S Y N T A X I.

C A P U T P R I M U M.

De Syntaxi Nominum.

CONCORDIA Substantivi cum Adjectivo,
 Relativi cum Antecedente, ac Nomina-
 tivi cum Verbo eadem hic quæ in aliis
 linguis. Solum observandum est.

I. Plurale inhumanum (sic voco quod non fig-
 nificat homines) eleganter construi modo singularis

Bb 2

*In hâc hinc constructione
 Ellipsis. De a non
 facile indicari poter
 v. Schr. ad Rab. 1 p 76u*

*Haec phrasibus spig
occurrit in descrip
tione Paradisi quae
in coelis expectat
Mahumata nige
et dnt variis flui
vris irrigari, Regia
& Gramoeniffum.*

جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ *fœminini: ut*
 جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ *horti sub quibus currunt fluvii: ubi singularia fœ-*
 جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ *minina هَا & جَنَّاتٌ construuntur cum*
 جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ *& أَنْهَارٌ pluralibus inhumanis.*

2. Plurali humano eleganter quoque præponi
 Verbum singulare, eodem fere genere in Præte-
 rito, sed non raro discrepante in Futuro: ut
 قَالَ النَّاسُ *dixerunt homines,* يَقُولُ الْحُكَمَاءُ
 & تَقُولُ *dicunt sapientes,* si Verbum postponatur,
 omnia sunt regularia: ut النَّاسُ قَالُوا وَيَقُولُونَ
homines dixerunt & dicent.

Idem de Duali habendum.

3. Adjectivum appositum Vocativo vel Nomi-
 ni affecto a vocula *يَ* cum Substantivo suo, inter-
 dum non convenire casu.

Cæterum Adjectivum & Substantivum eandem
 partem enuntiationis constituentia hic etiam in re-
 strictione & absentia ejus conveniunt, id est, si u-
 trumque pertinet ad subjectum, aut ad prædicatum,
 ac unum restrictum est, necesse est etiam alterum
 restringi: ut كِتَابٌ عَظِيمٌ & كِتَابٌ عَظِيمٌ

كِتَابٌ عَظِيمٌ & كِتَابٌ عَظِيمٌ *liber magnus,* إِبْرَاهِيمَ الْأَمِينِ *Abraham fidelis,*
 أَبِي

أَبِي الْمَكْرَمِ أَرْسَلَ إِلَيَّ هَذِهِ السِّرِّيَّةُ

Pater meus reverendus misit ad me hanc epistolam.

Si vero non constituent illa eandem partem enun-
tiationis, id non obtinet: ut *اللَّهُ قَدِيرٌ Deus*

est potens, هَذَا كِتَابٌ hic est liber.

At Substantivum Appellativum cum adjuncto Ad-
jectivo nomen Proprium constituens Articulum ab-

ijcit: ut *بَيْتُ الْمَقْدَسِ domus sanctificata,*

id est, *Hierosolyma; بَابُ الدَّمَشَقِ porta*
parva, Nomen portæ Damascenæ.

Substantivum cum Substantivo genitivo casu jun-
gitur: ut *يَدُ الْإِنْسَانِ manus hominis:*

أَبْنُ مَرْيَمَ filius Mariae. Sic quoque

كَاسُ ذَهَبٍ cyathus auri, id est, aureus.

Item *كُلُّ إِنْسَانٍ universitas hominis, id*

est, omnis homo, vel omnes homines, nam كُلٌّ
est Substantivum.

Exceptio.

Sed nomen mensuræ & ponderis regit mensura-
tum & ponderatum in Accusativo: ut *قَفِيرٌ*

Bb 3 *شَعِيرٌ*

شَعِيرًا *modius*, vel potius *hemimedimnus hor-*
dei; رَطْلُ نَرِيْتَا *libra olivarum*.

OBSERVATIO I.

Quædam Substantiva assumpto affixo cum præcedente Substantivo congruente adjectiva quodammodo fiunt, & constructionem eorum imitantur: ut نَفْسٌ *anima*, cum affixo alii Substantivo appositum valet idem quod *ipse*, *ipsa*, *ipsum*; & كُلٌّ *universitas*, idem quod *totus*, *tota*, *totum*: conveniuntque cum præcedente Substantivo, ut حَبِيبٌ نَفْسُهُ *amicus ipse*, quasi dicas, *amicus anima ejus*, حَبِيبًا نَفْسُهُ *amicum ipsum*, خُبْزٌ كُلُّهُ *panis totus*, خُبْزٌ كُلُّهُ *panis totius*, &c.

OBSERVATIO II.

Numeri cardinales ratione regiminis substantiva sunt, unde a tribus ad decem, & qui supra 99 sunt, regunt numeratum in genitivo, more reliquorum Substantivorum; sed minor denario Plurale cupit, centenarius & major eo, Singulare:

re: ut ثَلَاثُ جَارِيَاتٍ *tres puellæ*;
 وَمِائَةٌ رِجَالٍ *quatuor viri*; أَرْبَعَةٌ رِجَالٍ
centum viri; أَلْفٌ دِينَارٍ *mille denarii*, reli-
 qui a decem ad centum, ut Substantiva ponderis
 & mensuræ, regunt numeratum in Accusativo sin-
 gulari: خَمْسَةَ عَشْرَ دِرْهَمًا *quindecim*
drachmæ, عِشْرُونَ ذِيْبًا *viginti lupi*, &c.
 Quam constructionem sequuntur, كَمْ كَأَيِّنْ,
 & كَذَا: ut كَمْ دِرْهَمًا? *quot drachmæ?*
 كَأَيِّنْ رِجَالًا? *quot viri?* quæ cum Præposi-
 tione regunt genitivum: ut بِكُمْ دِرْهَمٍ? *quot*
drachmis? كَأَيِّنْ مِنْ رِجَالٍ? *quot viri?* At
 ratione convenientiæ Adjectiva sunt, & Masculina
 Masculinis, Fœminina Fœmininis, Communia
 utrisque apponuntur, ut patet in exemplis alla-
 tis. Interdum etiam Substantivis postponuntur
 more reliquorum Adjectivorum.

CAPUT SECUNDUM.

De Syntaxi Verborum.

VERBA Substantiva & Nuncupandi, ut كَانَ *fuit*, صَارَ *factus est*, لَيْسَ *non est*, مَا دَامَ *quamdiu fuit vel mansit*, & alia similia, quæ esse vel fieri significant aut includunt, quæque apud Latinos ante & post se Nominativum adsciscunt, hic pro secundo Nominativo, qui scilicet exprimit prædicatum, assumunt Accusativum: ut اَللّٰهُ كَانَ قَدِيْرًا *Deus est potens*; زَيْدٌ صَارَ غَنِيْبًا *Zeydus factus est dives*; اِبْنُهُ يُسَمِّيْ مُكَمَّمًا *filius ejus vocatur Muhammed*, &c. quod & interdum accidit omisso illo Verbo Substantivo; cum subjectum habet ante se مَا vel لَا *non*.

Verba Activa pleraque Accusativum regunt: plurima Genitivum, mediante Præpositione بِ, لِ, مِنْ, فِي, عِنْدَ: quod usu descendendum, & ex Dictionariis.

Verba quædam usque adeo tenacia sunt Præpositio-

tionum, ut eas etiam non sequente Nomine exigant; ut لَا أَقْدِرُ عَلَيْ أَنْ أَقُولَ *non possum super ut dicam*, id est, *nequeo dicere*.

Instrumentum per Genitiv. præfixo ب effertur. Motus ad rem, cum فِي & إِلَيْ; a re, cum مِنْ & عَنْ. Sed nota, Verba veniendi etiam per ellipsin Præpositionis إِلَيْ cum Accusativo eleganter construi: ut أَتَيْتُكَ *venit ad me*, أَتَيْتُكَ *veni ad te*; pro أَتَيْتُكَ, جَاءَ إِلَيْ.

Ad quando & quamdiu respondetur per Accusativum; ad quanto tempore, per Genitivum, præmisso فِي.

Gerundium in do, seu Participium quomodo res geratur explicans, per Accusativ. Participii Activi effertur: ut جَاءَ رَاكِبًا *venit equitans*, seu *equitando*, يَأْكُلُ وَاقِفًا *edit stans*, *in fine xxiv in initio notat à Statgâ haberi rei Sch. F. 6 p. iot.*

صَرَخَ نَائِمًا *vociferatur dormiens*.

Gerundium in dum, vel, ut verbo dicam, finis, per Accusativ. Nominis verbalis exprimitur: ut ضَرَبْتُهُ تَأْدِيبًا *verberavi*

eum ad erudiendum, id est, *ut erudirem eum.*

Quod Latini ponunt post *quoad* vel *ratione*, *respectu*, id per nudum Accusativ. hic effertur: ut

طَبَابٌ إِسْحَاقُ نَفْسًا *bonus est Isaac quoad animam*; لَا مَاتَ يَسُوعَ إِلَّا هِبَةً بَلْ مَاتَ نَاسُوتًا

Non mortuus est Jesus ratione naturæ divinæ, sed mortuus est ratione naturæ humanæ.

Infinitivo Verbo suo, aut alii ejusdem notionis, significationis augendæ causa appositus, est casus Accusativi; ut ضَرَبْتُهُ ضَرْبًا *verberavi eum verberando*; قُمْتُ وَقُوفًا *steti stando.*

Atque in his omnibus Accusativi terminatio adverbialem significationem nomini videtur inducere.

Pro Infinitivo autem nostro adhibetur verbale: ut أُرِيدُ ضَرْبًا *cupio verberationem*, id est, *verberare*,

vel cum Præposit. لَا أَقْدِرُ عَلَيَّ الضَّرْبِ

non possum verberare: aut Futurum præposito أَنَّ,

ut أُرِيدُ أَنْ أَسْمَعَ *cupio audire.*

Sed verba Notitiæ & Opinioniæ eleganter adfiscunt duplicem Accusativum: ut ظَنَنْتُ

أَبَاكَ غَنِيًّا *opinor patrem tuum esse divitem,*

عَلِمْتُ زَيْدًا بَخِيلًا *scio Zeydum avarum esse.*

CAPUT TERTIUM.

De Syntaxi Particularum.

CONJUNCTIONES copulativæ similes casus conjungunt: secus tamen interdum accidit, cum Nomen præcedens est Vocativus; aut Nominativus cum Accusativi terminatione: qua de re alias.

Præpositiones omnes tum conjunctæ tum separatae regunt Genitivum: *بِبَيْتٍ* in domo, *بَيْتٍ فِي* Paucæ revera et una
stantiva, qm unq alter
genitivo casu jungitur,
v. libent voce

idem: *لِلَّهِ* Deo, *تَحْتِ مَائِدَةٍ* sub mensa,

&c. Sed exceptivæ, *عَدَا*, *حَاشَا*, *خَلَا*, sæpe quoque Accusat. regunt; ut *قَامَ الْقَوْمُ خَلَا زَيْدٍ*

& *زَيْدًا* stat *populus præter Zeydum*, *إِلَّا* autem, cum oratio est affirmans, regit Accusativum, ut

إِلَّا نُوْحًا *غُرِقَ النَّاسُ* *submersi sunt homines*

præter Noachum, si negans, & nomen unde fit exceptio subtrahatur, exceptum Nominis subintellecti casum accipit: ut

مَا قَامَ إِلَّا زَيْدٌ, non stat

(scilicet, *quisquam*) *nisi Zeidus*, *مَا رَأَيْتُ إِلَّا نُوْحًا*

non vidi nisi Noachum, si vero exprimat illud nomen, exceptum indifferenter aut ejusdem cum illo

casus est, aut Accusativi: ut مَا نَامَ أَحَدٌ إِلَّا نُوحًا & مَا نَامَ أَحَدٌ إِلَّا نُوحًا & مَا نَامَ أَحَدٌ إِلَّا نُوحًا, regularly ter perpetuo regunt Genitivum; sed ipsæ terminationem mutant eo modo quo exceptum per إِلَّا: nam in affirmatione terminantur fatha; in negatione, ea vocali qua nomen præcedens, aut fatha, si nomen illud exprimatur: ut مَا خَرَجَ الْقَوْمُ غَيْرَ زَيْدٍ egressus est populus præter Zeidum, مَا خَرَجَ غَيْرَ زَيْدٍ non est egressus nisi Zeidus; & in negatione, مَا ضَرَبْتُ غَيْرَ زَيْدٍ non verberavi nisi Zeidum, مَا خَرَجَ إِنْسَانٌ غَيْرَ زَيْدٍ non est egressus quisquam præter Zeydum, &c. Observa autem per hanc voculam غَيْرَ solere exprimi nostra composita per in: ut غَيْرُ مَكْمَلٍ imperfectus, غَيْرُ مَكْمَلَةٍ imperfecta.

F I N I S

GRAMMATICÆ ARABICÆ.

امثال

لقمان الحكيم

وبعض اقوال العرب

F A B U L Æ
LOKMANI SAPIENTIS.

ET QUÆDAM DICTA

A R A B U M.

CUM INTERPRETATIONE LATINA

THOMÆ ERPENII,

EJUSDEMQUE NOTULIS ET STRICTURIS

JACOBI GOLII.

مقالة لقمان الحكيم
وبعض اقوال العرب
وتفسيرها
وتحقيقها
وتحسينها
وتحقيقها
وتحسينها

أَسَدٌ

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ أَخْرَجَهُمْ مِنَ مَسْجِدِ بَنِي إِسْرَائِيلَ الَّذِي هُمْ أَعْتَقُوا وَقَدْ أَمَرَهُمْ نَبِيُّهُمْ أَنِ ادْخُرُوا الْيَتِيمَاتِ الْيَتِيمَاتِ فِي بُحُورِهِمْ هَذَا يُبَيِّنُ سَعْيَكُمْ أَنِ الْعَمَلِ

﴿١٠٠﴾

أَسَدٌ وَتُورَانِ هـ

مَرَّةً خَرَجَ عَلَيَّ ثَوْرَيْنِ فَاجْتَمَعَا
 جَمِيعًا وَكَانَا يَنْطَحَانِ بِقُرُونِهِمَا
 وَلَا يُمَكِّنُهُ مِنَ الدَّخُولِ بَيْنَهُمَا
 فَأَنْفَرَهُ بِأَحَدِهِمَا وَيُخَدِّعُهُمَا وَأَوْعَدُهُمَا إِلَّا يُعَابِرُهُمَا
 وَإِنْ يَتَخَلَّى أَحَدُهُمَا عَنْ صَاحِبِهِ فَتَخَلِّي
 أَحَدُهُمَا وَافْتَرَسَهُمَا جَمِيعًا هـ

هَذَا مَعْنَاهُ هـ

أَنَّ مَدِينَتَيْنِ إِذَا اتَّبَعُوا عَلَيَّ رَأَيْ وَاحِدٍ أَهْلَهُمَا فَإِنَّهُ
 لَا تُمْكِنُ مِنْهُمَا عُدْوَاتٌ فَإِذَا اتَّفَقَا هَاكَ جَمِيعًا هـ
 غَزَالِ هـ

F A B U L Æ
 LOKMANI SAPIENTIS.

✽✽✽ ✽✽✽ ✽✽✽ ✽✽✽ ✽✽✽

I.

LEO ET DUO TAURI.

LEO aliquando egressus est
 contra duos Tauros, qui si-
 mul congregati cornibus suis
 feriebant, ita ut ingredi in-
 ter eos non posset: unde
 desuit eos invadere & petere, promisit-
 que eis se non adversaturum eis, etiam-
 si recederet alter a socio suo. Recessit-
 que alter: atque ille simul dilaceravit u-
 trumque.

Significat hoc,

Duabus civitatibus, cum cives earum con-
 silio conveniunt, prævalere non posse inimi-
 citias; at discordes si sint, simul eas perire.

CER-

عَمْرَأَلٌ هـ

أَيَّلُ يُعْنِي عَمْرَأَلٌ مَرَّةً عَطَشٌ فَأَتَيْتُ إِلَيْهِ عَيْنِ مَاءٍ
 يَشْرَبُ فَنظَرَ خَبَالَهُ فِي الْمَاءِ فَحَزِنَ لِدِقَّةِ قَوَائِمِهِ
 وَسَرَّ وَأَبْتَهَجَ لِعَظْمِ قُرُونِهِ وَكَبَّرَهَا وَفِي الْحَالِ
 خَرَجَ عَلَيْهِ الصَّبَادُونَ فَأَنْهَزَهُ مِنْهُمْ فَأَمَّا هُوَ فِي
 السَّهْلِ فَلَمْ يَذْرُكُوهُ فَلَمَّا دَخَلَ فِي الْجَبَلِ وَعَبَسَ
 بَيْنَ الشَّجَرِ فَادْحَقُوهُ الصَّبَادُونَ وَقَتَلُوهُ فَقَالَ
 عِنْدَ مَوْتِهِ أَلْوَيْلَ لِي أَنَا الْمُسْكِينُ الَّذِي أَنْزَلْتِ
 فِيهِ هُوَ خَلَّصَنِي وَالَّذِي رَجَوْتَهُ أَهْلَكَنِي هـ

عَمْرَأَلٌ هـ

NOTE AD FAB. I.

Aliquando] *Arabice* semel, una vice: *ut nos dicimus* eens, een reise, *une fois*.

Petere] *Verbum* خَدَع non solum fallere significat; sed etiam insistere, rei alicui incumbere, & operam dare, *quæ notio hujus mihi loci esse videtur*. * *Malim legere*, نانغرد وياخذ بخدعهما seorlim recessit abstinitque, & eos petere cœpit fraude.

Cer-

II.

C E R V U S.

CERVUS cum aliquando sitiret, ad aquæ venit fontem ut biberet, viditque imaginem sui in aqua, ac tristatus est ob pedum suorum gracilitatem. Gavissus vero est & superbivit cornuum magnitudine & excellentia. Ac statim egressi contra eum sunt Venatores, a quibus fugit: cum autem in planitie esset, non assequuti sunt eum: at cum montem deinde ingressus esset, & inter arbores transfret, ceperunt eum venatores, atque occiderunt. Dixitque moriturus: Væ mihi misero, quod me servavit, id vilipendi; in eo confisus sum quod me perdidit.

III.

NOTÆ AD FAB. II.

Cervus] *Textus habet, ajul, (potius ijel & ojjel) id est, Cervus. Explicatur vox obscurior, & a. pud Hebræos quam Arabes usitatior جـ per notio- tiorem جـ: sic fabella xiiii. Bauda, id est, cullex.*

Ut biberet] جـ, id est, ut, hic & frequenter alibi in hac constructione omittitur.

عُرْلٌ هـ

عُرْلٌ مَرِيضَةٌ مَرِيضٌ فَكَانَ أَصْحَابُهُ مِنَ الْوَحُوشِ
 يَأْتِي إِلَيْهِ وَيُودِعُهُ (وَيُعَوِّدُهُ) وَيُرْعِي مَا حَوْلَهُ مِنْ
 الْأَشْجِبِشِ وَالْعُشْبِ فَلَمَّا فَاقَ مِنْ مَرِيضِهِ الشَّمْسَ شَبَّ
 لِبَأْكِهِ فَمَا يَجِدُ فَهَلِكُ جَوْعًا هـ

هَذَا مَعْنَاهُ هـ

مَنْ كَثُرَ أَهْلُهُ كَثُرَتْ أَحْزَانُهُ هـ

أَسَدٌ وَتَوَلَّى

أَسَدٌ مَرِيضٌ أَشْتَقَّ عَلَيْهِ حَرَّ الشَّمْسِ فَدَخَلَ إِلَيْهِ
 بَعْضُ الْمَغَائِرِ يَتَطَلَّلُ بِهَا فَلَمَّا رُبِضَ أَتَى إِلَيْهِ
 حَرْدُونَ يَمْشِي عَلَى ظَهْرِهِ فَوُئِبَ قَائِمًا فَنَظَرَ
 يَمِينًا

NOTE AD FAB. III.

Convallisset] Arabice est: cum a morbo suo sur-
 re-

III.

C E R V U S.

CERVUS aliquando cum ægrotaret, ad eum venerunt socii ejus de feris, & custodiverunt eum, (*Et visiterunt eum,*) graminaque & herbas quæ circum eum erant absumpserunt: is autem cum convaluisset, quæsiuit quod ederet, nec invenit quicquam; unde periit fame.

Hoc significat,

Multiplicari dolores ejus, cujus familia multiplicatur.

IV.

L E O E T V U L P E S.

LEO aliquando cum molestus ei esset calor solis, ingressus est speluncam quandam, umbram in ea captans. Postquam autem procubuit, venit ad eum stello, ambulans super dorso ejus: unde subsiliit fur.

NOTÆ AD FAB. III.

rexisset. *Qui modus loquendi Et Belgis est familiaris.*

يَمِينًا وَيَسَارًا وَهِيَ خَائِفٌ مَرَعُوبٌ فَنَظَرَهُ الشَّعَابُ
فَتَضَحَّكَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ لَيْسَ مِنْ الْجَرَدُونَ
خَوْفِي إِنَّمَا أَكْبَرُ عَلَيَّ أَحْتَقِرِي ❦

هَذَا مَعْنَاهُ ❦

أَنَّ الْهَوَانَ عَلَيَّ الْعَاقِلِ أَشَدَّ مِنْ الْمَوْتِ ❦

أَسَدٌ وَثَوْرٌ ❦

أَسَدٌ مَرَّةً لَرَانٌ يَغْتَرِسُ ثَوْرًا فَلَمْ يَجْسُرْ عَلَيْهِ لِشِدَّتِهِ
فَمَضَى إِلَيْهِ لِيَحْتَالَ عَلَيْهِ فَايِلًا إِعْلَمَ أَنَّي قَدْ دَبَحْتِ
خُرُوفًا سَمِينًا أَشْنَهِي أَنْ تَأْكُلَ عِنْدِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ
حُبْنًا

NOTE AD FAB. IV.

In speluncam quandam] Arabice in quandam speluncarum. *Observent autem studiosi, vocem بعض, quae collective passim accipitur, ❦ quosdam, nonnullos, partem significat, etiam singulariter interdum sumi pro احدي ❦ احدي, sine ullo tamen generis respectu; ut hic ❦ locis aliquot aliis in hoc opusculo.*

اكبر *

furgendo, & prospexit dextrorsum, ac sinistrorsum, timens & perterritus: viditque eum & irrisit Vulpes, cui dixit Leo: Non metuo a stellione, sed graviter fero contemni me.

Hoc significat,

Despectionem sapienti ipsa morte gravio-
riorem esse.

v.

LEO ET TAURUS.

LEO aliquando cum vellet dilacerare Taurum, nihil contra eum est ausus, ob robur ejus; abiitque ut deciperet eum, dicens: Scito me agnum pinguem mac-tavisse: cupio ut hac nocte cibum apud me
su-

NOTÆ AD FAB. IV.

* الله اكبر] seu indignor. Est autem proprie التكبیر, dicere, الله اكبر Allaho Acbar: quam formulam in الصلاة pre-catione sacra usurpare solent; nec non extra Dei cultum, in percussi animi admiratione, indignatione, & metu.

حَبْرًا فَأَجَابَهُ إِلَيَّ ذَلِكَ فَلَمَّا وَصَلَ إِلَيَّ الْمَوْضِعَ وَنَظَرَهُ إِذَا
 قَدْ اسْتَعَدَّ الْأَسَدُ حَطْبًا كَثِيرًا وَخَلَاقِينَ كُبْرًا فَوَلَّى
 النَّوْرَ هَارِبًا فَلَمَّا عَايَنَ ذَلِكَ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ لِمَاذَا
 وَكَيْتَ بَعْدَ مَجِيئِكَ إِلَيَّ هَاهُنَا قَالَ لَهُ النَّوْرُ لِأَنِّي عَلِمْتُ
 أَنَّ هَذَا الْإِسْتِعْدَادَ لِمَا هُوَ أَكْبَرُ مِنَ الْخُرُوفِ ❦

هَذَا مَعْنَاهُ ❦

أَنَّ مَا سَبِيلَ الْعَاقِلِ أَنْ يَصْدَقَ عَدُوُّهُ
 وَلَا يَأْتَسِسَ إِلَيْهِ ❦

عَرَبِيٌّ
 أَسَدٌ

NOTE AD FAB. V.

Cibum] Arabice est panem: sed edere panem Arabibus est cibum sumere.

Promisit] Arabice, respondit ei ad hoc, id est annuit, non recusavit. Phrasis elegans, ❦ passim obvia.

Ollas] Arabibus خَلَاقِينَ quam ego vocem a tibi non memini me legere, unde nec satis certo scio quid significet: sed suspicor id esse quod dixi.*

Uti-

umas. Quod is facturum se promisit. Ut autem ad locum pervenit, eumque vidit, ecce, præparaverat Leo ligna multa, & ollas magnas: abiitque Taurus fugiens: quod ut vidit Leo, dixit ei: Cur abis postquam huc advenisti? Respondit Taurus. Quia scio hunc apparatus esse rei alicui majori agno.

Hoc significat,

Non oportere sapientem credere inimico suo, aut associari (seu potius familiarem esse) illi.

VI.

NOTE AD FAB. V.

Utique singulare ejus est خلقين Chalkinon, nempe Græcum χαλκείον, ahenum.

Oportere] Arabice, non esse semitam sapientis.

Affocietur] انس est socium esse, associari, unde انس insanon, انس infion, hominem significant, quod animal sit sociabile. * Hic potius familiarem esse reddi posset.

أَسَدٌ وَتَعَابٌ هـ

أَسَدٌ مَرَّةً شَاخَ وَضَعَفَ وَلَمْ يَقْدِرْ عَلَيَّ شَيْءٌ
 مِّنَ الْوَحُوشِ فَأَمْرًا أَنْ يَحْتَالَ لِنَفْسِهِ فِي
 الْمَعْبِشَةِ فَنَمَارِضَ وَالْقِي نَفْسَهُ فِي بَعْضِ
 الْمَغَايِرِ وَكَانَ كَلِمًا أَتَاهُ شَيْءٌ مِّنَ الْوَحُوشِ
 لِبُودَعَةَ (لِبُودَعَةَ) أَفْتَرَسَهُ دَاخِلَ الْمَغَارَةِ وَأَكَلَهُ فَأَتَى
 التَّعَابَ إِلَيْهِ فَوَقَفَ عَلَيَّ بَابِ الْمَغَارَةِ مُسَلِّمًا
 عَلَيْهِ قَائِلًا لَهُ كَيْفَ حَالُكَ يَا سَيِّدَ
 الْوَحُوشِ

NOTÆ AD FAB. VI.

* *Hoc in Conjug. II. notat valediceret, في in Conjug. IV. depositum relinqueret custodiendum: quorum neutrum hic quadrat. Itaque levi facta metathesi legendum puto يـعـودـه, vifitaret ægrotantem.*

Pater bonitatis vel pulchritudinis.] *Arabismus, in quo اب venit pro ذن.*

Omnino legendum حَصْبِيْنِ *munitiuncule.* Dimin.

VI.

LEO ET VULPES.

LEO aliquando cum senuisset & debilis factus esset, nec prævaleret ulli ferarum, voluit sibi dolo acquirere victum, & morbum simulans, se in speluncam quandam abjecit. Accidit autem ut quotiescunque accederet ad eum ferarum aliqua ipsum custoditura, (*visitatura*), eam in specu dilaceraret, & devoraret. Venitque ad eum Vulpes, & substitit ad ostium speluncæ, ac salutavit eum, dicens: Qualis est status tuus o princeps ferarum? Dixitque ei Leo: *Adversat rei est ferarum*
pp. & abjecit in speluncam
sectionem speluncæ ubi
pp. ut vixit quia reddidit
? dispositio vocis pp. ut
complexus eius quod.
 Quam-

NOTÆ AD FAB. VI.

ab ^{حصن} *munimentum*: Ita Gjeub. *ابن الحصين*
كناية عن التعلب *pater munitiuncula est periphrasis*
مكر ابي *vulpeculae*. Utitur Haririus Conf. 49.
حصين *Astutia patris munitiunculae*. Nempe latibula sua callidissime communire solet.

Considerem ego in hoc.] *id est*, crederem bonis verbis tuis, nisi, &c. *est enim* *تعويل* inniti, confidere. * *vel* minime veritus eram id facere.

الْوَحُوشِ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ لِمَادَا لَا تَدْخُلُ يَا
 أَبَى الْحَسَنِ (الْحَصْبَيْنِ) فَقَالَ لَهُ التَّعَلَّبُ يَا سَيِّدُ قَدْ
 كُنْتُ عَوَّلْتُ عَلَيَّ ذَلِكَ عَجْرَ أَنَّنِي أَرَأَى عِنْدَكَ آثَارَ أَقْدَامِ
 كَثِيرَةٍ قَدْ دَخَلُوا وَلَا أَرَأَى أَنَّ خَرَجَ مِنْهُمْ وَلَا وَاحِدٌ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ مَا سَبَبَ الْإِنْسَانَ أَنْ يَهْجُمَ عَلَيَّ أَمْرٌ إِلَّا حَتَّى يَهْبِزَهُ ۞

أَسَدٌ وَإِنْسَانٌ ۞

أَسَدٌ مَرَّةً وَجَدَ إِنْسَانًا عَلَيَّ الطَّرِيفِ فَجَعَلَا يَنْشَاجِرَانِ
 بِالْكَلَامِ عَلَيَّ الْقُوَّةِ وَشِدَّةِ الْبَأْسِ الْأَسَدُ يَطِيبُ فِي
 شِدَّتِهِ وَبَأْسِهِ فَنَظَرَ الْإِنْسَانُ عَلَيَّ حَائِطَ صُورَةِ رَجُلٍ
 وَهُوَ يَحْتَفِ الْأَسَدُ فَضَحَكَ الْإِنْسَانُ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ
 لَقِ

NOTE AD FAB. VII.

Cœperunt] Verbum جعل hic sic linea sequenti
 servile est, ut verbum كان: sic passim alibi.

Quamobrem non ingrederis o Pater pulchritudinis (*munitiuncula?*) Respondit Vulpes: Considerem ego in hoc, domine, nisi viderem apud te vestigia multorum pedum, qui ingressi sunt, quorum ne unum quidem video egressum esse.

Hoc significat,

Non oportere hominem rem aliquam agredi, antequam probe eam perpenderit.

VII.

L E O E T H O M O .

LEO aliquando invenit hominem in via, cœperuntque velitari inter se fermone de virtute & roboris vehementia. Leo quidem suam laudabat virtutem & robur. At homo vidit in pariete figuram hominis strangulantis leonem, ac risit. Leo vero ei dixit:

NOTÆ AD FAB. VII.

Filii hominis] seu filii Adami, id est homines, phrasis est Arabibus etiam valde usitata.

لَوْ كَانَ السَّبَاعُ مَصَوِّرِينَ مِثْلَ بَنِي آدَمَ لَمْ يَقْدِرِ الْإِنْسَانُ
 يَحْنُفُ سُبْعًا بَلْ كَانَ السَّبْعُ يَحْنُفُ الْإِنْسَانَ ۞
 هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ مَا يَزْكِي الْإِنْسَانَ بِشَهَادَةِ أَهْلِ بَيْتِهِ ۞

عِزَّالٌ وَأَسَدٌ ۞

عِزَّالٌ مَرَّةً مِنْ خَوْفِهِ مِنَ الصَّيَّادِينَ أَنَّهُزَمَ إِلَيْهِ
 مَعَارِهِ فَدَخَلَ إِلَيْهِ الْأَسَدُ فَأَقْرَسَهُ فَقَالَ فِي نَفْسِهِ
 التَّوَيْلُ لِي أَنَا الشَّقِيُّ لِأَنِّي هَرَبْتُ مِنَ النَّاسِ
 وَوَقَعْتُ فِي يَدِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَأْسًا ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

مَنْ يَفِرُّ مِنْ خَوْفِ بَيْتِهِ يَفْعُ فِي بَلَاءِ عَظِيمٍ ۞

عِزَّالٌ

NOTÆ AD FAB. VIII.

Secum] Arabice in anima sua, id est, apud se.

Ma-

xit : Si leones pictores essent , ut filii hominis , non posset homo strangulare leonem , sed leo strangularet hominem.

Hoc significat ,

Non justificari quemquam testimonio domesticorum suorum.

VIII.

CERVUS ET LEO.

CERVUS (vel dorcas) aliquando timens sibi a venatoribus fugit in antrum , ingressusque ad eum est Leo , ac dilaceravit eum , dixitque secum : Væ mihi misero , qui ab hominibus fugi , & incidi in manum ejus qui vehementior illis est robore.

Hoc significat ,

Eum , qui fugit præ timore parvo , incidere in infortunium magnum.

IX.

NOTÆ AD FAB VIII.

Manum] *id est* , potestatem : *ut in aliis linguis.*

عَزَّالٌ وَتَغَلَّبْتُ هـ

عَزَّالٌ مَرَّةً عَطَشٌ فَجَاءَ إِلَيَّ عَيْنِ مَاءٍ يُشْرِبُ
 وَكَانَ الْمَاءُ فِي جَبِّ عَمِيقٍ ثُمَّ إِنَّهُ لَمَّا رَامَ
 عَدَى الظَّلُوعِ لَمْ يَقْدِرْ فَنَظَرَ التَّغَلَّبُ فَقَالَ
 لَهُ يَا أَخِي أَسْبَتَ فِي فِعْلِكَ إِنْ لَمْ تُمَيِّنْ
 طُلُوعَكَ قَبْلَ تَرْوِيلِكَ ❦

هَذَا مَعْنَاهُ هـ

الَّذِي يَنْزِلُ إِلَيَّ أَسْفَلَ الْبَحْرِ وَلَا يَعْرِفُ
 يَغُومُ حَتَّى إِلَيَّ فَوْقَ وَجْهِهِ الْمَاءُ ❦
 التَّرَانِبُ

NOTE AD FAB. IX.

[Fecisti male] *ad verbum*, deliquisti in actione tua. * *Estque* أَسْبَتَ *pro* أَسَاتَ: *nam thema est*, سَاءَ *pro* سَوَى, *idem quod in Conjug.*

IX.

CERVUS ET VULPES.

CERVUS aliquando cum sitiret, venit ad fontem aquæ, ut biberet: erat autem aqua in puteo profundo, unde cum ille deinde conaretur ascendere, non potuit. Viditque eum Vulpes, & dixit ei: O frater mi, fecisti male quod non perpenderis ascensum tuum ante descensum tuum.

Hoc significat,

Hominem, qui descendit in imum maris, neque scit natare, donec super facie ejus sit aqua.

X.

NOTÆ AD FAB. IX.

jug. IV. scil. male fecit; & opponitur *احسن له*.
Significat hominem] *id est*, fabula est in hominem: & sic post aliquoties, cum videlicet *Accusativum non sequitur Infinitivus.*

أَرْنَبٌ وَتَعَالِبٌ ۞

الْتَسْوَرُ مَرَّةً وَقَعَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْأَرْنَبِ
حَرْبٌ فَمَضَوْا الْأَرْنَبُ إِلَى التَّعَالِبِ يَسُومُونَ
مِنْهُمْ الذُّخْلَفَ وَالْمِعَاضِدَةَ عَلَى التَّسْوَرِ
فَقَالُوا لَهُمْ لَوْ لَا عَرَفْنَاكُمْ وَتَعَالِمَ لِمَنْ
تَحَارِبُونَ لَفَعَلْنَا ذَلِكَ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ سَبِيلَ الْإِنْسَانِ إِلَّا يَحَارِبُ لِمَنْ هُوَ أَشَدُّ بَأْسًا مِنْهُ ۞

أَرْنَبٌ وَكَبُورٌ ۞

أَرْنَبٌ مَرَّةً عَبَّرَ عَلَى كَبُورَةٍ قَائِلًا أَنَا
أَنْتِجُ فِي كُلِّ سَنَةٍ أَوْلَادًا كَثِيرَةً وَأَنْتِ إِذْ مَا
تَلِدِينَ

NOTE AD FAB. X.

* bilfa ۞ الحلف [malim legere] والمعاضدة *

X.

LEPORES ET VULPES.

ORTUM aliquando inter Aquilas & Lepores est bellum: abieruntque Lepores ad Vulpes, petentes ab iis contrarietatem & resistentiam contra Aquilas. At dixerunt eis: Nisi nossemus vos, & sciremus quibuscum bellum geritis, utique faceremus illud.

Hoc significat,

Non decere hominem ut cum eo belligeret, qui plus ipso virtute pollet.

XI.

LEPUS ET LEÆNA.

LEPUS quidam aliquando adortus est, *vel proprie* præteriit, transiit juxta *vel ad*) leænam, dicens: Pario ego

NOTE AD FAB. X.

¶ *vertere*, ut in sædus coirent opemque ferrent.

Ff

تَلِدِينَ فِي كُلِّ عُمْرٍ وَاحِدًا أَوْ اثْنَيْنِ
 فَقَالَتْ لَهُ اللَّبُوءَةُ صَدَقْتِ عَيْسَى وَإِنْ كَانَ أَقْبَلُ
 وَاحِدًا فَهِيَ سَبْعَةٌ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ وَلَدًا وَاحِدًا مَبَارَكًا خَيْرٌ مِنْ أَوْلَادٍ كَثِيرَةٍ عَاجِزِينَ ۞

إِمْرَأَةٌ وَدَجَاجَةٌ ۞

إِمْرَأَةٌ كَانَ لَهَا دَجَاجَةٌ تَبِيضُ فِي كُلِّ
 يَوْمٍ بَيْضَةً فَضَةً فَقَالَتْ لِلْإِمْرَأَةِ فِي نَفْسِهَا إِنَّ
 أَنَا كَثَّرْتُ عَلَيَّهَا تَبِيضًا بَيْضَتَيْنِ فَلَمَّا
 كَثُرَ عَلَيَّهَا تَشَقَّتْ حَوْصَلَتُهَا فَمَاتَتْ ۞
 هَذَا

NOTE AD FAB. XI.

Septem valet] Arabice est septem. * Potius

legendum, reddendumque, est læna.

Probus] Proprie benedictus.

go singulis annis complures filios (*scilicet* foetus); tu autem tota tua ætate solummodo unum aut duos. Dixit ei Leæna: Credo: sed ille, licet unus sit, septem valet.

Hoc significat,

Quod filius unus probus præstat pluribus ignavis.

XII.

MULIER ET GALLINA.

MULIERI cuidam erat Gallina singulis diebus ovum pariens argentum. Dixitque Mulier secum: Si multiplicavero cibum ejus, pariet ova bina. Ut autem cibus ejus fuit auctus, rupta est ingluvies ejus, & mortua est.

Hoc

NOTE AD FAB. XII.

Caput opum, id est, quod Arabes uno verbo dicunt *بضاعة* id est, summa principalis quæ scenori exponitur, hoost-somme nostratibus.

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ نَاسًا كَثِيرًا بِسَبَبِ رِيحٍ كَثِيرٍ يَهْلِكُونَ رَأْسَ مَا لِيَهُمْ ۞

بِعَوَضَةٍ وَنُورٍ ۞

بِعَوَضَةٍ يُعْنِي نَامُوسَةَ وَقَعْنَتْ عَلَيَّ قَرْنِ نُورٍ
فَطَنَّتْ أَذْهًا ثَقُلَتْ عَلَيْهِ فَقَالَتْ لَهُ إِنْ كُنْتُ
قَدْ ثَقُلْتُ عَلَيْكَ أَعْلِمْنِي حَتَّى أَطْبِرَ عَنْكَ
فَقَالَ السُّورُ يَا هَذَا مَا شَعَرْتُ لِمَنْ نَزَلْتُ
وَلَا أَدْرِي لِمَنْ صُرِّتُ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

مَنْ يَطْلُبُ أَنْ يَجْعَلَ لَهُ ذِكْرًا وَمَجْدًا
وَقُو ضَعِيفٌ حَقِيرٌ ۞

إِنْسَانٌ وَالْمَوْتُ ۞

إِنْسَانٌ مَرَّةً حَمَلُ جُرْزَةِ حَطَبٍ فَثَقُلَتْ عَلَيْهِ
فَلَمَّا

Hoc significat,

Multos homines quæstus multi causa perdere caput opum suarum.

XIII.

CULEX ET TAURUS.

CULEX, quæ & BAUDA (*Arabice*) dicitur, constitit super cornu Tauri, ac arbitratus est se oneri ei esse, dixitque ei: Si oneri tibi sum, dic id mihi; ut a te avolem. Respondit ei Taurus: O tu, non animadverti in quem descenderis, neque scio cui noceas.

Hoc significat,

Hominem, qui quærit sibi ponere famam & gloriam, cum debilis sit & contemptibilis.

XIV.

HOMO ET MORS.

HOMO aliquando ferebat fascem lignorum, qui gravabat eum; cumque

فَلَمَّا أَتَبَا وَصَجَرَ مِنْ حَمَلِهَا رَمَى بِهَا عَنْ
 كَتِفِهِ وَدَعَا عَلِيَّ رُوحَهُ بِأَلْمُوتِ فَشَخَّصَ
 لَهُ قَائِلًا هُوَذَا أَنَا لِمَاذَا دَعَوْتَنِي فَقَالَ لَهُ الْإِنْسَانُ
 دَعَوْتُكَ لِتَرْفَعَهُ هَذِهِ حُرَّةٌ الْأَحْطَبِ عَلَيَّ كَتِفِي ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞
 أَنَّ الْعَالَمَ بِأَسْرِهِ يُحِبُّ الْأَحْبَابَ الدُّنْيَا
 وَمَا يَمُتُّ مِنَ الضَّعْفِ وَالشَّقَاءِ ۞

بِسْتَانِي ۞
 بَسْتَانِي يَوْمًا كَانَ يَنْقِي الْبَقْلَ فَقَبِلَ
 لَهُ لِمَاذَا الْبَقْلَ الْبِزِّيَّ بِهِ الْمَنْظَرُ وَهُوَ
 غَيْرُ مُحْسِنٍ قَالَ الْبَسْتَانِي تَرَبِّبَهُ أُمُّهُ
 وَهَذَا تَرَبِّبَهُ امْرَأَةٌ أَبَاهُ ۞

هَذَا

NOTE AD FAB. XV.

Noverca] *ad verbum*, Uxor patris, *phrasi Hebraica*: nam uno alioqui vocabulo Noverca Arabibus

lassus factus esset, tædioque afficeretur gestationis ejus, abjecit eum ab humero suo, vocavitque ad se Mortem; quæ se coram eo stitit, dicens: Ecce me: cur me vocavisti? Respondit ei Homo: Vocavi te ut fascem hunc lignorum superimponeres humero meo.

Hoc significat,

Quod universus mundus vitam diligit mundanam, neque lassatur infirmitate & miseria.

XV.

HORTULANUS.

HORTULANUS aliquando, cum herbas purgaret (a zizaniis), dictum ei fuit: Cur herba silvestris aspectu est speciosa, cum non colatur? Respondit Hortulanus: Educat eam mater ejus; at hæc a noverca sua educatur.

Hoc

NOTE AD FAB. XV.

bus dicitur مربية; * *sc.* Rabbaton, *scem.* مربية, quod proprie est educator.

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنْ تَرَبِّيَ الْإِمَّ لِلْأَوْلَادِ أَفْضَلُ مِنْ تَرَبِّيِ امْرَأَةٍ الْآبِ ۞

إِنْسَانًا وَصَنَمًا ۞

إِنْسَانًا كَانَ لَهُ صَنَمٌ فِي بَيْتِهِ يَعْبُدُهُ وَكَانَ يَدْبَحُ
لَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ ذَبِيحَةً فَأَقْبَنِي جَمِيعَ مَا يَمْلِكُهُ
عَلَيَّ ذَلِكَ أَلْتَنَمِ فَشَخَّصَ لَهُ قَائِلًا لَا تَعْنِ مَالَكَ
عَائِي ثُمَّ تَلَوْنِي لِأَلَةٍ آخَرَ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

مَنْ نَفَقَ مَالَهُ فِي الْخَطِيئَةِ ثُمَّ
يَحْتَجُّ أَنَّ اللَّهَ أَفْقَرُهُ ۞

إِنْسَانًا أَسْوَدَ ۞

إِنْسَانًا مَرَّةً رَأَى رَجُلًا أَسْوَدَ وَهُوَ وَقَفَ فِي الْمَاءِ
يَسْتَحِمُّ

Hoc significat,

Præstantiorem esse educationem matris, pp. g. educatō matris
filiū melior (sit) pro
educatione uxoris
patris. (novercæ.)
quam novercæ.

XVI.

H O M O E T I D O L U M .

ERAT homini cuidam Idolum domi suæ, quod colebat, & cui quotidie sacrificabat sacrificium, consumpsitque omne id quod possidebat propter Idolum illud: quod se coram eo sistens, dixit: Ne consume opes tuas propter me, & me deinde culpa apud Deum alium.

Hoc significat,

Eum, qui facultates suas erogat in peccato (*seu* peccatum), & deinde queritur (*causatur*) quod Deus ipsum pauperem fecerit.

XVII.

H O M O N I G E R .

VIDIT quidam aliquando hominem nigrum, qui in aqua stabat sese lavans;

G g

vans;

يَسْتَحِمْ فَقَالَ لَهُ يَا أَخِي لَا تَعْكِرِ النَّهْرَ فَإِنَّكَ لَا
تَسْتَطِيعُ الْبَيْضَ وَلَا تَعْدِمُ عَظْمَهُ أَبَدَ الدَّهْرِ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ الْمَطْبُوعَ لَا يَغَيِّرُ طَبْعَهُ ۞

إِنْسَانٌ وَفَرَسٌ ۞

إِنْسَانٌ كَانَ يَرْكَبُ فَرَسًا وَكَانَتْ حَامِلًا وَفِيمَا
هُوَ

NOTE AD FAB. XVII. XVIII.

- Non enim potes] *Arabismum hunc Latinus sermo non admittit: sic sonat ad verbum*; Non potes albescentiam, neque valebis super ea in æternitatem seculi. * *فوق* potius legendum *الابيضاض*, *Act. a Conj. IX.*

Equa] *Mirror hic فرس* *fœminine usurpari*; alioqui *رامتون* proprie equam significat. * *فرس* est comm. gen. *فوق* *pecul. fœmin.* licet pro eo quoque *فرسة* *Feresaton* dicatur, *رامكة* autem, *cujus plur. fract. رامك*, est equa vilioris generis. *Camus.*

in

vans; dixitque ei: O Frater mi, ne turba
(inquina) fluvium: non enim potes albesce-
re, nec albitudinem acquirere in æternum.

Hoc significat,

Quod a natura quid habens, non mutat
naturam suam.

XVIII.

HOMO ET EQUULEUS.

HOMO quidam vehebatur equa, quæ
gravida erat: cumque in via quadam
es-

NOTÆ AD FAB. XVIII.

*in inscriptione pro HINNULUS, quod aliæ editiones
habent, reposui EQUULEUS; quanquam non pro-
prie ipsa vox فرس, sed vox مهر Muhron, e-
quuleum notet.*

Gravida] حامل in fœminino ponitur ge-
nere; ita ut عاقرة sterilis, passim in Alko-
rano.

Via quadam] ut supra spelunca quadam: vel, in
partem aliquam viæ, id est, cum aliquousque pro-
gressus esset.

هُوَ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ أَنْتَجَتِ ابْنًا قَتَبَعَ أُمَّهُ عُمَيْرٌ
 بَعْدَ نَمِّ وَوَفَّ وَقَالَ لِصَاحِبِهِ يَا سَيِّدِي تَرَانِي صَغِيرًا
 وَلَا أَسْتَطِيعُ الْمَشْيَ وَمَضَيْتُ وَتَرَكْتَنِي هَاهُنَا
 فَهَلَكْتُ وَإِنْ أَنْتَ أَخَذْتَنِي مَعَكَ وَرَبَّبْتَنِي
 إِلَيَّ أَنْ أَقْوَى فَحَمَلْتُكَ عَلَيَّ ظَهْرِي وَأَوْصَلْتُكَ
 سَرِيعًا إِلَيَّ حَيْثُ تَشَاءُ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّهُ يَجِبُ أَنْ يَشُدَّ
 إِلَهُ مَعْرُوفٌ لِأَهْلِيهِ وَمَسْتَحَقٌّ
 وَلَا يَطْرُقُ ۞

أُنْسَانٌ

NOTÆ AD FAB. XVIII.

Et si abieris] *Arabice abieris, per ellipsin voculae si: quæ Turcis est usitatissima.*

Res nobilis] *معروف est notus, cognitus, item, justus, æquus. Hic rem præstantia celebrem, omnibus notam significat, quam nos nobilem*

esset, peperit filium, (pullum) qui sequutus est Matrem suam non longe: deinde substitit, dixitque Domino suo: O Domine mi, vides me parvum esse, neque posse incedere, si itaque abieris & reliqueris me hic, peribo: at si acceperis me tecum, & educaveris me, donec robustus fiam, feram ego te super dorso meo, & perducam te celeriter, quocumque voles.

Hoc significat,

Oportere, ut res quælibet nobilis populum suum, & qui ea digni sunt, molestia afficiat, neque abjiciant eam. (Ut observetur benignitas erga idoneos, & Dignos ea, neque deferatur.)

Quod oporteat ut bene fieri astringat eum digno deest et, et convenit, et abjiciant illud.

XIX.

NOTÆ AD FAB. XVIII.

dicimus. * quin *ه* hic *المعروف* fuerit: Id quod æquum & justum est, τὸ κατὰ φύσιν; contrarium τὸ ἀδικόν. Almunkero: ita uti etiam Græcis usurpantur τὸ γνῶσιμον & τὸ ἀγνώσιμον. *يشد* cordi & curæ sit verti possit.

Gg 3

إِنْسَانًا وَخِنْزِيرًا ۝

إِنْسَانٌ مَرَّةً حَمَلَ عَلَيَّ بَهِيمَةً كَبِشًا وَعَنْزًا وَخِنْزِيرًا
وَتَوَجَّهَ إِلَيَّ الْمَدِينَةَ لِيَبِيعَ الْجَمِيعَ فَأَلْكَبِشُ وَالْعَنْزُ قَلَمٌ
يَكُونُوا يُضْرَبَانِ عَلَيَّ الْبَهِيمَةُ وَأَمَّا الْخِنْزِيرُ فَإِنَّهُ كَانَ

يُعْرَضُ دَائِمًا وَلَا يَهْدِي فَقَالَ لَهُ الْإِنْسَانُ يَا أَشْرَ الْوَحُوشِ

لِمَاذَا أَلْكَبِشُ وَالْتَّبِيسُ سَكُوتٌ لَا يُضْرَبَانِ وَأَنْتَ

تَهْدِي وَلَا تَسْتَعْرِفُ قَالَ لَهُ الْخِنْزِيرُ كُلُّ وَاحِدٍ يَعْلَمُ نَفْسَهُ

أَنَا أَعْلَمُ أَنَّ الْكَبِشَ إِضْوَفُهُ وَالْعَنْزُ يُطَلَّبُ لَلْبِنَاهَا

وَأَنَا الشَّعْيُ لَا صَوْفَ لِي وَلَا لَكِنَّ أَنَا عِنْدَ وُصُولِي

إِلَيَّ الْمَدِينَةَ تُرْسَلُ إِلَيَّ الْمَسْلُخُ لَا مَحَالَةَ ۝

هَذَا

NOTÆ AD FAB. XIX.

[Animalium] وحوش proprie significat feras. *
[تهدي] leg. يهدا lahdao, Hamzat. ultim. vel
يهدن lahdeno, مسلخ est laniena, proprie lo-
cus ubi excoriatur quid, aut exiitur.

XIX.

HOMO ET PORCUS.

HOMO aliquando portabat super jumento Agnum, Capram, & Porcum, abiitque in civitatem, ut ea omnia venderet. Agnus autem & Capra non percutiebant jumentum: at Porcus continue repugnabat, neque quiescebat: dixitque ei homo: O pessimum animalium, quare Agnus & Capra silent, nec percutiunt; tu autem non quiescis, nec tranquillus es? Dixit ei Porcus: Unusquisque novit se ipsum: ego scio quod Agnus ob lanam, Capra autem ob lac quærat. At ego miser, non est lana mihi, neque lac; cum in urbem *penes introit meum* venero, mittar *6. E. averfio.* procul dubio in carnificinam.

Hoc

NOTE AD FAB. XIX.

* من سوء تَقْلِبِهِمْ] سوء متقلبهم, *verte*; qui noti sunt per delicta & peccata a se commissa, cognoscere ex pravitate conversationis suæ, quinam futurus sit finis suus.

هَذَا مَعْنَاهُ هـ

أَنَّ الَّذِينَ يُعْرِفُونَ فِي الْأَخْطَايَا وَالذَّنُوبِ
الَّتِي قَدَّمَتْ أَيْدِيَهُمْ يَعْلَمُونَ سُوءَ مَتَقَلِّبِهِمْ
مَاذَا تَكُونُ آخِرَتُهُمْ هـ

سَلْحَفَاءُ وَالرَّبَبُ هـ

سَلْحَفَاءُ وَالرَّبَبُ مَرَّةٌ تَسَابِقًا وَجَعَلَا الْحَدَّ بَيْنَهُمَا
الْجَبَلَ يَسْتَبِيحَانِ إِلَيْهِ أَمَّا الْأَرَبُ فَلِأَجْلِ
دَلَّتْهُ وَخَفَّتْهُ وَجَرِبَتْهُ تَوَانِي فِي الطَّرِيقِ
وَنَامَ وَأَمَّا السَّلْحَفَاءُ فَلِعَلَّهَا ثَقُلَ
طَبِيعَتُهَا لَمْ تَكُنْ تَسْتَنْقِرُ وَلَا تَتَوَانِي فِي
الْجَرِيِّ

NOTE AD FAB. XX.

* دلته *a* دل, *quod* *هو* *per* ضوي *exponitur*,
gracilis corpore fuit: *at* *pro* illa voce forte
legendum.

* *وجرِبَتْهُ*, *non* جرب *est* experien-
tia.

دَقَّتْهُ *legi* debet

Hoc significat,

Eos, qui ^(nobilitates per) noverunt peccata & delicta, quæ manus eorum commiserunt, agnoscere pravitatem conversationis suæ cum finis eorum instat.

XX.

TESTUDO ET LEPUS.

TESTUDO & Lepus certarunt aliquando uter alterum anteverteret, & posuerunt inter se terminum montem, ad quem certatim contenderent. Lepus autem ob subtilitatem, (gracilitatem) levitatem, & experientiam tardavit in via, & dormivit: sed Testudo, quod nosset gravitatem naturæ suæ, non quievit, nec tardavit

NOTE AD FAB. XX.

tia. Ideoque legendum puto *وجريه*, vel *في جريه*, & cursum, vel in cursu suo.

* Invenit] *vel ita transferendum*, qui comperit Testudinem antevertisse.

Hh

الْجَرِي فَوَصَلَ إِلَى الْجَبَلِ عِنْدَ مَا اسْتَبَقَتْ
 الْأَرْتَبُ مِنْ نَوْمِهِ فَوَجَدَ السَّلْحَانَ قَدْ
 سَبَعَتْ فَنَدِمَ حَيْثُ لَا تَنْفَعُ النَّدَامَةُ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ إِذَا كَانَا اثْنَانِ فِي حَرْبٍ فَكَانَ الْوَاحِدُ
 ضَعِيفًا وَالْآخَرُ قُوَّةً فَالضَّعِيفُ لَمْ يَنْمِ مِنْ خَوْفِهِ
 عَلَى نَفْسِهِ فَرُبَّمَا أَنَّ الضَّعِيفَ ظَفِرَ بِالْقُوَّةِ لِحَسَبِ
 تَوَانِهِ وَيَعُونَ يَنْدَمُ حَيْثُ لَا تَنْفَعُهُ النَّدَامَةُ ۞

ذَيْبٌ ۞

ذَيْبٌ مَرَّةً لَحِطَفٌ خِطُوصًا صَغِيرًا وَفِيمَا هُوَ ذَاهِبٌ
 بِهِ لَغَبَهُ الْأَسَدُ فَأَخَذَهُ مِنْهُ فَقَالَ الذَّيْبُ فِي نَفْسِهِ
 اعْتَجِبُ

NOTE AD FAB. XXI.

Auferenti illud] *ad verbum*, cum abiret cum
 eo. vide *Grammat.* p. 184. يَنْتَهِي

hic

vit in cursu; venitque ad montem, cum
 expergisceretur Lepus a somno suo: inve-
 nitque Testudinem quæ anteverterat eum.
 Pœnituitque eum, ubi non prodesset pœ-
 nitentia.

Hoc significat,

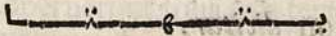
Quod cum duo sunt in certamine, quo-
 rum alter est debilis, alter fortis; debilis
 vero non dormit, quod timeat sibi: sæpe
 contingit, ut debilis fortem vincat, prop-
 ter negligentiam hujus, abeatque pœni-
 tens, ubi non profit ei pœnitentia.

XXI.

L U P U S.

LUPUS aliquando porcellum rapuit par-
 vum, & auferenti illud occurrit Leo;
 qui id ei eripuit: dixitque Lupus apud se;
 Mi-

NOTE AD FAB. XXI.

hic est pro , Hamsat. ul-
 tima.

أَعْتَجِبْتُ كَيْفَ شَيْءٍ أَخْتَصِيْتَهُ لَا يَنْبُتُ مَعِيَ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ مَا يُكْسَبُ مِنَ الظُّلْمِ لَا يُقْبَلُ مَعَ
صَاحِبِهِ وَإِنْ هُوَ قَامَ مَعَهُ فَلَا يَنْتَهِي بِهِ ۞

الْعَوْسَجُ ۞

الْعَوْسَجُ قَالَ مَرَّةً لِلْبُسْتَانِيِّ لَوْ إِنْ لِي مِنْ يَهُمَّ
بِي وَيَنْصِبُنِي فِي وَسْطِ الْبُسْتَانِ وَيَسْقِينِي وَيَحْدُمُنِي
لَكَانُوا الْمَلُوكُ يَشْتَهُونَنِي وَيَنْظُرُونَ نَزْهَرِي
وَنَمْرِي فَأَخَذَهُ وَنَصَبَهُ فِي وَسْطِ الْبُسْتَانِ فِي أَجْوَدِ
الْأَرْضِ وَكَانَ يَسْقِيهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ دَفْعَتَيْنِ
فَغَشِيَ

NOTE AD FAB. XXII.

* عوسج Rubus.] *proprie* Rhamnus. *At* Rubus
Olleikon dicitur.

* وافرعتيه واغصانه germina ejus.] *vel* le-
ge

Miror ego quomodo res quam rapui non maneat mecum.

Hoc significat,

Id, quod per nefas acquiritur, non permanere cum domino suo: &, si maneat, illum non beari eo.

XXII.

R U B U S.

RUBUS dixit aliquando Hortulano: Si mihi esset quispiam qui curam mei gereret, meque plantaret in medio horti, & irrigaret me, & coleret me; utique reges desiderarent me, & aspicerent (contemplarentur) florem meum, & fructum meum. Unde accepit eum, plantavitque in medio horti, in optimo terræ, irrigavitque

NOTÆ AD FAB. XXII.

ge وقرعت اغصانه, & propagati sunt rami ejus. فاصلت *فاملت & operuerunt folia ejus terram.] lege فاصلت
Feasfolet, firmiterque fixæ sunt radices ejus in terra.

فَقَسِي وَقَوِي شَوْكُهُ وَأَقْرَعُهُ وَأَعَصَانَهُ عَلَي جَمِيعِ
 الشَّجَرِ الَّتِي حَوْلَهُ فَأَمَلَتْ عُرْوَتَهُ فِي الْأَرْضِ
 وَأَمْتَلَا الْبِسْتَانَ مِنْهُ وَمِنْ كَثْرَةِ شَوْكِهِ وَلَمْ
 يَكُنْ أَحَدٌ أَنْ يَسْتَطِيعَ أَنْ يَنْقُدَهُ إِلَيْهِ بِرِجْلِهِ

فَأَصْلَتْ هَجَلًا

هَذَا مَقَالُهُ

مَنْ يَجَاوِرُ إِنْسَانَ سُوءَ فِئَةٍ كَلَّمَا أَكْرَمْتَهُ
 كَثُرَتْ شَرُورُهُ وَتَمَرَدَ وَكَلَّمَا أَحْسَنْتَ إِلَيْهِ
 أَسَاءَ الْفِعْلِ مَعَكَ

أَسْوَدٌ

أَسْوَدٌ فِي يَوْمٍ نَزَعَ نِبَابَهُ وَأَقْبَلَ يُأْخِذُ التَّلَجِ
 وَيَعْرِكُ بِهِ جِسْمَهُ فِقَبِلَ لَهُ مَاذَا تَعْرِكُ جِسْمَكَ
 بِالتَّلَجِ فَسَأَلَ لِعَلِّي أَبْهَيْضُ فَأَتَيْتُ رَجُلًا
 حَكِيمًا

que eum quotidie bis : ac invaluerunt spinæ ejus , & germina ac rami ejus , supra omnes arbores quæ circum ipsum erant ; & operuerunt folia ejus terram , & impletus est hortus ab eo ac multitudine spinarum ejus ; neque potuit quisquam accedere ad eum.

Hoc significat ,

Eum , qui conversatur cum homine malo : hunc enim quotiescunque honoras , multiplicantur malitiæ ejus , & rebellis est , & quotiescunque bene facis ei , male facit tibi.

XXIII.

N I G E R.

NIGER die quodam exiit vestes suas , incepitque accipere nivem , eaque corpus suum fricare. Dictum autem ei fuit : Quare fricas corpus tuum nive ? Ait ille : Fortassis albescam. Venitque vir quidam

*pp. sane lactat
ses. ut albescam.*
fa-

حَكِيمٌ قَالَ لَهُ يَا هَذَا لَا تَتَّعِبْ نَفْسَكَ
فَقَدْ يُمْكِنُ أَنْ جَسْمُكَ يَسْوَدَ السَّوَادَ
وَهِيَ لَا يَرْتَدُّ السَّوَادَ ❦

هَذَا مَعْنَاهُ ❦

أَنَّ الشَّرِيرَ يَقْدِرُ أَنْ يُفْسِدَ الْخَيْرَ وَأَمَّا لَا
يَقْدِرُ أَحَدٌ عَلَيَّ إِصْلَاحِ الشَّرِيرِ ❦

خَنْفَقَةٌ وَنَحْلَةٌ ❦

خَنْفَقَةٌ مَرَّةً قَالَتْ لِنَحْلَةٍ الْعَسَلِ لَوْ أَخَذْتَنِي مَعَكَ
لَعَمِلْتُ عَسَلًا مِثْلَكَ وَأَكْثَرَ فَأَجَابَتْهَا النَّحْلَةُ
إِلَيَّ ذَلِكَ فَلَمَّا لَمْ يَقْدِرْ عَلَيَّ مِثْلَ ذَلِكَ ضَرَبَتْهَا
النَّحْلَةُ

NOTE AD FAB. XXIII. XXIV.

O tu.] *Ad verbum*, O hic. *Græci*, ὦ οὐτῶ.

* [خَنْفَقَةٌ] *vox Arabibus non cognita*; quod
sciam. *Itaque vel خزنقة seu خزنق* Chazarnakon legendum est; *vel خنفسة* Chonfa-

fa-

sapiens, qui dixit ei : o tu, ne afflige te ipsum : fieri enim potest, ut corpus tuum nigram faciat nivem ; ipsum autem non amittet nigredinem.

Hoc significat,

Quod malus potest corrumpere bonum : sed nemo potest emendare malum.

XXIV.

ARANEAE ET APES.

ARANEAE aliquando dixit Api melliferae : Si me tecum sumeres, facerem ego mel sicuti tu, & plus eo. Auscultavit ei Apes. Cum autem non posset simile quid facere feriit eam Apes aculeo suo:

*pp. ad similitudinem
hinc.*
*pp. ita gannuit e
Apes ad hoc.*

NOTÆ AD FAB. XXIV.

fasaton ; at quod non Aranea est, verum Scarabæus.

* Auscultavit ei Apes,] *id est*, annuit hoc illi Apes.

Ii * بحالها

النَّحْلَةُ بِحِمَالِهَا وَفِيمَا هِيَ تَمُوتُ قَالَتْ فِي نَفْسِهَا
لَعْدِ اسْتَوْجَبْتُ مَا نَالَنِي مِنَ السَّوَاءِ وَلَا يُمْكِنُ
لِي عَمَلُ الزَّيْتِ لِمَاذَا التَّمِسُّ عَمَلُ الْعَسَلِ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ نَاسًا كَثِيرًا يَحِطُّونَ أَنْعَسَهُمْ بِأَشْبَاهِ كَثِيرَةٍ
وَيَدَّعُونَ أَنَّهُمْ بِهَا خَبِيرِينَ فَعِنْدَ مَا كَشَفُوا عَلَيْهَا
قَوْلَهُمْ كَذِبٌ فَبَكَوْا وَعَلِي قَدَمِ فِعْلِهِمْ ۞

صَبِي ۞

صَبِي مَرَّةً رَمِي نَفْسَهُ فِي نَهْرٍ مَاءٌ وَلَمْ يَكُنْ يَعْرِفُ
يَسْبَحُ ۞

NOTE AD FAB. XXIV.

* بحمالها Aculeo suo.] *Arabicum sonat*, impetu suo, *quare potius legendum fuerit بحمته* Bihomatihi, a Radic. ح-م-و: quod virus scorpionis, &c. atque aculeum notat: nempe a fervore, qui pungendo infligi videtur.

* [كشغوا] potius in Passiv. Cusjifou efferendum, cum manifesti fiunt res eas efficiendo: nisi quis prio-

fuo: unde mortua est, dicens apud se:
Digna certe ego sum malo hoc, quod certe digna apph e
 qd facit nisi a de vel
 calamitate.
mihi evenit, cum non possim facere pi-
 cem, cur volui mel facere?

Hoc significat,

Homines multos immiscere se rebus
 multis, quarum se existimant esse peri-
 tos, cumque eas aggrediuntur, sermo
 eorum est mendax, & accipiunt præmia
 digna opere suo.

XXV.

P U E R.

PUER aliquando coniecit se in fluvium
 aquæ, neque natare sciebat, parum-
 que

NOTE AD FAB. XXIV.

ri servata lectione, in Accusativ. ponat قولهم Kau-
lahum, reddatque, cum iis rebus conficiendis mani-
festant seu cognoscendum præbent sermonem suum:
atque etiam كذب, in Passiv. Conjug. II. Cuddiba
rectius efferatur, mendacii coarguitur, potest كلفوا
pro كلفوا legi كلفوا Cullifou vel كلفوا,
id est, cum adiguntur ad eas res efficiendas.

يَسْبُحُ فَأَشْرَفَ عَلَيَّ الْعَرْفِ فَاسْتَعَانَ بِرَجُلٍ عَابِرٍ
 فِي الطَّرِيقِ فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ وَجَعَلَ يُلَوِّمُهُ عَلَيَّ
 نَزُولِهِ إِلَيَّ النَّهْرِ فَقَالَ لَهُ الصَّبِيُّ يَا هَذَا خَلَّصَنِي
 أَوَّلًا مِنَ الْمَوْتِ وَبَعْدَ ذَلِكَ لَوِّمَنِي ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

إِنَّ إِذَا وَقَعَ صَدِيقُكَ فِي شِدَّةٍ فَانجِّهِ
 وَخَلِّصْهُ وَفِيمَا بَعْدَ لَوِّمِهِ فَبِكَوْنِ
 أَحْسَنَ جَمِيلٍ ۞

صَبِيٌّ وَعَمْرَبٌ ۞

صَبِيٌّ فِي مَرَّةٍ كَانَ يَصِيدُ الْجَرَادَ فَنَظَرَ
 عَمْرَبًا فَظَنَّ أَنَّهَا جَرَادَةٌ كَبِيرَةٌ فَمَدَّ يَدَهُ
 لِيَأْخُذَهَا

NOTE AD FAB. XXV.

Liberare debes, &c.] *ad verbum*, Libera eum, &c.
 Longe melior.] *Arabice* optimus honesti, seu de-

quæ aberat quin suffocaretur, & opem imploravit viri cujusdam in via transeuntis: qui accedens ad eum, cœpit eum objurgare, quod in fluvium descendisset. Dixitque ei puer: O tu, libera me primum a morte, & deinde reprehende me.

Hoc significat,

Quod, cum amicus tuus incidit in calamitatem aliquam, liberare eum primum debes & salvare, deinde vero reprehendere: eritque longe melior.

XXVI.

P U E R E T S C O R P I O .

PUER aliquando venabatur locustas: viditque Scorpionem, quem putavit locustam esse magnam: extenditque manum

N O T Æ A D F A B . XXV.

cori; *vel neutraliter*, optimum decori; *id est*, longe convenientius.

لِبِأَخْذِهَا ثُمَّ تَبَعْدَ عَنْهَا فَعَالَتْ لَهُ لَوْ
 إِتَكَ قَبْضَتِنِي فِي يَدِكَ فَحَلَيْتَ عَنِّي
 صَيْدَ الْجِرَادِ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ سَبِيلَ الْإِنْسَانِ أَنْ يَمَسِّرَ الْخَبِيرَ مِنَ الشَّرِّ
 وَيُدْبِرَ لِكُلِّ شَيْءٍ نَدْبِيرًا عَالِي حِدَّةٍ ۞

حَامَةٌ ۞

حَامَةٌ مَرَّةً عَطِشَتْ فَأَقْبَلَتْ تُحْوِمَ عَلَيَّ حَايِطَ
 فِي طَلَبِ الْمَاءِ فَنَظَرْتُ عَلَيَّ حَايِطَ صَحْفَةٍ
 مَمْلُوءًا مَاءً فَطَارَتْ بِسُرْعَةٍ وَضَرَبَتْ نَفْسَهَا
 إِلَيَّ

NOTE AD FAB. XXVI.

* Abstinuisses, &c. *vertendum potius*, equidem
 desiisses venari locustas.

Convenienter naturæ suæ.] *ad verbum*, secundum

num suam, ut eum caperet; at deinde recessit ab eo, qui dixit illi: Si prehensisses me manu tua, abstinuisses a venatione locustarum.

Hoc significat,

Quod oportet hominem distinguere bonum a malo, & rem omnem tractare convenienter naturæ suæ. *xxx. secundum unitatem sup. i. e. seorsim.*

XXVII.

C O L U M B A.

COLUMBA aliquando sitiens, cœpit vagari (circumvolitare) circa parietem, quærens aquam, viditque in pariete scutellam aqua plenam, & volavit celeriter allisitque se ad illam picturam, (formam, rem

NOTE AD FAB. XXVI.

terminum, normam aut definitionem suam.* *aut pro* **⚡** *non alienum fuerit legere* **⚡** *Hidatin, a* **⚡** *id est seorsim, separatim, vel singulari quodam modo.*

إِلَيَّ تِلْكَ الصُّورَةُ فَأَنْشَقَّتْ حَوْصَلَتُهَا
فَعَالَتِ الْوَيْلَ لِي أَنَا الشَّقِيبَةُ لِأَنِّي أَسْرَعْتُ
فِي طَلْبِ الْمَاءِ وَأَهْلَكْتُ رُوحِي ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ التَّبَدُّدَ وَالتَّوَانِي عَلَى الْأَشْيَاءِ أَخْبَرَ
مِنَ الْمَبَادِرَةِ وَالْمُسَارَعَةِ إِلَيْهَا ۞

قَطُّ ۞

قَطُّ مَرَّةً دَخَلَ إِلَيَّ دُكَّانِ حَدَادٍ فَأَصَابَ
الْمِيزِدَ الْمُرْمِيَّ فَأَقْبَلَ يَلْحَسُهُ بِلِسَانِهِ
وَلِسَانَهُ يَسِيبُ مِنْهُ الدَّمُ وَهُوَ يَبَاعُهُ وَيُظَنُّ
أَنَّهُ مِنَ الْمِيزِدِ إِلَيَّ أَنَّ فَنِي لِسَانَهُ وَمَاتَ ۞

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

مَنْ يَنْفَعُ مَالَهُ بِغَيْرِ الْوَاجِبِ ثُمَّ لَمْ يَحْسُنْ حَتَّى
يَفْلِسَ

rem extantem) ita ut ingluvies ejus rumpe-
retur. Dixitque; Væ mihi miseræ, quæ
festinavi in aquæ petitione, & me ipsam
perdidi.

Hoc significat,

Quod tarditas & mora in rebus præstat
festinationi & celeritati.

XXVIII.

F E L I S.

FELIS aliquando ingressa est officinam fabri ferrarii, invenitque limam projectam, eamque cœpit lingere lingua sua, ita ut a lingua ejus manaret sanguis, quem ipsa deglutiens putavit a lima esse; donec lingua ejus deficeret, & ipsa extingueretur.

Hoc significat,

Eum, qui erogat facultates suas sine necessitate, neque sese emendat, donec

Kk ex-

يَعْلَسُ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ وَإَيْضًا الْخَطِيبَةُ حُلْوَةٌ وَصَاحِبَةُ
يُنَلِّدُ فِيهَا وَهُوَ لَا يَعْلَمُ أَنَّهَا نَقَصَ فِي عُمُرِهِ
وَذَلِكَ مِنْ جُمْلَةِ الْجَهْلِ الْأَكْبَرِ ۞

حَدَادٌ وَكَلْبٌ ۞

حَدَادٌ كَانَ لَهُ كَلْبٌ وَكَانَ لَا يَزَالُ نَائِمًا
مَا دَامَ الْحَدَادُ يَعْمَلُ شُغْلًا فَإِذَا رَفَعَ الْعَمَلَ
وَجَلَسَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ لِبَأْكُلُوا خُبْرًا اسْتَبْقَطَ
الْكَلْبُ فَقَالَ الْحَدَادُ يَا كَلْبُ الشُّؤْمُ لِي
سَبَبِ صَوْتِ الْمِرْزَبَاتِ الَّذِي يَزْعُمُ الْأَرْضَ
لَا يَبْقِظُكَ وَصَوْتِ الْمَضِغِ الْخَفِيِّ إِذَا أَنْتَ
سَمِعْتَهُ وَاسْتَبْقِظْتَ ۞

هَذَا

NOTE AD FAB. XXVIII.

Exhaustus] **فلس** est non habere pecuniam, non Arabibus tantum; sed **عوج** Belgis; nam **عوج** bi dicunt blus zyn. * in Conjugat. quarta tantum,

exhaustus sit, neque id animadvertit. Est autem peccatum hoc dulce, (*Itemque; quod peccatum dulce*) & auctor ejus delectatur eo, ignorans ipsum detrahare vitæ suæ, quæ certe stultitia maxima est.

XXIX.

F A B E R E T C A N I S.

FABRO cuidam erat Canis, qui non desinebat dormire quamdiu faber laborabat, cumque opus intermitteret & sederet ipse cum fociis suis, ut cibum sumerent, evigilabat canis. Unde dixit ei Faber: O pessime Canis, quam ob causam sonitus malleorum, qui terram concutit, non excitat te? sonum autem mafficationis obscurum ecce audivisti & evigilasti.

Hoc

NOTÆ AD FAB. XXVIII.

tum, *اذا*, ea usurpatur significatione.

Stultitia maxima] *ad verbum*, e summa maximæ stultitiæ (pro summa reputandum est stultitia.)

هَذَا مَعْنَاهُ ۞

أَنَّ الْإِنْسَانَ إِذَا سَمِعَ الصَّلَاةَ وَالْوَعْدَ يَنَامُ، وَمَنْ
يَسْمَعُ الطَّبْلَ وَالزَّمْرَ وَالْعِنَاءَ يَجْرِي خَلْفَهُ فَذَلِكَ
مِنْ جُمْلَةِ الْجَهْلِ الْأَكْبَرِ ۞ وَأَيْضًا مَنْ يَسْمَعُ
مَا لَا يَصْلُحُ بِهِ شَأْنَهُ وَيَتَعَاوَلُ عِنَّمَا فِيهِ مَهْمَةٌ ۞

كِلَابٌ وَتَعْلَبٌ ۞

كِلَابٌ مَرَّةً أَصَابُوا جِلْدَ سَبْعٍ، فَأَقْبَلُوا عَلَيْهِ
وَبَنَهَشُوهُ، فَنَظَرَهُمُ التَّعْلَبُ فَقَالَ لَهُمْ أَمَا لِي
إِنَّهُ كَانَ حَبًّا لِرَأْيَتُمْ مَحَالِبَةً كَأَحَدٍ مِنْ
أَنْبَابِكُمْ وَأَطْوَلَ ۞

هَذَا

NOTE AD FAB. XXIX.

Profert *يسمع* est audiri facit. * *نوم* cum can-
tum omnem, tum proprie fistulæ tibixque denotat.

* *وعد* institutionem] *verbum* notat prædicere
boni quid, etiam mali; promittere, *توع* quoque mi-

Hoc significat,

Dormire hominem, cum audit precationem & institutionem; post eum autem currere, qui tympanum, cantum, & vanitatem profert: quæ certe stultitia maxima est. Item eum, qui auscultat id quo non corrigitur indoles (status, conditio) ejus; negligit vero id quod utile est.

XXX.

CANES ET VULPES.

CANES aliquando invenerunt pellem Leonis, eamque arrodere cœperunt, quod videns Vulpes, dixit eis: At si ille vivus esset, videretis ungulas ejus, sicuti unum ex dentibus vestris, & longiores.

Hoc

NOTE AD FAB. XXIX.

nari. *Itaque hic exhortationem, vel concionem sacram significet, quæ proprie h-æ, dicitur; quin ita potius hic legendum fuerit.*

Item] *supple, significat hæc fabula.*

هَذَا مَعْنَاهُ

الَّذِينَ يَشْتَمُونَ بِقَوْمٍ قَدْ مَاتُوا وَلَا
يُعَدُّوْنَ الْجَوَابَ عَلَيَّ أَنْفُسِهِمْ ۝

كَلْبٌ وَأَرْنَبٌ ۝

كَلْبٌ مَرَّةً طَرَدَ أَرْنَبًا فَلَمَّا أَدْرَكَهُ
قَبِضَ عَلَيْهِ وَأَقْبَلَ يَعْضُهُ بِأَنْبَابِهِ
فَإِذَا أَلِدَمَ قَدْ جَرِيَ لِحْسَهُ بِلِسَانِهِ فَقَالَ
الْأَرْنَبُ لِرَأَى تَعْضُنِي كَمَا نِي عَدُوِّي ثُمَّ
تَبَسُّونِي كَمَا نِي صَدِيقِي ۝

هَذَا مَعْنَاهُ

مَنْ يَكُونُ فِي قَلْبِهِ عَيْشٌ وَدُعْلٌ
وَيُظَهِّرُ إِشْفَاقًا وَمَحَبَّةً ۝

الْبَطْنُ

Hoc significat,

Eos, qui detrahunt ei qui jam vita excessit, neque se potest defendere.

XXXI.

CANIS ET LEPUS.

CANIS aliquando insequutus est Leporem, quem ut est assequutus, apprehendit eum, & mordere cœpit dentibus suis; cumque sanguis emanaret, lambit eum lingua sua: dixitque Lepus; Video te mordentem me, ac si ego hostis tuus essem: deinde oscularis me, ac si tu amicus meus esses.

Hoc significat,

Eum, in cujus corde est dolus & fraus, ostenditque benevolentiam & amorem.

XXXII.

الْبَطْنُ وَالرَّجْلَانِ ٥

الْبَطْنُ وَالرَّجْلَانِ تَخَاصَمَا فِيمَا بَيْنَهُمَا أَيُّهُمَا يَحْمِلُ
 الْجِسْمَ فَأَنْبَأَ الرَّجْلَانِ نَحْنُ بِقُوَّتِنَا نَحْمِلُ الْجِسْمَ
 قَالَ الْجَوْفُ إِنَّ أَنَا لَمْ أَخْذْ مِنْ الطَّعَامِ شَيْئًا فَلَا
 كُنْتُمْ تَسْتَطِيعَانِ الْمَشْيَ فُضَّلًا نَحْمِلَانِ شَيْئًا ٥
 هَذَا مَعْنَاهُ ٥
 مَنْ يَتَوَّسَّى أَمْرًا فَإِن لَمْ يَعْضُدْهُ الشَّدِيدُ هُوَ
 لَرَفَعِ مِنْهُ وَأَشَدُّ مِنْهُ فَمَا لَهُ قُدْرَةٌ عَلَيَّ خِدْمَتِهِ
 وَلَا مَنَفَعَةٌ لِعُرْوَجِهِ ٥

الْتِمُوسُ

NOTE AD FAB. XXXII.

Contenderunt inter se] *Arabice*, Contenderunt
 de eo quod inter se erat: *phrasi usitata* ٥ *eleganti*.

* لَاعِدُ alerem.] *legendum forte* ٥

XXXII.

VENTER ET PEDES.

VENTER & Pedes contenderunt inter se quis ferret corpus. Dixerunt Pedes: Nos robore nostro ferimus corpus. At venter ait: Si nihil ego cibo alerem; non possetis vos ire, nedum ferre quidquam.

Hoc significat,

Eum, qui negotium aliquod suscipit, nisi adjuvetur ab eo, qui ipso major & potentior est, non posse perficere (obire) ministerium suum, & frustra esse.

XXXIII.

NOTÆ AD FAB. XXXII.

id est, si ego non præparem cibi quicquam. Frustra esse] *ad verbum*, Non esse utilitatem spiritui (*seu* animæ) ejus.

النَّمُوسُ وَالذَّجَاجُ ❦

بَلَغَ النَّمُوسُ أَنَّ الذَّجَاجَ قَدْ مَرَضُوا فَلَبَسُوا جُلُودَ
الطَّائِسِ وَأَتَوْا تَزْوِيرَهُمْ وَقَالُوا لَهُمْ السَّلَامَ عَلَيْكُمْ أَيُّهَا
الذَّجَاجُ كَيْفَ أَنْتُمْ وَكَيْفَ أَحْوَالِكُمْ فَأَجَابُوا
مَا نَحْنُ إِلَّا بِحَبِيرٍ يَبُومُ لَا نَرِي وَجُوهَكُمْ ❦

هَذَا مَعْنَاهُ ❦

مَنْ يُظَهِّرُ الْمَكْبَّةَ رِيًّا وَفِي قَلْبِهِ
الذَّمُّ ❦
النَّمُوسُ

NOTÆ AD FAB. XXXIII.

Furones] نموس *plurale est, a singulari* نموس (*nimfon.*) *quod significat animal quoddam Gallinis inimicum, in Oriente frequens, Auctori Glossarii Raphelengiani Furo, quod mihi nomen visum fuit retinere. Musta Ben Achmed in Lexico suo ait* ❦ *دلق* Arabice vocari, ❦ *سكسار* Turcice; *capiteque* ❦ *ore canino esse, crinē caprino, oculis*
ful-

XXXIII.

FURONES ET GALLINÆ.

Intellexerunt FURONES ægrotare GAL-
LINAS; indutaque pelle pavonis ve-
nerunt eas visitatum; dixeruntque iis: Pax
vobis sit o Gallinæ: quomodo valetis?
Responderunt: Bene nobis est, cum non
videmus facies vestras.

Hoc significat,

Eum, qui per hypocrisim ostendit a-
morem, in corde autem suo (gerit) do-
lum & odium.

XXXIV.

NOTE AD FAB. XXXIII.

fulvis, corpore caruleo, (mustelino) *عقبة*. * *نمس*
proprie mustela est vulgaris, quæ alias metonymice
عربي *Ibn Irsin dicitur.*

Quomodo valetis] *ad verbum* quomodo vos &
status vestri.

Bene nobis est.] *Arabice.* Nos non nisi in bo-
no sumus.

الشَّمْسُ وَالرَّيْحُ ۝

الشَّمْسُ وَالرَّيْحُ تَخَاصِمَا فِيهَا بَيْنَهُمَا مِنْ مَنَّهُمَا يُقَدِرُ
 أَنْ يَجْرِيَ الْإِنْسَانُ التَّبَابَ فَأَشَدَّ الرِّيحُ بِالْهَبُوبِ وَعَصْفَةٌ
 جِدًّا فَكَانَ الْإِنْسَانُ إِذَا أَشَدَّتْ هَبُوبُ الرِّيحِ ضَمَّ
 ثِيَابَهُ إِلَيْهِ وَالتَّفَّ بِهَا مِنْ كُلِّ جَانِبٍ وَاتْرَفَعَ
 النَّهَارُ وَأَشَدَّ الْحَرُّ فَخَلَعَ الْإِنْسَانُ ثِيَابَهُ
 وَحَمَلَهَا عَلَيَّ كَتَفِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ ۝
 هَذَا مَعْنَاهُ ۝

مَنْ كَانَ مَعَهُ الْإِتِّصَاعُ وَحَسُنَ الْخَلْقُ
 يُنَالُ مِنْ حَاجِبِهِ مَا يُرِيدُهُ ۝
 دِيكَانُ ۝

NOTE AD FAB. XXXIV.

* *بالهبوب* *lege* *Bilhuboubi*,
uti *linea sequenti*, *flatu*, *flando*: *nam* *الهبوب*
est *formidolosus*, *Act.* *Pass.*

* *عصفة*

XXXIV.

S O L E T V E N T U S .

SOL & VENTUS contenderunt inter se, uter eorum posset efficere ut homo exueret vestes suas. Intenditque se vehementer Ventus impetu & tempestate. Homo autem, cum intenderetur vis Venti, collegit ad se vestes suas, involvitque se iis ab omni latere. Cumque ortus esset dies, & intenderetur calor, exiit homo vestes suas, tulitque eas super humero suo præ vehementia caloris.

Hoc significat,

Eum, quicum est humilitas & naturæ bonitas, consequi a socio suo quod vult.

XXXV.

NOTE AD FAB. XXXIV.

* [عاصفة] lege عاصفة Asfihi, vehementi spiratione sua, vel عاصفة Afifatin, procella quadam ac tempestate.

دِيكَان

دِيكَان يُقَاتِلَانِ فِي قَارُورَةٍ فَعَلَبَ الْوَاحِدَ وَالْآخَرَ
 مَضِي مِنْ وَفْتِهِ فِي بَعْضِ الْأَمَاكِنِ فَأَمَّا الدِّيكَانُ
 الَّذِي عَلَبَ صَعَدَ فَوْقَ سَطْحِ عَالٍ وَجَعَلَ يَسْفُفُ
 بِجَنَاحَيْهِ وَيُصْبِحُ وَيَقْتَحِرُ فَنَظَرُهُ يَعْطِبُ
 الْجَوَارِحَ فَاذْبُقُضَ عَلَيْهِ وَأَخْتِطَفَهُ لَوْفَتِهِ
 هَذَا

NOTE AD FAB. XXXV.

* [قارورة] *tantum* ampullam vitream, aut oculi pupillam designat, quæ hic locum non habent. Neque enim in vel sub ampulla pugnare possint gallinae duo. Itaque reddendum potius foret, ob ampullam, scil. pabulum ea contentum, vel legendum كَهْقُورِ Kahkourin, quod longiorem ex lapidibus structuram notat, quam parare pueri solent: ita uti tradit Camus fortean sepimento similem, intra quod tale certamen fiebat.

[Vultur] hoc certe animal puto significari duabus vocibus الْجَوَارِحِ وَيَعْطِبُ, quanquam de scriptura

XXXV.

D U O G A L L I.

DUOBUS GALLIS in vase pugnantibus alter vicit; & alter ilico in locum quendam secessit: at Gallus, qui vicit, ascendit supra tectum altum, cœpitque complodere alas suas, & clamare ac gloriari; viditque eum vultur, qui celerrime in eum irruit, eumque statim rapuit.

Hoc

NOTÆ AD FAB. XXXV.

*ra nonnihil dubito, forte legendum من بوعبد
eminus: ut solum جوارح sit animalis nomen. * Cum
vox الجوارح proprie quidem signet vulnificas, id
est, rapaces aves, utique الجوارح,
quasi clamorus accipiter, (nam à initio nonnunquam
servit) non inconvenienti metonymia vulturem de-
notarit, alias una voce داء Hidaon appel-
latum: quod vix alia ejus generis avis voce ma-
gis strepera sit. Festo jugere vultur, aliis lippire
dicitur: unde forsitan recentioribus Græcis ipse λῆπτι
vocatur.*

هَذَا مَعْنَاهُ هـ

أَنَّ لَا يَجِبُ لِلْإِنْسَانِ أَنْ يَفْتَدِخِرَ بِقُوَّتِهِ هـ

ذِيَابٌ هـ

ذِيَابٌ أَصَابُوا جُلُودَ بَقَرٍ فِي جَوْرِ مَاءٍ تَسْبُلُ وَلَيْسَ
عِنْدَهُمْ أَحَدٌ فَاتَّقَعُوا عَلَيَّ أَكْلَهُمْ جَمِيعًا وَتَوَامَرُوا
أَنَّهُمْ يَشْرَبُونَ الْمَاءَ كُلَّهُ حَتَّى يَصِلُوا إِلَى الْجَاوِدِ
وَيَأْكُلُوهُمْ فَمَنْ كَثُرَ مَا شَرَبُوا تَنَفَّسُوا أَكْلَهُمْ
وَمَاتُوا وَكَمْ يَصِلُوا إِلَى الْجَاوِدِ هـ

هَذَا مَعْنَاهُ هـ

مَنْ هُوَ قَلِيلُ الرَّأْيِ يَفْعَلُ مَا لَا يَجِبُ عَلَيْهِ هـ
الْوَرْدُ

NOTE AD FAB. XXXVI.

Crepuit venter eorum] *Arabice*, Rupti sunt
stomachum, seu quoad stomachum: *puto enim*,
اكل stomachum significare hoc loco: * *Ve-*
rum

Hoc significat,

Quod non oportet hominem gloriari virtute sua & roboris vehementia.

XXXVI.

L U P I:

LUPI invenerunt pelles boum in fo-
vea aquæ fluentis, nec quisquam iis
aderat, & unanimiter statuerunt eas edere:
decreveruntque omnem aquam ebibere, ut
attingerent pelles, easque devorarent. Præ
multitudine autem ejus quod biberunt (hau-
sti potus), crepuit venter eorum, & mortui
sunt, neque pervenerunt ad pelles.

Hoc significat,

Eum, qui consilio non valet, face-
re id quod fieri non oportet.

XXXVII.

NOTÆ AD FAB. XXXVI.

*rum id ab usu abborret: quare vix dubito quin
redundet, legendumque sit , cre-
puerunt omnes.*

Mm

الْوَزُّ وَالْحَطَّافُ هـ

الْوَزُّ وَالْحَطَّافُ اشْتَرِكُوا فِي الْمَعْبُوثَةِ فَكَانَ
مَرَعِي الْجَبِيعِ فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ وَرَأَى يَوْمًا تَوْهَمَ
الصَّبَّادِينَ فَأَمَّا الْحَطَّافُ فَلَأَجَلَ خَفَّتْهُ طَارٌ وَسَلِمَ
وَأَمَّا الْوَزُّ فَأَذْرَكَهُ الصَّبَّادُونَ فَمَذَبَحُوهُ هـ

هَذَا مَعْنَاهُ هـ

مَنْ يَعْشِرُ مَنْ لَا يَشَاكِلُهُ وَلَيْسَ
هُوَ ابْنُ جَنَسِهِ هـ

NOTÆ AD FAB. XXXVII.

Utriusque] *proprie*, universitatis seu omnium :
frequenter enim vox etiam de duobus usurpatur.

Ejus-

XXXVII.

ANSER ET HIRUNDO.

ANSER & HIRUNDO societa-
tem inierunt vitæ, erantque pascua
utriusque in loco uno. Visis autem ali-
quando insidiis venatorum, Hirundo prop-
ter levitatem suam avolavit, & evasit:
at Anserem ceperunt venatores, & occi-
derunt.

Hoc significat,

Eum, qui amicitiam inicit cum eo cum
quo non convenit, nec qui ejusdem est
generis.

NOTÆ AD FAB. XXXVII.

Ejusdem generis] *Arabice*, qui non est filius ge-
neris ejus.

FINIS FABULARUM.

SENTENTIÆ

QUÆDAM

ARABICÆ.

I.
Initium sapientiæ est timor DEI. | رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ
اللَّهِ

II.
Eruditus in patria sua est ut aurum in fodina sua. | الْعَالِمُ بِأَرْضِ مِثْلَادِهِ
كَالذَّهَبِ فِي مَعْدِنِهِ

III.
Qui se ipsum habet pro sapiente, habent eum Deus & homines pro ignaro. | مَنْ تَرَكَ نَفْسَهُ بِمَنْزِلَةِ
الْعَاقِلِ تَرَكَهُ اللَّهُ
وَالنَّاسُ بِمَنْزِلَةِ الْجَاهِلِ

NOTE AD SENT. III.

* Pro *ترك* *ترک* paulo post *ترکه* malim legere *نزل* nezzela *نزل* nezzelaho; vel *جعل*.

Pro sapiente] *ad verbum*: Qui se constituit ad modum sapientis, constituunt eum, &c.

I V.

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَّقِيَ
عَلَيَّ الْحِكْمَةَ فَلَا
تَمْلِكُ نَفْسَهُ النِّسَاءُ ۞

Qui cupit polle-
re sapientia, in a-
nimam ejus potesta-
tem ne habeant mu-
lieres.

V.

نَعْلُ الشَّرِّ عَنِ
شَرُّوهِ أَيْسَرُ مِنْ
نَعْلِ الْمُخْزُونِ عَنِ حَزْنِهِ ۞

Abducere malum
a malitia sua (male-
factis suis) facilius
est, quam tristem a
tristitia.

V I.

وَكَانَ مِنْ لَمْ يَتَعَرَّفْهُ
عَلَيَّ حَيْدَرٍ ۞

Cave ab eo, quem
non novisti.

illud in fine
procedit de hoc
textu & majori qd. qd.
in decem v. d. d. h. v.

V I.

مَنْ كَانَ الطَّمَعُ
لَهُ مَرَكَبًا كَانَ الْفَقْرُ
لَهُ صَاحِبًا ۞

Qui vehitur curru
Spei; sociam habet
Paupertatem.

NOTÆ AD SENT. VII.

Bonum nimirum expectat, non possidet, qui id
sperat: unde indigens ejus & pauper non immerito
dicitur. Affine huic est illud Italicum, La speranza
e il pane de miseri.

VIII.

Qui tegit secretum
suum, quod cupit,
consequitur.

مَنْ كَتَمَ سِرَّهُ بَلَغَ
مَرَادَهُ ۞

IX.

In capite orphani
discit chirurgus.

فِي رَأْسِ الْيَتِيمِ
يَتَعَلَّمُ الْحَجَّامُ ۞

X.

Quidquid planta-
veris in horto, uti-
litem tibi afferet:
at hominem si plan-
tes, is eradicabit te.

كُلُّ مَا تَغْرِسَ فِي
الْفِدَانِ يَنْفَعُكَ ۞
تَغْرِسَ إِنْسَانًا يَنْفَعُكَ ۞

XI.

Præstat te secre-
tum tuum custodire,
quam alium a te.

حِفْظُكَ لِسِرِّكَ أَوْجِبُ
مِنْ حِفْظِ غَيْرِكَ لَهُ ۞

NOTÆ AD SENT. IX.

Affine huic est ۞ sensu ۞ verbis illud Hispanicum: A barua de necio aprenden todos a rapar.

X. الفدان] sunt Arab. uti ۞ Hebr. ۞ Chald. A-ratorii boves, pec. juges, eorumve par. etiam aratrum. At hinc agrum, aut quod longius abest, hortum notare, nusquam reperi. Nec في الفدان arando, vel inter arandum, quis recte verterit. Itaque legendum videtur في الجنان in hortis. Hominem si plantes, &c.] id est, si hominem ad

In hac sententia rhythmus
videns ornatu qualis
in permultis libris
tentari deprehendit,
ut in 2. b. 170.

X I I.

مَنْ أَوْجَهَكَ فَعَدُوٌّ شَتَمَكَ		Qui adulatur ti- bi, etiam detesta- tur te.
---------------------------------------	--	---

X I I I.

مَنْ نَقَلَ إِلَيْكَ فَعَدُوٌّ نَقَلَ عَنْكَ		Qui affert ad te, aufert & a te.
---	--	-------------------------------------

X I V.

الْعَالِمُ عَرَفَ الْجَاهِلَ لِأَنَّهُ كَانَ جَاهِلًا وَالْجَاهِلُ لَا يَعْرِفُ الْعَالِمَ لِأَنَّهُ لَا كَانَ عَالِمًا		Doctus novit In- doctum, quia indo- ctus fuit: sed Indo- ctus non novit Do- ctum, quia doctus non fuit.
--	--	--

NOTE AD SENT. XII.

dignitatem promoveas, is de tua te dignitate deturbabit. Non minus verum, quam elegans adagium, cui simillimum circumfertur apud Gallos.

* [اوجهك] id est شرفك, Sjerrafaca, Qui extollit te ac laudat, etiam maledicit tibi.

XIII. *Elegans Adagium in garrulos: qui si aliorum secreta tibi aperiant, nec tua alios celant. Belgæ iisdem fere و totidem verbis dicunt: Die veel in brengt, brengt veel uyt.*

X V.

Stultus, seu indoctus, sibi ipsi inimicus est, quomodo sit amicus alii?

الْجَاهِلُ عَدُوٌّ لِنَفْسِهِ
فَكَيْفَ يَكُونُ صَدِيقًا
لِعَبِيْرِهِ

X V I.

Non egreditur anima e spe, donec ingrediatur mortis momentum.

لَا تَخْرُجُ النَّفْسُ مِنْ
الْأَمَلِ حَتَّى تَدْخُلَ فِي
الْأَجَلِ

X V I I.

Qui minuit negotia, equitat maria.

مَنْ مَارَسَ الْأُمُورَ
رَكِبَ الْبَحُورَ

N O T Æ A D S E N T. X V I.

اجل generaliter finem seu terminum notat: sed hic & alibi passim vitæ terminum & mortis ipsius instans. Unde Latini: Ægroto dum anima est, spes est. Et Itali: La morte sola puo occider la speranza. * Quin sæpe cum maxima sperant homines, inopinantibus proxime adest ut expirent; juxta simile eodem rhythmo dictum:

مَنْ جَرِيَ فِي عِنَانِ أَمَلِهِ قَدْ عَثَرَ فِي أَجَلِهِ

Dum quis forte spei laxatis currit habenis,

Ad fati metam cæspitat ille sui.

XVII. Elegantissimum rhythmo adagium; sed cujus

XVIIII.

طَوْلُ السَّجَّارِ بِزِيَادَةٍ

Longitudo experientiae augmentum est intelligentiae.

فِي الْعَقْلِ

X I

لَوْ كَانَ النَّاسُ كَأَنَّهُمْ

Si omnes homines saperent, desereretur mundus.

عَقْلًا خَرِبَتْ الدُّنْيَا

X X

أَفْسَادَ بَيْرُوتَ كَثِيرًا

Nequitia (improbitas) multas aufert opes.

مِنَ الْأَمْوَالِ

X X I

الْكُسَلُ وَكَثْرَةُ

Pigritia & multitudo somni abducunt a Deo, & ad-

النَّوْمِ يَبْعُدَانِ مِنَ

NOTÆ AD SENT. XIX.

ego acumen non satis capio, *مارس* aut aliud hic fortassis significat, aut aliter scribendum est. * *مارس* per *عالم* exponit *Gieubaris*; sic erit, qui tractat, administrat, obitve negotia. Et *Persice Marufides* interpretatur: *مرنج بردن بكارى* sic erit, qui se intendit negotiis, atque molestiam suscipit, navigat maria, sic e contrario dixit Cicero: magnum negotium est navigare.

Saperent] id est, sapientiae piisque meditationibus toti dediti, a licitis etiam voluptatibus conjugio abstinerent.

Nn

Nisi

ducunt paupertatem.

اللَّهُ وَيُورِثَانِ الْفَقِيرَ

XXII.

Quære vicinum ante domum, & focium ante viam.

أَطْلُبِ الْجَارَ قَبْلَ الدَّارِ
وَالرَّقِيفَ قَبْلَ الطَّرِيقِ

XXIII.

Benefac, si vis ut benefiat tibi.

أَحْسِنْ إِنْ أَرَدْتَ أَنْ

يَحْسِنَ إِلَيْكَ

XXIV.

Vitupera te ipsum, ut vituperas alium.

اسْتَقْبِحْ لِنَفْسِكَ كَمَا

تَسْتَقْبِحُ لِعَبْرِكَ

XXV.

Initium iræ furor est, finis vero pœnitentia.

أَوَّلُ الغَضَبِ جُنُونٌ

وَأخِرُهُ نُدَمٌ

XXVI.

Deficiente potestate, frustra est conatus.

إِنْ كَانَ الْمَقْدَرُ

* *potius hoc sonat*: Si quod a Deo destina-

يَتَمُّ فَالْحَرَضُ

NOTE AD SENT. XX.

Nisi malis فساد , quod alias per-
versitatem & naturæ pravitatem & corruptelam
vel seditionem etiam significat, hic prodigalita-
tem,

دُ سَطَطَ لُ | tum fit, explebitur; u-
tique vana est aviditas.

X X V I I. | Cujus concupiscen-
tia vincit intellectum;
هَلِكُ هَوَاؤُهُ لِعَقْلِهِ | (seu rationem) is perit.
هَلِكُ هَلِكُ

X X V I I I. | Religio (cultus Dei)
occidit concupiscen-
تَمِيَّتُ الْعِبَادَةُ تَمِيَّتُ | tiam.
الشَّهْوَةُ هَلِكُ

X X I X. | Inimicus sapiens
præstat amico stul-
عَدُوٌّ عَاقِلٌ أَحْيَى مِنْ | to.
صَدِيقٌ جَاهِلٌ هَلِكُ

X X X. | Abstinere a con-
cupiscentiis est divi-
أَلْكَ كَيْفَ عَنِ | tem esse.
الشَّهَوَاتِ غَنِيٌّ هَلِكُ

X X X I. | Nullus intellectus
similis est prudentiæ:
لَا عَقْلٌ كَمَا تَدْبِيرٌ وَلَا | nulla abstinentia simi-
وَرَعٌ كَمَا كَفٌّ عَنِ

NOTÆ AD SENT. XXII.

tem, denotare. Radix proprie est corrumpere.

Gemino rithmo, sensu elegans prover-
bium.

lis ei, qua abstinetur
a vetito : neque bo-
nitas, bonitati natu-
ræ (indolis:) nec ullæ
divitiæ, sufficientiæ.

الْحَرَامِ وَلَا حَسَنٌ
كَحَسَنِ الْخَلْقِ وَلَا
عِنِّي كَالْقَنُوعِ

XX XII.

Paupertas præstat
divitiis illicitis, &
lucro injusto.

الْفَقْرُ أَحَبُّ مِنَ الْغِنَى
الْحَرَامِ وَالْأَكْتِسَابِ
مِنَ الظُّلْمِ

XX XIII.

Lingua muti me-
lior est lingua lo-
quentis mendacium
(i. e. mendacis.)

لِسَانٌ أَحْسَنُ أَحَبُّ مِنَ
لِسَانٍ نَاطِقٍ فِي
الْكُذْبِ

XX XIV.

Pessimus hominum
est Eruditus, qui non
prodest eruditione sua.

أَشْرُّ النَّاسِ الْعَالِمُ
لَا يَنْفَعُ بِعِلْمِهِ

XX XV.

Duo non saturan-

إِنْتَانِ لَا يَشْبَعَانِ

NOTÆ AD SENT. XXXI.

Sufficientiæ] *vis vocis* non satis
commode hic Latine potest exprimi : quippe quæ

طَالِبٌ عِلْمٍ وَطَالِبٌ
مَالٍ

tur, Quærens scientiam, & Quærens opes.

XXXVI.

شَخْصٌ بِلَا أَدَبٍ
كَجَسَدٍ بِلَا رُوحٍ

Persona sine eruditione, est ut corpus sine spiritu.

XXXVII.

أَلْقَابِلُ مِنَ الصَّارِ أَخْبِرْ
مِنَ الْكَبِيرِ مِنَ النَّافِعِ

Paucum noxii præstat nimio ejus, quod utile est.

XXXVIII.

الْجَاهِلُ يَرْضَى عَنِ
نَفْسِهِ

Ignarus seu stultus placet sibi.

XXXIX.

مَنْ كَثَرَ كَلَامَهُ
نَزَلَتْ

Qui multiplicat sermonem, errat. * proprie cæspitat.

XL.

الْقَنُوعُ مِنَ الْقَلْبِ
غَنِيٌّ

Paucis contentum esse; divitiæ sunt.

NOTE AD SENT. XXXI.

nomen est significans contentum esse eo quod habes.

Nn 3 * محترمام

Doctus exul melior
est indocto qui susten-
tatur.

X L I.

الْعَالِمُ الْمَحْرُومُ أَحْبَبُّ
مِنَ الْجَاهِلِ الْمَرْزُوقِ ۞

Audi, & disce: fi-
le, & pacem habe.

X L I I.

إِسْمَعِ فَاعْلَمْ وَأَسْكُنْ
فَتَأْسَلِمَ ۞

In festinatione est
pœnitentia, & in mo-
ra prosperitas (vel fa-
lus.)

X L I I I.

فِي الْعَجَلَةِ تَكُونُ
النَّدَامَةُ وَفِي التَّوَانِي
السَّلَامَةُ ۞

Homines, duo sunt:
consequens nec con-
tentus, & quærens nec
inveniens.

X L I V.

النَّاسُ اثْنَتَانِ بَالِغٌ
لَا يَكْتَفِي وَطَالِبٌ
لَا يَجِدُ ۞

Propitios habere

X I V.

إِصْلَاحَ الرَّعِيَّةِ

NOTE AD SENTENTIAS XLI.

* *محرروم* *مزروق* *فوق* *محرروم* sunt duo contraria: hic, cui de vitæ adminiculis & bona forte prospectum est; ille, qui illis destitutus est, & exclusus, itaque sententia hæc est: Vir intelligens qui bonis caret, insipienti præstat qui illis gaudet.

* Dis-

أَنْفَعُ مِنْ كَثْرَةِ
الْجُنُودِ

(bene regere) subditos, utilius est multitudine militum.

X L V I.

الصَّبْرُ مِفْتَاحُ
الْفَرَحِ وَالْعَجَلَةُ
مِفْتَاحُ التَّدَامَةِ

Patientia est clavis gaudii, festinatio autem clavis poenitentiae.

X L V I I.

لَيْسَ لِمَمْلُوكٍ
أَخٌ وَلَا لِحَسُونٍ
رَاحَةٌ وَلَا لِكُذُوبٍ
مَرْوَةٌ

Non est regibus frater, nec invidis quies, neque mendacibus favor, * *potius*, neque mendaci ulla virilis virtus, *aut* decus viro dignum.

X L V I I I.

الْمَعْتَدِلُ بَعْدَ ذَنْبٍ يُوجِبُ
الذَّنْبَ عَلَيَّ نَفْسِهِ

Qui justificat se sine culpa, culpam sibi efficit.

NOTE AD SENT. XLII.

* Disce] *proprie*, scito; *id est*, sciveris, *vel* ut scias.

* Pacem habe.] *proprie*, salvus esto; *id est*, salvus fueris, *vel* ut salvus sis.

XLIV. *Hominum alii qua quærunt inveniunt, nec inventis sunt contenti: alii quærunt, nec inveniunt.*

* المعْتَدِلُ]

X L I X.

Cave tibi a viro honorato, (generoso,) cum vilipenderis eum, & a stulto cum luseris cum eo; & a Sapiente, cum offenderis (ad iram provocaveris) eum; & ab Improbo, cum amicitia ei junctus fueris.

كُنْ عَلَى حَذَرٍ مِّنَ
الْكِرِيمِ إِذَا هَوَّنَهُ وَمِنَ
الْأَخْفِ إِذَا مَارَحْتَهُ
وَمِنَ الْعَاقِلِ إِذَا غَضَبْتَهُ
وَمِنَ الْفَاجِرِ إِذَا
عَاشَرْتَهُ

L.

Tres utilitatem non capiunt a tribus: Nobilis a Vili; Probus ab Improbo; Sapiens a Stulto.

ثَلَاثَةٌ لَا يَنْفَعُونَ مِّنْ ثَلَاثَةٍ
شَرِيفٌ مِّنْ دَنِيٍّ وَبَارٌّ مِّنْ
فَاجِرٍ وَحَكِيمٌ مِّنْ جَاهِلٍ

L I.

Non est scientia, nisi quæ in pectore est abs-

لَا عِلْمَ إِلَّا مَا
كَانَ مَكْتُومًا

NOTE AD SENT. XLVIII.

* المعتدل] est temperatus, mediocris: quare legendum المعتذر; vel المعتدل qui reprehensionem admittit.

Sine culpa] id est sine accusatione: qui enim purgare se, antequam accusatur, nititur, is a conscientia

tia

فِي الصَّـدْرِ
مَتَى شِئْتِ
أَظْهَرْتَهُ

condita, cum lubet,
producis eam: * *vel* nisi
pro libitu proferre pos-
sis, seu manifestum fa-
cere, quod in pectore
est absconditum.

أَفْهَمَ النَّاسَ مَنْ يَنْظُرُ
الْعَوَاقِبَ

L I I.

Sapientissimus ho-
minum est qui fines
respicit.

ثَلَاثَةٌ لَا يَعْرِفُونَ إِلَّا فِي
ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ لَا يَعْرِفُ
الشَّجَاعَ إِلَّا عِنْدَ الْحَرْبِ وَلَا
يَعْرِفُ الْحَكِيمَ إِلَّا عِنْدَ
الْغَضَبِ وَلَا يَعْرِفُ الصَّدِيقَ
إِلَّا عِنْدَ الْحَاجَةِ إِلَيْهِ

L I I I.

Tria non cognos-
cuntur, nisi in tribus
locis. Non cognos-
citur audacia nisi in
bello. Non cognos-
citur sapiens nisi in i-
ra. Neque cognos-
citur amicus nisi in
necessitate.

NOTE AD SENTENTIAM XLIX.

tia sua accusari, culpamque sustinere, non immeri-
to creditur.

[Amicitia] est *عاشرة* quoque Affinitate cum ali-
quo jungi. Sed amicitiae notio huic loco melius mihi
videtur congruere.

Qui non discernit
bonum a malo, ad-
junge eum bestiis.

L I V.

مَنْ لَا يَعْرِفُ الْخَيْرَ مِنْ
الشَّرِّ الْحَقِّ بِالْبَهَائِمِ ❊

Optimus amicorum
est, qui amicos suos
jubet cavere sibi a ma-
lo, dirigitque eos ad
bonum.

L V.

خَيْرُ الْأَخْوَانِ مَنْ
حَذَّرَ إِخْوَانَهُ مِنَ الشَّرِّ
وَهَدَاهُمْ إِلَى الْخَيْرِ ❊

Non est sapiens sa-
piens, donec cupidi-
tates suas omnes vin-
cat.

L V I.

لَا يَكُونُ الْحَكِيمُ
حَكِيمًا حَتَّى يَغْلِبَ
جَمِيعَ شَهْوَاتِهِ ❊

Qui experitur, au-
get scientiam; qui vero
credit, auget errorem.

L V I I.

مَنْ يَجْرِبُ يَزِدْ عِلْمًا
مَنْ يُؤْمِنُ يَزِدْ غَلْطًا ❊

NOTE AD SENT. LV.

Amicorum] اخ proprie fratrem significat: sed u-
surpatur non raro pro amico; qua significatio haud
dubie est hujus loci: sic in Adagio 56. alibi legi

لَا يَعْرِفُ الْأَخَّ إِلَّا عِنْدَ الْحَاجَةِ إِلَيْهِ ❊

Non cognoscitur frater nisi in necessitate.

L V I I I.

أَخْرَسَ عَاقِلٌ أَخْبِرَ
 مِنْ جَاهِلٍ نَاطِفٍ

Mutus sapiens præstat
 stulto loquenti.

L I X.

إِذَا تَكَلَّمْتَ كَلِمَةً
 مَلَكَتْكَ وَإِذَا لَمْ تَتَكَلَّمْ
 بِهَا مَلَكَتْهَا

Cum verbum aliquod
 es proloquutus, dominatur
 id tibi: cum vero id
 proloquutus non es, tu ei
 dominaris.

L X.

لَوْ لَا جَهْلُ الْجَاهِلِ
 لَمْ يَعْرِفِ السَّابِقُ
 الْعَاقِلِ

Nisi desiperet stultus,
 non cognoscere-
 tur prudentia Sapien-
 tis.

L X I.

أَطْلَبْ عِلْمًا مِنَ الْمَهْدِ
 إِلَيَّ الْهَدْيِ

Quære scientiam
 a cunis ad sepul-
 chrum.

NOTE AD SENT. LIX.

Simillimum huic est proverbium XLV. Centuria prioris duarum illarum, quas jam pridem evulgavimus. Arcanum tuum est captivus tuus, si custodieris illud: tu autem es captivus ejus, si manifestetur.

LX. * *البیب* notat tantum cordatus, prudens: ac sic legendum esset *البیب العاقل* in casu recto,

LXII.

Difficillima homi-
ni est sui ipsius cog-
nitio.

أَصْعَبُ عَلَيَّ الْإِنْسَانَ
مَعْرِفَةُ نَفْسِهِ

LXIII.

Homines regum
suorum sequuntur re-
ligionem.

النَّاسُ عَلَيَّ دِينِ
مُلُوكِهِمْ

LXIV.

Qui laudat obscœ-
num, is perpetrat il-
lud.

مَنْ اسْتَحْسَنَ قَبِيحًا
فَقَدْ عَمِلَ بِهِ

LXV.

Accipe a **RID**

حُذْ مِنْ الرِّصْفَةِ

NOTE AD SENT. LXI.

prudens & intelligens, *vel pro* لَبِيبٌ *legendum*
لَبِ Lubbo, ingenium, intelligentia.

LXI. * الهدى *est duntaxat* via recta, و *dies, ita-*
que pro sepulchri notione, و servando rhythmo, le-
gendum الوهد *'lwahdi: proprie vero hæc vox ter-*
ram depressam notat.

LXII. Unde merito, tanquam divinum, celebra-
tur aureum illud veterum sapientum apophthegma,
Nosce te ipsum.

LXIII. Sequuntur] *vel sequi oportet: hoc certe*
sensu memini id a docto quodam Arabe me præsen-
te usurpatum.

Non

مَا عَلَيْهَا | FA quod super ea
est.

LXVI.

حُبُّ الدُّنْيَا وَالْأَمْوَالِ | Amor mundi & di-
vitiarum omnis pec-
cati est origo.

LXVII.

الرَّحْبَاءُ يَمْنَعُ التَّرَفَ | Verecundia impe-
dit largitionem.

LXVIII.

خَيْرُ الْمَنَادِمَةِ قِلَّةُ | Optimum supœni-
tentiæ best paucitas
الْأَخْلَافِ | delicti.

NOTÆ AD SENT. LXV.

Non habent Latini (aut ego fallor) nomen quo exprimant Arabicum رَضْفَةٌ quod significat lapidem tactu imponi solitum ad id calefaciendum. Mens autem Adagii est: ab homine avaro quicquid haberi potest, utut id sit exiguum, sumendum esse.

LXVII. Qui præ pudore quod desiderat petere non audet, id consequi quoque ut plurimum non solet.

LXVIII. Vera nempe pœnitentia non est, quam non sequitur vitæ emendatio, خلاف proprie quidem est contrarietas, repugnantia, sed hic sumitur pro peccato, pœnitentia contrario.* At المنادمة non est idem quod نَدَامَةٌ, sc. pœnitentia, sed computatio

L X I X.

Quicquid in manu
fervi est, domini e-
jus est.

كُلَّمَا فِي يَدِ الْعَبْدِ
لِمَوْلَايِهِ

L X X.

Sex proprietatibus
agnoscitur stultus :
Quod abs re irasca-
tur; quod loquatur in-
utilia; quod fidat cui-
libet; quod mutet u-
bi locus non est mu-
tationis; quod quærat
quod ad se non atti-
net; & quod non dis-
cernat amicum suum
ab hoste suo.

بِسِتَّةِ خِصَالٍ يُعْرَفُ
الْأَحْمَقُ بِالغَضَبِ مِنْ غَيْرِ
شَيْءٍ وَالْكَلَامِ فِي غَيْرِ
نَفْعٍ وَالنَّقَّةِ فِي كُلِّ أَحَدٍ
وَبَدْلِهِ بِغَيْرِ مَوْضِعِ الْبَدْلِ
وَسُؤَالِهِ عَنْ مَا لَا يُعْنِيهِ
وَبَانَةِ مَا يُعْرِفُ صَدِيقَهُ
مِنْ عَدُوِّهِ

NOTÆ AD SENT. LXIX.

*tantum. Itaque ad verbum fuerit, Optimum com-
potationis est paucitas contrarietatis: id est, in con-
vivio, vel convivali seu amica consuetudine, opti-
mum est adversum esse nemini.*

LXIX. *Usurpari solet, cum quis se suaque
omnia alii humaniter offert.*

LXX. In tertio membro, pro بَدْلِهِ legendum

بَدْلِهِ

LXXI.

الدُّنْيَا جِبْعَةٌ وَطَالِبُوهَا

كَلَابٌ

Mundus cadaver
est, & petentes eum
canes sunt.

LXXII.

الْغَنِيُّ هُوَ الْقَنُوعُ

وَمُرَأْسُ الْفَقِيرِ

الْحَضْوَعُ

Divitiæ sunt, con-
tentum esse: præci-
puum autem pauper-
tatis, abjectum (sive
submissum) esse.

LXXIII.

يَهْلِكُ النَّاسُ فِي

خَالَتَيْهِمْ فُضُولُ الْمَالِ

وَفُضُولُ الْكَلَامِ

Duobus modis per-
eunt homines: Abun-
dantia opum; & A-
bundantia sermonis.

LXXIV.

لَا تَعْدِ نَفْسُكَ مِنَ النَّاسِ

Ne te hominibus

NOTE AD SENT. LXXII.

بِذَلِكَ & MOX الْبِذَلُ ut fit, quod large donet, ubi
locus non est donationi.

LXXII. Idem fere babes Centuria prima, Proverb.

LXIV. sc. شَرُّ الْفَقْرِ الْحَضْوَعُ وَخَيْرُ الْغَنِيِّ الْقَنُوعُ

Malum paupertatis est, abjectum (sive submissum)
esse: bonum vero divitiarum, esse contentum.حَالَةٌ, Idem est quod حاله فَوَجْهُ حَالٍ status, mo-
dus,

annumeres, quamdiu
ira te superat.

مَا دَامَ الْغَضَبُ عَلَيَّ
عَلَيْكَ

L X X V.

Contentus esto,
quod Deus tibi im-
pertit; & eris dives.

إِذْنَعُ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ
لَكَ تَكُنْ غَنِيًّا

L X X V I.

Abstinencia arbor
est, cujus radix est
Contentum esse, fru-
ctus vero Quies.

الْوَرَعُ شَجَرَةٌ أَصْلُهَا
الْعَنَاءُ وَفَرْعُهَا السَّرَاحَةُ

L X X V I I.

Visitans in manu
est visitati.

الرَّائِي فِي قَبْضِ
الْمَرْوِيِّ

NOTE AD SENT. LXXVII.

us, conditio. * *Quin non aliter quam* خالتيبن
est legendum, non خالتيبن *nam* خالة *est tan-*
tum matertera, autem حال *differunt:*
quippe prius est status, posterius vero modus.

LXXVII. *Amicus visitatus domi suæ visitanti le-*
ges præscribit.

LXXVIII. *Turpe est doctori, cum culpa redarguit*
*ipsum. * Verum* يحتال *non notat reprehendere; sed*
meditari technam: ut sensus sit, non est intelligens,
qui dolum vel technam struit in quam ipse incidat.

LXXVIII.

كَيْسَ الْعَاقِلِ الَّذِي
يَحْتَمِلُ الْأَمْرَ وَقَبْلَهُ ذَلِكَ
يَقْعُ فِيهِ

Non est sapiens
qui negotium aliquod
reprehendit, postea
vero in id incidit.

LXXIX.

جَمَلٌ بِمَوْضِعِ جَمَلٍ
يَبْرُكُ

Camelus in lo-
co cameli genu fle-
ctit.

LXXX.

الدُّنْيَا بِالْوَصَائِلِ لَا
بِالْقَضَائِلِ

Mundus est in suf-
ficientibus, non in a-
bundantibus.

LXXXI.

أَحْمَقُ مِنَ الرَّجُلَةِ

Stultior Portulaca.

NOTÆ AD SENT. LXXIX.

Proverbii hujus usus est, cum res undequaque simi-
limæ inter se commutantur, aut similis succedit simili.

LXXX. Satis habet qui, quod sufficit, habet,
non quod abundat.

LXXXI. Hujus Adagii sola ratio, ni fallor, est,
quod alio nomine Portulaca حمقاء id est Stulta (po-
tius بغلة الحمقاء i. e. olus fatuum) vocetur: cujus
apellationis ratio mihi certe non liquet. Nam quod
Mustapha ait, eam ita dictam, quod non nisi in
fluente crescat, falsum est: crescit enim in hortis.

L X X X I I.

Frequens ad ho-
mines accessus addu-
cit malum.

كَثْرَةُ الْقُرْبِ إِلَيَّ
النَّاسِ تَجْلِبُ الشُّؤْمَ

L X X X I I I.

Visita raro, auge-
bis amorem.

رَرٌّ غَيْبًا تَرْدُ حُبًّا

L X X X I V.

Qui aliquid amat,
frequenter ejus men-
tionem facit.

مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ
ذِكْرَهُ

L X X X V.

Demissio sui aug-
mentum est nobilita-
tis, & complemen-
tum gratiæ.

التَّوَضُّعُ نِزَانَةٌ فِي
الشَّرَفِ وَبِهِ تَتِمُّ
النِّعْمَةُ

L X X X V I.

Perfectio est in tri-
bus rebus: *quæ sunt*

الْكَمَالُ فِي ثَلَاثَةِ
أَشْيَاءَ الْعِفَّةُ فِي الدِّينِ

NOTÆ AD SENT. LXXXIII.

* *Ab insipido sapore ac stupore sic portulaca dicitur: ita uti* εὐβλίτιον μωρὸν λάχανον *olus fatuum vocarunt Græci: εὐβλίτιον adagio dici solet, blito despectior aut stultior, de homine socorde εὐβλίτιον inutuli, aut insulso ac fatuo.*

LXXXIII. *Ut crebra nimis visitatio amorem mi-
nue-*

وَالصَّبْرَ عِنْدَ التَّوَلِيْبِ وَحَسْنَ التَّوَعُّبِ	Devotio in religione; patientia in adversis; & prudentia in vita.
---	---

L X X X V I I.

سُلْطَانٌ بِلَا عَدَلٍ كَنَهْرٍ بِلَا مَاءٍ	Imperator sine ju- stitia est ut fluvius si- ne aqua.
--	---

L X X X V I I I.

كَمَا الْبَدَنُ إِذَا هُوَ سَقِيمٌ لَا يَنْفَعُهُ الطَّعَامُ كَذَا الْعَقْلُ إِذَا عَلِقَهُ حُبُّ الدُّنْيَا لَا تَنْفَعُهُ التَّوَعُّبُ	Ut corpori agro- to utilis non est ci- bus: ita menti cap- tæ amore mundi non profunt admoni- tiones.
---	--

L X X X I X.

عَالِمٌ بِلَا عَمَلٍ كَسَحَابٍ بِلَا مَطَرٍ	Doctus sine ope- re, ut nubes est sine pluvia.
--	--

NOTE AD SENT. LXXXVIII.

nuere, sic rarior augere solet. Usus proverbii est, cum de rara amici visitatione quis reprehenditur.

LXXXVIII. Captæ] ad verbum, cum occlusit eam amor mundi. * علق legit vir doctiss. pro علق A'li-ka: hoc autem notat, inhærerere animo, afficere animum; ¶ peculiariter de amore usurpari vox solet.

Pp 2 Sig-

Qui patrem suum honorat, prolongantur dies ejus. X C.
 مَنْ وَقَّرَ أَبَاهُ طَالَتْ أَيَّامُهُ

Dives sine liberalitate est ut arbor sine fructu. X C I.
 غَنِيٌّ بِلَا سَخَاوَةٍ كَشَجَرٍ بِلَا ثَمَرَةٍ

Pauper sine patientia est ut lampas sine oleo. X C I I.
 قَبِيرٌ بِلَا صَبْرٍ كَقَنْدِيلٍ بِلَا نَرِيْتٍ

Juvenis sine poenitentia est ut domus sine tecto. X C I I I.
 شَبَابٌ بِلَا تَوْبَةٍ كَبَيْتٍ بِلَا سَعْفٍ

Mulier sine verecundia est ut cibus sine sale. X C I V.
 امْرَأَةٌ بِلَا حَيَاءٍ كَطَعَامٌ بِلَا مَلْحٍ

Dies unus viri docti praestat tota vita indocti. X C V.
 يَوْمٌ وَاحِدٌ لِلْعَالِمِ أَحْبَرٌ مِنْ أَلْحَبَاءِ كَلِّهَا لِلْجَاهِلِ

NOTÆ AD SENT. XCVII.

Significat elegans hoc Adagium, charissimos esse parentibus suos liberos: at hos nihil mi-

X C V I.

الظالم ميت ولو كان
 في منازل الأحياء
 والمحسن حي ولو كان
 انتقل إلى منازل الموتى

Improbus mortuus
 est, etiam si in man-
 sionibus sit vivorum:
 at Probus vivus est, li-
 cet migraverit in man-
 siones mortuorum.

X C V I I.

قلبي على أبي وقلب
 آبني على حجري

Cor meum super
 filio meo est: at cor
 filii mei super lapide.

X C V I I I.

عدوك وحاسدك لا
 تظهر لهم عدوانك

Nec hosti tuo, nec
 invidenti tibi inimici-
 tias tuas manifesta. *lege عدوانك

X C I X.

لا تبرم الأمر حتى
 تفكر فيه

Ne aggredere ne-
 gotium aliquod donec
 id perpenderit.

C.

لا تخاطب الأحمق
 ولا تخالطه فإنه
 ما يستحي

Ne colloquere cum
 stulto, nec commercii-
 um cum eo habe: quip-
 pe quem nihil pudet.

NOTÆ AD SENT. XCVIII.

us [sepe quam parentes redamare.

Inimicitias tuas] in alios, ut opinor.

F I N I S.

XCVI

In prope in man-
 et, etiam in man-
 fionibus in vivum:
 at Probus vivus est. li-
 teringaverit man-
 fones monentur.

...
 ...
 ...
 ...
 ...

Cor meum super
 filio meo est: et cor
 filii mei super fratre
 meo.

...
 ...
 ...
 ...

Nec hosti tuo, nec
 invadenti tibi inimici-
 tas tua mandata.

...
 ...
 ...

Ne agredere ne-
 gotium aliquid donec
 id pendens.

...
 ...
 ...

Ne collidere cum
 facto, nec commenci-
 um cum eo habe. dup-
 pe quia nihil potest.

...
 ...
 ...

Nova ad 2. XCVII

...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

402

EXCERPTA

EX

ANTHOLOGIA

VETERUM POETARUM,
QUÆ INSCRIBITUR

HAMASA ABI TEMMAM.

EX MS. BIBLIOTH. ACADEM.
LUGD. BATAV.

EDIDIT ET NOTULIS AUXIT

ALBERTUS SCHULTENS.

قَسَائِلُ

قَرِيظُ بْنُ أَنْبِثٍ ❦

لَقَدْ كُنْتُ مِنْ مَازِنَ لَمْ تَسْتَبِيحْ إِبْلِي

بَنُو الْقَبِيظَةِ مِنْ دَهْلِ بْنِ شَيْبَانَ ❦

N O T A.

Historiam horum versiculorum præstruxisse juvabit ex *Taurizio*. اغار قناس من بني شيبان علي رجل من بلعبر يقال له قريظ بن انبث فاخذوا له ثلثين بعبرا فاستنجد اصحابه فلم ينجدوه فاتي بني مازن فركب معه نفر فاطردوا لبني شيبان مائة بعبرا ودفعوها الي قريظ فقال قريظ هذه الابهات يمدح بني مازن ويهجو قومه ❦ Incurrarunt quidam ex *Sjaibanitis* in Virum quendam e *Belanberitis*, qui vocabatur *Korait Ibn Onaiph*; rapueruntque ei triginta camelos. Tum suppeticas poposcit tribules suos; sed non tulere. Accessit itaque ad *Mazinitas*, quorum evecta mox cum eo manus, centum camelos *Sjeibanitis* abegerunt; eosque ad *Koraitum* propulerunt. Tum *Koraitus* hos dixit versiculos, laudans *Mazinitas*, & *Satyricæ* gentem suam increpans.

Verf 1. باح تستبيح est fut. 10. a patuit. Inde in 4. باح communis juris fecit; quod & in 10. obtinet. *Taurizius* الاباحة والاستباحة اخذ الشئ مباحا وكان الاصل فيه اظهار الشئ للمناظر لتناوله من شاء ومنه باح بسره

Spe

D I X I T

KORAIT IBN ONAIPH.

I Si extitiffem ex *Mazinitis*, non promiscui juris
feciffent camelos meos
Fili humi collectæ, e *Dulbo* Filio *Sjeibani*.

N O T Æ.

Species 4. § 10. notant rapere quid tanquam cujusque arbitrio
permiffum: videturque Origo istius usus fita in re oculis expo-
nenda, ut eam capiat qui velit: Dicitur etiam hinc, divulga-
vit secretum ejus.

Ibid. القبطة proprie humi collecta: forma fœm. part.
pass. Pabyl. In Golio exponitur *Vir viliffimus*, & sequioris or-
dinis. Fœtus natusve mulieris. Utrumque, quasi humo recol-
lectum quid. Hic in fœmina vilioris, & servilis conditionis.
Ejus masc. لقط est puer projectitius ignoto Patre & Matre,
qui de terra tollitur. Nempe Thema لقط لقط est legit rem
humi abjectam, ut lapillos, spicas, alia. Inde لقط, & لقط
لقط spicilegium; لقط spicæ quæ falcem messoris effugiunt:
pulchre لقط المعدون spicilegium aurifodinae, pro particulis au-
ri quæ in fodina reperiuntur. لقط & لقط item, quicquid
de humo legitur. Vides, unde pera لقط dicta sit. Venu-
ste avium ingluviem لقط الجص Collectricem glareæ vo-
citant.

إِذَا لَقَامَ بِنَضْرِي مَفْشَرٌ حُشْنٌ
عِنْدَ الْحَفِظَةِ إِنْ دُو كُوْتَةٌ لِأَنَا
قَوْمٌ إِذَا الشَّرُّ أَبْدَى نَاجِدِيَةً لَهُمْ
طَارُوا إِلَيْهِ نَرَأْفَاتٍ وَوَحْدَانَا

N O T A.

Vf. 2. الحفظة apud Gjeub. est الغضب والحمية ira, fervor tuendi se. Enucleatus Tauriz. الغضب ira ob rem quæ incumbit servanda. Descendit ab حفظ affervavit. Inde in 3. specie حافظ strenue propugnavit. Inde حفظ strenuus defensor sui juris: & يوم حفاظ Dies prælii, ubi jus cuique suum defensandum. Speciatim حفاظ vocant Muhammedani, illum fervorem quo bella & ipsi sacra gerunt adversus nomen Christianum. Hinc Algezira titulo الحفظ دلي sedis belli sacri nobilitatur.

Ibid. كُوْتَةٌ segnities, tarditas, languor, stultitia. Secundaria omnia, a maceratione, quæ cernitur in لوات massa desendo macerata. Radix لاث respondet Hebræorum 𐤀𐤋𐤃 desuit, proprie convolvit. Redi ad Conf. 1. Harir. p. 38. Ab hac notione etiam comparat: أَلْوَتْ est flaccidus, tardus gressu & lingua; فأم. كُوْتَاء: nec non specie 8. التان est tardus fuit in opere: itemque confusum, perturbatum, & involutum fuit negotium. Ad لَنَا teneatur,
Eliph

2 Profecto surrexissent in auxilium mihi coetus
asper

In defensionem juris, flaccidus ubi remollescit.

3 Genus quod quum malum molares ipsis dentes
nudat,

Ad illud agminatim convolant, & seorsim.

N O T Æ.

Eliq. metri causa appositum, pro لَانَ *lenis, mollis fuit.* Si-

mile in هَانَ pro هَانَ *levis fuit vs. 4. recurret. Poëtice*

etiam حُشِي pro حُشِي *asper elatum, quod est plur.*

fr. 3. أَخْشَنَ, a حُشِنَ asper fuit.

Vf. 3. Insignis figura, Malum molares monstrans; in qua

sibi placent Poëtæ. Præmitto bonæ frugis notam ex *Tauri-*

zio. النواجذ ضرس الحلم وهو اقصى الاضراس

وهي اربعة من كل جانب واحد من فوق

واحد من اسفل تنبت من بعد ان يشب

القلام وتسمى اضراس العقل ومن ثم قبل

رجل منخذ اذا احكمته التجارب قال

الشاعر

نَجَّدَنِي مَدَاوِرَةَ الشَّوْونِ

وقال بعضهم النواجذ الضواحك واحتج

بحديث صلعم ضحك حتي بدت نواجذه

قال واقصي الاسنان لا يبديها الضحك

لَا يُسْأَلُونَ أَخَاهُمْ حِينَ يَنْتَدِبُهُمْ
فِي النَّايِبَاتِ عَلَيَّ مَا قَالَ بَرَهَانَا

N O T Æ.

والصحيح الاول والحديث يريد المبالغة وان لم تبد النواجذ وابداء الشسر نواجذه مثل لشدته وصولته وذلك ان السبع اذا صال او شد كشر عن انبائه فشبه الشسر به بحال شدته ويقول الرجل لصاحبه

لا يبتك ناجذي اذا اراد ان ينتشدر عليه ويقال عض علي ناجذيه اذا صبر علي الامر

Molaris dens pubertatis vocatur, estque molarium extremus. Hi quatuor, ab utroque latere unus superior, inferior alter. Enascuntur, quum puer adolevit: & vocantur molares sapientiæ: atque inde vir dente isto præditus dicitur; quum eum experimenta sapientem reddidere. Ita Poëta

Dentem genuinum dedit mihi vicissitudo rerum.

Sunt qui dicant, signari dentes risores; probant ex traditione Prophetæ; Risit ita ut γελοῖοι apparuerint: nam, inquit, extremos molares non nudat risus. Verius tamen prius: & Traditio illa summum gradum intendit; etsi genuini non prodeant. Jam vero Malum monstrare Genuinos, figuratum ad vehementiam & sevitiã ejus notandam; scilicet fera quum sevit, aut incurSAT, destringit dentes suos. Ei Malum assimilatur quum vehementius est. Dicit quoque quis alteri; Enimvero monstrabo tibi Genuinos meos; quum gestit infestius cum eo agere. Dicitur adhuc; momordit super Genuinis suis; quum aliquid patienter tolerat. Juvabit insigniora quædam exempla subjunxisse. Antara Ibn Sjeddat in Moallek.

ابدي نواجذه بغير تبسم

Monstravit genuinos suos, non sane renidendo.

Hoc est: Inimicum in modum rinxit; rictu ad aures velut rescis-

scis-

4 Non poscunt Fratrem ipsorum, quum promptos
ciet

In calamitatibus, ut id quod dicit, probet.

N O T Æ.

scisso. Ex Hamaf. infra producam ora mortium, quæ ri-
deant, & quorum تهلت النواجذ renidescant Genui-
ni. Hoc est, lato & lato riëtü immineant. In Div. Hud.
pinguntur نواجذ عصل قواطع Genuini recurvi, scis-
siores, quos quis adversæ Fortuna restringat. Referatur ad
id, quod sub II. specie نَجْدٌ habes apud Colium; suba-
ctum expertumque reddidit; Fortuna cum part. مَنَجْدٌ sub-
actus rerum usu & experientia confirmatus: proprie molaribus
genuinis offirmatus. Thema نَجْدٌ vehementer momordit im-
pressis genuinis. Item rosit, carpsit dente maledico. Hoc Ho-
ratio item est, Genuinum alicui infringere.

Ibid. Pro نَرَّافَةٌ agmen, caterva, pecul. decem admodum
hominum, etiam نَرَّافَةٌ dagestata media effertur. Radix
الجمع والزيادة علي نررف juxta Tauriz. notat
الشيء congestionem & aggerationem rei; indeque dedu-
cit نررف فلان في حديثه اذا كذب congessit il-
le in sermone suo, pro mentitus est. Dubito: & a properando
utrumque derivare malim: nam نرروف est properanter in-
eedens, & velox camelus. Est etiam II. نررف agminatim
fecit properare. & IV. انررف impulit ad properandum. Hoc
a congestione stipata, نررف & نررف.

Vf. 4. Thema فذب proprie uvete, uvescere, uvidule
manare, per varias metonymias se diffundit. A fluxu uvido ha-

bes notione *intransitiva*, quæ principe loco comparere in *Lexicis* debuisset, *Agilis promptusque fuit*; item *nobilis*, & *liberalis fuit* ad officia præstanda. Hinc *نَدْبٌ* *Agilis*, *alacer promptus*, *liberalis*, *munificus*; de homine; de equo, *velox*, *acer*, *ultra in cursum effusus*. Habes, quem *Hebraei* *נָדִיב* appellitarunt, *Voluntarium*, & in omnem munificentiam sponte effusum. Potestate *transitiva* etiam valet, *impulit*, *incitavit* ad aliquid, nempe *liberali motu peragendum*; ita *Harir. Conf. 30. prohibuit Deus increpare poscentes* *ونَدب الي*

excitavit promte succurrere egenti. In *Hist. Sarac.* occurrit *ندب الجبوش* emisit in bellum copias. Eodem pertinet *Glossa* illa apud *Golium*, *Vocavit eum ad rem aliquam*. Ita enim *Tauriz.* ad h. l. *يقال ندبته للامر فانندب له ويرجل ندب ينندب للامور اذا ندب اليها ويقال ندب* *Dicitur, Vocavi* *كذا اي نصب وشرح للقيام* *ענת* *annuit: ac vir נדב qui res promte suscipit, quum ad eas vocatur. Dicitur item, passive, Vocatus est ad hoc, quum rei alicui præficitur, eique administrandæ ut idoneus maxime adhibetur. In VIII. انندب, quæ est התנדב tres Glossas reperias apud Golium. Annuit vocanti; i. e. promptum se obtulit, primo. Secundo, benigne rependit, & propicius fuit Deus: item promptum se præbuit. Tertio, leniter effluxit, seu exsudavit. Hoc posterius Originem oculis ingerit illumque fluxum vididum, quem supra posui: atque inde intelligetur, quanta sit ubertas & התנדב ultra offerre, erogare, impendere se & sua. Hinc quoque pendet *Glossa* IV. speciei, qua *נדרב נפשה אנדב* exponitur, *periculo exposuit animam suam: quasi erogavit, & impendit eam liberalius. Est verbum militare, Devotissimum, & extrema quæque subire paratum militem consignans. Talis exercitus insignite**

te appellatus **עם נדב** *populus sponte semet offerens, erogans, impendens Messiaë; Ps. 110: 3.* In his omnibus *Arabica* cum *Hebraicis* intimam cognationem colere, atque *Dialectos* mutuam sibi lucem ferre, vel præfractissimus agnoscere cogatur. Sed quid, quod idem hocce **ندب** etiam declaretur per, *deflevit mortuum, eique justis Encomiis parentavit*; Id longius utique discedit. Nempe si corticem spectes *Glossæ*; at si medullam inspectes, non displicebit, credo, *fluxit lacrymis, fluxit laudibus*; quod per *Uberavit* non incommode exprimas. Remotius adhuc **ندب** *cicatrix depressior, in cute apparens*; & ipsum verbum, *cicatricosum fuit dorsum*. Substitue *uvescens dorsum, habebisque ipsam illam, quam eruimus, potestatem*; speciali usu huc admotam. Nempe & *Uvidum, substillunq; pro Cicatricoso* apud *Latinos* venit: nihilque in hac varietate *Glossematum*, quod non ex omni *Lingua* copiosiore ulro promanet, ac redundet.

Ibid. A **ناب** supervenit per vices **نايبة** in *part.* notat *casum fortunæ*; unde *plur. fr.* **نوايب** *incurrantia per vices.* Plena phrasis dat **نوايب الدهر** *vices incurfantes Fortunæ.* Et **نايبات** in *plural. sano* frequentatur. Junctim in *Diw. Hud.*

فلا نايبات الدهر يرجعن هالكاً
الى اهله والدهر جم النوايب

Sane vices Fortunæ non reduxerint mortuum

Suam ad familiam, quantumvis Fortuna vicibus scateat,
In *Hamas. nostro*

كرام اذا ما النايبات تنوب

Generosi, quum vices Fortunæ recursant.

In meliorem partem quoque se præbet; atque inde **خير نايب** *copiosum, abundans bonum, designat*: itemque **نوبة** in *Camuso* est **دولة** *conversio lætior fortunæ*:

fe-

لَا كَسَّ قَوْمِي وَإِنْ كَانُوا ذَوِي عَمَدٍ
 كَبَسُوا مِنَ الشَّرِّ فِي شَيْءٍ وَإِنْ هَانَا
 يُجْرُونَ مِنْ ظَلَمِ أَهْلِ الظُّلَمِ مَغْفِرَةً
 وَمِنْ إِسَاءَةِ أَهْلِ الشُّوْءِ إِخْسَانًا

N O T Æ.

felicitas. Hinc in VIII. Harir. Conf. 39. Tum effusa super eum dona largissima, que vultum votorum ejus renidentem redderent; وانتابة الدخل و *dives reditus per vices eum cumulavit.* Hinc plenius intelligas illud Pf. 62: 11. *הוֹלֵךְ כִּי יוֹב* opulencia quum accrescet, atque accumulabitur letis identidem vicibus; Item הנובה quatenus proventum annuis vicibus recurrentem exprimit.

Ibid. برهان probatio evidens. Argumentum indubitatum: a quadrilatero برهن quod est الحججة stare fecit sive evicit demonstrationem. Est species auctior per Nun, فعلن, a برهه secuit, decidit. Ita عربن arrham dedit; a عرب & علون Titulo insignivit; a على altus fait. Adifis institur. Arameas. Sensum hujus versiculi illustrat alter hicce ex Hamaf.

إذا استنجدوا لم يستالوا من دعاهم
 لاية حرب ان لاي مكان

Quum ad auxilium vocantur, non rogant illum qui eos ad-
 vocat,

Quodnam ad bellum? aut quemnam ad locum?

Vf. s. Particula كَبَسُوا, contracta haud dubie ex

7 Ast gens mea, etiam si numero polleat,
Nihil sunt omnino adversus malum, quantumvis
leve sit.

6 Rependunt injuriam injuste agentium condona-
tione,

Et maleficia malignorum beneficentia.

N O T Æ.

لَا أَيْسَى, proprie est *substantiva*; negans rei *exi-*
stentiam: unde كَيْسَكَ neutiquam tu: pro quo & كَيْسَتَ
inclinatum, ac si verbum esset. Ad eam rationem & hic
كَيْسُوا non sunt illi. Phrasis, non sunt de malo in re ulla,
valet, non sunt ullius ponderis, momenti, valoris, quoad ma-
lum ab aliquo depellendum.

Vf. 6. Verbum جَزَا ult. Waw, جَزَا proprie est *secuit*,
præcidit. Inde *pensavit*, *retribuit*, quasi *secta ac præcisa por-*
tionem. Valet quoque *satisfecit*; *suffecit*, eodem e fonte. Ul-
tima Hamzata جَزَا *partitus est, distribuit*; & جَزَاءُ *pars*
præfecta, eandem *Originem* clare *exerit*, *partic.* جَانٍ pro
جَانِيٍّ a priori, *absolute frequentatur pro Defensore ad*
omnia sufficiente, & *aliorum vices pensante*. Ex usu illo *ex-*
plicandus Ps. 71. 6. A ventre matris mee נָתַתְּ לִי אֱלֹהִים tu *suffi-*
ciens mihi ad omnia, omniumque vicem pensans.

Ibid. Rad. مَغْفِرٍ *condonavit*, dat مَغْفِرَةً pro *condona-*
tionem, veniam: licet dicta *metonym.* a *tegendero*, vel potius *linen-*
do, illinendo, superlinendo. Cernas vim istam in *Glossa*, apud

كَأَنَّ رَبَّكَ لَمْ يَخْلُقْ لِحَشْبَتِهِ
سِوَاهُمْ مِنْ جَمِيعِ النَّاسِ إِذْ سَأَلْنَا

فَلَبَّتْ لِي بِهِمْ قَوْمًا إِذَا رَكَبُوا
شَدُّوا الْأَعْمَارَ وَرُسُنَا وَرَكَبَانَا

N O T Æ.

Golium, num. I. textit imbuitque canos tinctura. Apud Hebræos גפר גפר eandem obtinuit notionem, indeque עצי גפר dictæ arbores oleosæ, quæ resinam fundunt linimentis. גפרית sulfur eadem linimenti ansa appellatur.

Ibid. אִשָּׂאָה Malefacere: est *infin. fem. IV.* speciei, a אִשָּׂא malus, corruptus, depravatus fuit. Item malo affecit: quod tamen potius אִשָּׂא, contrarium אִשָּׂאן benefecit. Derivatam אִשָּׂאָה Malum, malitia, vitium omne. Inde אִשָּׂאָה vir nequam. In Hamasa opponuntur אִשָּׂאָה Vir nequam, & אִשָּׂאָה Vir justus & verax. Apud Hebr. אִשָּׂאָה sunt Viri nequam: qui hoc versu אִשָּׂאָה אִשָּׂאָה nequitie dediti. Origo necdum fatis comperta.

Vf. 7. Aculeate dictum. Sensus hic. Adeo meticulosi sunt, ut foli ex omnibus mortalibus Deum metuere posse videantur. Prima frons laudem offerebat; inversa meticulositatem perstringit. אִשָּׂאָה Creavit, proprie levigavit, alibi jam illustratum. אִשָּׂאָה timuit; metuit; abhorruit; ejusdem Originis cum אִשָּׂאָה altius difficilisque spiritum duxit: asthma te laboravit. Utrumque pendet metonymice ab אִשָּׂאָה farsit,

- 7 Haud secus ac si Dominus tuus non creasset ad sui
 timorem
 Ullum, præter illos, ex universis mortalibus,
 mortalem.
- 8 Quod utinam mihi pro illis gens foret, quæ ubi
 vehuntur,
 Acrem invehunt impressionem, sive equos se-
 deant, sive camelos.

N O T Æ.

referit: & intransit: fartus, tomento offertus fuit. Ejus
 derivatum حشبة fartura. In VIII. احتشي est
 constipatus fuit, vel semet indita fartura constipavit. Ex hoc
 fonte חשן proprie sonat φμῶδες, quod ad altum silentium
 gravissime translatum fuit, quum velut constipato ἔ offarctio
 ore obticetur; Conjunctim Marc. 4: 39. Σιωπα, πεφίμαλο.
 Obticesce, offercitor. Eadem figura Ps. 107: 29. יחשו גליהם
 φμῶδες fluctus ejus.

Vf. 8. Ad hunc vs. Tauriz. ویروي شنوا لاغاره
 اي فرقهها وقوله شدوا الاغاره اي شدوا
 للاغاره كقولك حملوا للاغاره ومعني
 قوله فرسانا وركباننا يعنى انهم
 كانوا يقناتلون علي الخيل والابل
 Editur etiam شنوا quod est sparsim diffundunt direptionem.
 Quod autem dicit شدوا incurtant direptionem, positum est
 pro incurtant direptioni: quemadmodum dicitur, incumbunt di-
 reptioni. Sequentia vocabula innuunt, eos ex equis pugnare soli-
 tos ἔ ex camelis. Nempe فرسان est plur. fr. a فارس
 eques; & ركبان item plur. fr. a ركب sessor
 cameli.

قال

الرفند الـرمانـي

في حرب البسوس

صَفَحْنَا عَنْ بَنِي دُهَلٍ وَوَلْنَا الْقَوْمَ إِخْوَانَ

عَسَى الْآيَّامُ أَنْ يَرْجِعَنَّ قَوْمًا كَالَّذِي كَانُوا

N O T A.

Vf. i. Ad condonavimus, ita Tauriz.
 الصفح العفو يقال اعرضت عن هذا
 الامر صفحا اذا تركته ويقال ابدي
 لي صفحتك اذا امكنتني من نفسيه
Radix hæc condonationem signat; ex phrasi, averti vultum ab
hac re, quum eam missam facis. Dicitur etiam, monstravit
mihî faciem suam expansam, quum me sui compotem facit.
 Habes duplex *Etymon*; alterum ab *aversa facie*, quum con-
 nivetur: alterum a *facie expansa*, quum indulgetur. Apud
Golum nostrum reperies primum ab averso vultu: adjectis aliis
notionibus, quæ implicant magnopere eos, qui ex ip-
sis fontibus bibere non possunt. Ut qui sub 2. Classe pro-
ponitur, transire jussit egitque præter puteum camelos. 3.
Latiore parte gladii ac lamina percussit. 4. petentem repulit. 5.
propinavit quicquid esset vini. 6. Complosit manus. In II. Spe-
cie; صفح latum fecit, in latum duxit, expanditque fer-
 rum,

D I X I T

ALPHENDUS ZIMMANIUS,
IN BELLO BESUSÆ.

- 1 Condonavimus delicta *Dsublitis*, diximusque, gens est fraterna.
- 2 Efficient forte dies ut reddant se gentem, quælis ante erant.

N O T A.

rum, ut ensem, qui inde *صيفي* & *سيف*. prius quoque est *Lapis latus* & *temis*: & *صيفي* *Latio* facies rei: lamina, bractea: *asser*; tabula. Omnia, ut quisque nunc videt, ab *expansa* & *explanata superficie*; quæ manu *superducta* efficitur. Est nostrum *styrchen* *planare*. Hinc omnes usus emanarunt: ut ille 2. *planavit præter puteum*: 3. *planavit eum ense*: pro *percussit*: cui inhaeret 4. *repulit eum*, *repercussit*. A *percutiendo* quoque 5. *سقاء اي شراب كان* *propinavit ei quicquid esset vini*, idque more *compotantium* *ingessit in faciem*. In *complensione manuum earumque superficie collisa* nemo hærebit. Ab hac *planata superficie* *צפיה* dicta *placenta*: quæ & apud *Latinos* a *πλάξ* *πλαξ*, & *πλακοεις*, *πλακοεις*; *πλακοεις*, unde *placunta* *Antiquiores*, descendit. Eadem *Origo* *fororii* *פפח*, unde in *Sacris* remansit *פפח* & *פפח* *palma*, *manus plana* & *pansa*: itemque *palmus*, *mensura manus illius*. Hinc pulchre in *Pibb. Jes. 48: 13. Dextra mea פפח*

فَلَمَّا صَرَخَ الشَّيْءُ فَأَمْسَى وَهُوَ عَرِيَانٌ

N O T A.

Planavit caelos, in latum & tenuem superficiem expandit, quod est ipsum صَرَخَ. Paulo aliter Thren. 2: 22. Quos טפחתי plana manu leniter tractavi, & educavi: qui teneri, tenera manu foti, ibid. vs. 20. erant עוללי טפחים. Apud Arabes similiter صَاح III. species, est manu plana tractare, permulcere. Denique מטפחת ex eodem hoc fonte adfert pallam latam, late superfusam corpori, quasi dicas complanatorium amictum: de quo Clar. Schroed. enucleate, & egregie, in Comm. de Vest. Mulier. Hebr. Cap. 16. Necdum manum de tabula. Discutienda nubecula; quam offundunt usus verbi טפח טפח apud Golium enotati, 1. plenum ad redundantiam fuit vas: plenus vino fuit ebrius: abundavit liberis mulier. 2. Replevit, ita ut liquor effluerit. 3. Sustulit Gossypium ventus. &c. &c. Congeries caeca, & caecans, qui ipsos fontes non salutant; neque attendunt esse Glossas secundarias, ex una primaria dimanantes: quales sunt Glossae Hesychianae, & Non. Marcelli de Verborum signif. Teneatur modo Belgicum strecken / & omnia ultro applanabuntur: ut quum de vase pleno dicimus streckend vol: & overstrecken: doen overstrecken. De windt ginch 'er mede strecken. Wegstrecken &c. &c. Sic concordia claro in die relucet.

Vs. 3. Excellens metaph. صَرَخَ الشَّيْءُ meracum fuit malum. Apud Golium nostrum reperies sub verbo صَرَخ I. Purus, sincerus fuit: II. Aperte exposuit. dixit: manifestam fecit rem: & intransit: duplicata potentia primae, Manifestus, apertus, purus, sincerus, clarus fuit. Omnia a primario meraci, quod in صَرَخ cernitur, merum, & impermix-

tum.

3 At quum meracius factum est malum, extitit-
que planissime nudum;

N O T Æ.

tum. Audi Tauriz. من اللبن الصريح وهو الذي قد ذهب رغوته واذا ذهب الرغوة
Transsumtum a lacte vero, cujus
spuma discussa. Hac autem demta, lac quoque nudum manet.
Prius firmo stat talo; posterius jacet. Odiosa foret repeti-
tio Nudi, post meracum, si nil aliud adferret. عريان
Nudus fuit, hic est γυμνῆ τῆ κεφαλῆ in-
cedens: seque impudenter & nudato quasi capite inferens.
Sic اعروري Nudum se intulit, est, flagitia palam patra-
vit. Ad figuram priorem in Hamaf. extat quoque hoc Saadi
Ibn Malichi; cujus nonnulla in Monum. Vetus. Arab. pro-
dixi.

كشفت لهم عن ساق الحرب
وبدا من الشجر الصراح

Denudavi ipsis crus ad bella substrictum;

Apparuitque de malo, meracissimum.

Plenius الصراح كأس poculum vini meracioris; quod
hac in sede perfrequens; Emblemate passim in sacris occur-
rente. Longe diversum tamen apud Hebraeos fuisse dices
צרח vociferari in Lexicis: & צריח arx, turris. Sed en
الصراح وکل بناء عال
Arx, & omnis excelsior structura: quin صرخ valde excla-
mavit: speciatim opem implorans: & اصرخ cum clamore
opem tulit. Utrumque in Bibliis, ubi bis tantum legitur; ea-
dem virtute. Zeph. I: 14. צרח מר amare exclamitans ibi
Heros: quod est opem implorantis: ut ferentis Jesaj. 42: 13.
Dominus ut Heros exibit, sicut vir bellator suscitabit Zelum
flam-

وَلَمْ يَيْغِ سَوِي الْعُدْوَانِ دِنَاهُمْ كَمَا دُنُوا

شَدَدْنَا شِدَّةَ اللَّيْثِ عَمْدًا وَاللَّيْثُ غَضِيَانٌ

N O T A.

flammanem: יריע אף יריע אף *jubilabit, etiam opem cum clamore bellico præstabit.* שֹׁשְׁבֵּי. Est accessio lucis. Magis adhuc lucebit; si clamoris hujus intensioris Origo teneatur. Ea haud dubie a mero, meraciore, claro: quasi clara & alta voce exclamare.

Vf. 4. Proverbiale: דִּנְאָהֶם appendimus illis &c. pro pari retulimus; repensavimus ipsis vices nobis appensas. Est prim. plur. præf. a דָּן med. je, in Golio, 1. Debitor, etiam, creditor evasit. 2. subegit sibi, coëgit, possedit. Rex & imperator fuit. Item se submisit. 3. Religionem amplexus fuit. 4. Malo noxave affectus fuit. 5. Rependit, pensavit. 6. Judicavit, condemnavit. דָּן & דִּין. Omnia ab appendendo. Ad hanc ansam filum ultro sese evolvat. Tauriz. المشتركة في عدة وعان كالجزء والمساب وهو هنا الجزء وفي المثل Vox דָּן multas significationes amplectitur, inter quas compensatio & computatio, quæ hic intenditur: ut in Proverbio est: prout appendis tibi rependetur.

Vf. 5. לֵישׁ לֵיִשׁ incurfavit, infestavit: & לֵישׁ לֵיִשׁ Leo convolutus ac compactus, alibi enucleata. غَضِيَانٌ iratus, a غَضِبَ vehementius irasci, hic speciatim designat famelicum, fame rabidum. Hoc, & reperitionis dignitatem, recludat Tauriz, كني من الجوع بالغضب

4 Neque quicquam restaret nisi injuria, appendimus ipsis prout appenderant.

5 Incurfavimus in eos vehementia Leonis, qui quidem Leo rabidus.

N O T A.

لانه يصححبه وكره الليث ولم يات
بضميره تفخهما وتهويلهما وهم
يغفلون ذلك في اسماء الاجناس
والاعلام قال عدي بن زيد

لَا أَمْرِي الْمَوْتُ يَسْبِقُ الْمَوْتَ شَيْءٌ

نَعَّضَ الْمَوْتُ دَا الْغَنِيِّ وَالْعَقْبِرَا

Circumloquitur in ira famem, quoniam eam comitatur ira: & Leonem repetiit, non utens pronomine relativo, ad granditatem & terrorem: quod facere solent in nominibus appellativis, propriisque. Ita Adi Ibn Zeid.

Non video Mortem, prævertat Mortem res ulla:

Conturbat Mors opulentum simul, & inopem.

Geminum in Hamaf. illud Alaarasji.

الموت احلي عندنا من العسل

نحن بنو الموت اذا الموت نزل

Mors apud nos melle dulcior.

Nos Filii Mortis; quum Mors gravius incubat.

Item hoc Hodba.

لا اتمني الشر والشر تاركي

ولكن مني احمل علي الشر لركب

Non opto malum, quum malum me missum facit:

Ast quum adigor ad malum, illud invehor.

بِضَرْبٍ فِيهِ تَوْهِينٌ وَتَخْضِيعٌ وَإِقْرَانٌ ۞

وَطَعْنٍ كَقَمِ السَّرِقِ غَدَاً وَالسَّرِقِ مَلَأَانَ ۞

وَبَعْضُ الْحَلْمِ عِنْدَ الْجَهْلِ لِلذَّلَّةِ إِذْعَانٌ ۞

N O T A.

Vf. 6. تَوْهِينٌ *inf.* H. *enervare*; اَهْنُ *enervis fuit*:
torpuit: *flaccuit laxatus*. تَخْضِيعٌ *etiam inf.* II. a
 خَضَعَ *submissus fuit*: unde nonnulli, monente *Tauriz*.
 hic *subjugationem* acceperere: vel *submissionem sui*. In *Camuso*
 idem est quod تَخْذِيعٌ *concidere minutatim carnem*. Ad-
 jecit de suo *Tauriz*. يَحْتَمِلُ اَنْ يَكُونَ مِنَ
 الْخَضْعَةِ وَالْخَبِضَةِ وَهُوَ اخْتِلَاطُ الصَّوْتِ
 قِي الْحَرْبِ وَمِنْهُ قَوْلُهُ ۞

الضارِبِينَ الْهَامِ تَحْتَ الْخَبِضَةِ ۞

فَالْاِصْمَعِيُّ يَقَالُ لِسَبَابِ خَضْعَةٍ
 وَلَا اِدْرِي اِمِنَ الصَّوْتِ هُوَ اِي مِنَ الْقَطْعِ
fieri potest ut sit a خَضْعَةٍ scutica, aut a خَبِضَةٍ
strepitus confusus gladiatorum & pugnae: unde nonnemo.

Qui percutiunt capita sub gladiatorum strepitu.

*Asmaeus dicit, se nescire num scutica nomen traxerit a strepi-
 tu, an a conscissione. Omnino conscissio & contruncatio hic
 tenenda. اقْرَانٌ inf.* IV. a قَرْنٌ ubi قَرْنٌ est *prevaluit*;
 nunc est الْغَلِيَّةُ *Victoria*. Potiri hostium.

Vf. 7. Eadem hic repetitio gravis, ac decora, ۞
 نَزَقَ وَتَرَقَّ وَتَرَقَّ وَتَرَقَّ
 uter vino recondendo, *saccus*; quam supra habebamus *vf. 5*.
 A sacco placuit *saccare*, pro *colare*, *percolare*. His usibus au-
 ctum

6 Cum ictibus qui enervabant, qui contruncabant
qui reportabant victoriam.

7 Et confossione, ut orificium utris, qui effluit;
qui quidem uter distentus.

8 Nempe quædam mansuetudo apud insipientes,
est vilitati se capistrandum dare.

N O T A E.

Etum quoque זקק *Hebr.* Nec abijt *Glossema* apud *Gol.* Ro-
stro in rostrum inserto aluit pullum avis: q. d. Colavit. Per-
colavit, eliquavit in os. Quin & quum ذرق exponitur,
pudenter figuratum est, pro eliquavit fœces: quemadmo-
dum a Latinis quoque percolare, & saccare, eodem traducta
sunt. Origo sita in arctando: unde זקית catenæ, itemque
זקית, a thèmate forte זק ארק item arctavit. طعن
confossio, nunc notat plagam confodièntè lancea insidiam.
Ea ad genium gentis comparatur Orificio utris זקן מלאן
repleti, distenti, a מלא repleti, oppleri, distendi, proprie:
ut distenta ubera, tensus uter, tensus & turgens sacculus, a-
pud Latinos. غذا fluxit uter, sanguinem emisit vena, usar-
patur quum fluxus ille sit بعد دفعة impetu alio
post alium: vel abruptim; singultatim: qualia Poëtæ singul-
tantia vulnera. A Taurizio appositum aliud hocce.

إذا فغذتهم كرت عليهم
بطعن مثل افواه العنبر

Quum confodit eos, denuo in eos irruit

Plaga assimili orificiis marsupiorum.

Hoc *Hebræis* הגיר על ידי חרב confossum acie gladii: de quo in *Libello de Defect.* *Hodiernis*
Ling. Hebr. fusius actum.

Vs. 8. Acute; quin aculeate. Quædam mansuetudo est

وَفِي الشَّرِّ نَجَاءٌ حَبْرٌ لَا يَنْجِبُكَ إِحْسَانٌ

N O T A.

se submittere vilitati: se obsequentem dare contemtioni & vilipendio. Apud Sapientes videlicet mansuetudo alicui & decus adstituit, & pondus. At insipientes, proprie leves, mobiles, omni aura circumacti, eo magis ferociunt, atque insolescunt, quo quis mansuetior: atque bonitatem non illudunt solum, sed & insultant. أَجْهَلٌ est plur. fr. ob أَجْهَلٌ, levior, levissimus: quæ vis sub X. specie regnat: ubi Golius dedit, Commovit ramum ventus. Minus concinne sub جَاهِلٌ

ordinarunt Grammatici. Hoc inde factum, quod أَجْهَلٌ minus frequenter occurreret. Extat tamen, apud *Algazal.* aliosque: unde habeas modo illud مَا أَجْهَلُكَ مِنْ أَنْسَانٍ *Quam levissimus es mortalis? Ad أَجْهَلٌ 4. a ذَعْنٌ obsequens fuit teneatur, metaph. esse desumptam a Camelo, qui sub capistro per nasum trajecto se obsequentissimum prabet seffori. Talis Camelus in Diw. Hud. مَذْعَمَانٌ*

vocatur. In *Camuso* extat وَأَقْرَبُ لَهُ خَضَعٌ وَذَلٌّ وَأَقْرَبُ وَأَسْرَعُ فِي الطَّاعَةِ وَأَنْقَادِ كَذَعْنٍ وَنَاقَةِ مَذْعَمَانَةٍ مَنَّقَانَةٍ سَلْسَلَةِ الرِّسَالِ

ورايتهم

9 Estque in maleficio falus tum, quum haud ser-
vet te, benignum fuisse.

N O T Æ.

ورابهم في الطاعة مذعانين اي
 Verbum in 4. est submitit se, & obse-
 quens fuit, & confessus est subditum sese; & properavit ad o-
 bedientiam, & passus fuit se duci; quod etiam in 1. obtinet.
 Indeque Camelus مذعانة, catenæ capitis obsequentissima:
 atque hinc phrasis; Vidisti illos in obedientia obsequentissimos;
 tanquam sub Capistro nempe. Genus capistrandi reperias apud
 Golium sub خزم perforavit narium isthmum, & trajecit an-
 nulum, eoque obsequentem reddidit camelum. Ejus deriv.
 خزامه & خزامه est annulus ex pilis confectus, quo per
 narium imbricem trajecto capistratur jumentum. Hinc figu-
 rate, recipere خزام الدل Capistrum vilitatis abjectissi-
 mæ: apud Ispahan. Hist. Salad. Idem annulus appellatur
 برس pro برسنة vel برسنة, de quo luculenter Cl.
 Golius noster sub برس ult. Waw, & Fe, rasit, derasit: a
 radendo enim nomen traxit. Inde Harir. Conf. 6. نغزاده
 برس الصغرى Circumducit eum capistrum summæ
 vilitatis. Ubi alia, quæ huc faciunt, subnotavi.

قال

ابى الغول الطهوي

قَدَّتْ نَفْسِي وَمَا مَلَكَتْ يَمِينِي

فَوَارِسَ صَدَّقْتْ فِيهِمْ ظُنُونِي

فَوَارِسَ لَا يَمْلُونَ الْمَنَائِيَا

إِذَا دَارَتْ رَحَا الْحَرْبِ الْكَرْبُونِ

وَلَا يَجْزُونَ مِنْ حَسَنِ بَسِيءٍ

وَلَا يَجْزُونَ مِنْ غَلِيظِ بِلْبِينِ

N O T A E.

Vf. 1. Formula solemnis *Redimat anima mea illos; pro mihi mea vita cariores sunt; quippe pro quibus animam impensam velim. Dicunt quoque انى فداء لك Ego quidem redemptio tua sum; latiore adhuc sensu; pro, omnes tuas miseras in me transmotas velim, te inde exento. Inde*

partic. pass. 2. مَقْدِي redemptus venit pro capite honoratissimo, quod omnes vel sua vita a malis & miseriis cupiant liberari: cuique dicatur جعلت فداك constituar redemptio tua; pro te caput meum devovere paratus sum.

Vf. 2. مَنَائِيَا Mortes; a مَنِيَّةٌ in plur. fr. Id proprie

D I X I T

ABU'L GOUL TOHAWIUS.

1 Redimat anima mea, & quicquid dextra possidet,

Equites; de quibus veracissima mea opinio.

2 Equites! quos non tædio coxerint Mortes,

Quum mola volvitur belli contumacius collisi.

3 Quique non rependant pro bono malum:

Neque pro aspero lene rependant.

N O T Æ.

prie sonat præfectam atque ita præfinitam portionem: *Fatum*,
 ἢ εἰμαρμένην: quod δὸν ἔμειπεν: a cuius μίμορα, ἔμμορα,
 etiam μόρος ac mors descendant. מנה מני secuit, dedit
 per metonymiam mox, certa quantitate, certoque modo, aut
 numero, definivit. ימלון tædio coxerint, a مل cineribus
 calidis, prunisve, supposuit coquendum panem, carnem. In-
 de ad tædium urens translatio facta. Allegoria subjuncta

regnat inter Arabes: atque inde مولا mola, رحيم, رحا
 apud Golium inter alia exponitur *Campus pugnae*: &, ag-
 men se invicem prementium. Accuratus Schol. Div. Hud.

مولا الحرب رحا Mola belli est
 ejus

وَلَا تُبَلِّي بِسَائِلَتِهِمْ وَإِنْ هُمْ صَالُوا
 بِالْحَرْبِ حَبِيبًا بَعْدَ حَبِيبٍ
 هُمْ مَنَعُوا حِمِّيَ الْوَقْبِي
 بِضَرْبِ يُوَلِّفَ بَيْنَ أَشْتَاتِ الْمُنُونِ

N O T Æ.

ejus maxima moles. In Hamaf. nostro Samuel Ibn Adia.

فان بني الديان قطب لقومهم
 تدور رحاهم حولهم وتحول

*Nam sane Daijanitæ sunt polus suæ genti,
 Cujus mola circa illos volvatur ac gyret.*

Creberrimum quoque *Epitheton* الزبون in prælio, quod Cl. Gol. declarat, in quo homines ob multitudinem inter se colliduntur: item, *malæ indolis camelus, percutiens mulgentem.* Hinc anam arreptam docet *Tauriz.* شبهت الحرب بالناقاة الزبون فوصفت بصفتها وهي بالناقاة التي تزين حالها بـرجلها comparatur prælium camelo calcitratori, *ejusque nota delineatur: quippe quæ mulgentem pede suo feriat.*

Vf. 4. Dignissima, quæ teneatur *Origo vocis* بسالة *strenuitas*, sub بسال *strenuus fuit* vi secundaria: nam monente *Tauriz.* أصل البسال الحرام وذلك ان البسال ممتنع من قرنه كأنه محرم *prima notio est illicitum,* quia *strenuus ab adversario intactus: tanquam interdictus ei, quem malo attingat.* Est ergo *strenuitas veluti Sacro sancta, & inta-*
 éta.

4 Neque deteratur firenuitas eorum, vel si torrentur,

In bello, vices post vices.

5 Illi defenfarunt septum sacrum *Wakbae*,

Ictibus diversas Mortes connectentibus.

N O T A E.

Et a. Ideo adhibitum *دلا بلسي deteri* i. e. imminui. delibari. violari. Porro insignita locutio, qua multum delectati Arabes *صلا بالحرب tostus* fuit praelio, pro magno animo sustinuit, & exantlavit, feravidissimas collisiones. Apud *Col. num. 6.* sub *صلا* reperies, *صلا النار* incaluit ad ignem, ejusque fervorem sustinuit. Hinc *صلاة الحروب Tosti* praeliorum, pro titulo additur *Strenuissimis bellatoribus* apud Poetas. Sub 8. Specie invenies quoque *لا يصطلي بناره* non facile certari cum eo potest: quod proprie, non torreatur a'iquis igne ejus. In *Hamasa*

لو قد نارا لها وهج لدمصتلي غير طایل

Accendit ignem, cui ardor tosto haud sane benignus.

In *Wakidio* de *Expugnatione Syriae* frequentissima hæc formula, quum *Heroës* suos dilaudat. Aliquando torreri bello remissius est, mala ejus perpeti: prout in *Alcoran*: *صلا النار* & *صلا الجحيم* torreri igne, *gehenna*: in *Hamasa* iterum

لبس يصلي نارا الحرب جانبها

Non semper torretur igne belli ejus incentor.

Vf. 5. Magnifice; ictus diversas mortes connectentes. Apud *Tacitum*, omnes mortium imagines. Intellige aliis crania fissa,

فَنَكَبُوا عَنْهُمْ دَرًّا الْأَعْدَاءِ
وَدَانُوا بِالْجُنُونِ مِمَّنَ الْجُنُونِ

وَلَا يَرْتَعُونَ أَكْنَافَ الْهَوَيْبِنَا
إِنْ حَاتُّوا وَلَا رَوْضَ الْهَدُونِ

N O T Æ.

fa, aliis capita præscissa, aliis jugula, vel pectora hausta: atque ita porro. مولف part. II. ab الف الف, cujus primaria vis in copula, & connexu arctiore. Hinc omnia enata, quæ tam Hebræi, quam Arabes, & Aramæi, suo quique ore, & more, admiserunt, cum divergio quodam Dialectorum manente uno fonte, uno Linguae corpore.

Vf. 6. نَكَبَ avertit. In II. pro repulit, refutavit, a نَكَب deflexit. دَرًّا impulsus, & quidem cum impetu, a دَرًا pepulit, impulit cum nisu, curvamine. أَعْدَاءِ a أعداء hostis; unde أعداء hostes; indeque plurali altero أعادي. Thema عدي incurrit, infestavit. دانوا sanarunt, est præter. III. remedio concinnavit, restauravitque rem, a دوي agrotavit: q. d. tractavit agrotum. جنون furor a جن جن textit; quasi obnubilatio mentis, & obscuratio. جنون Thren. 3. 65. Potest etiam a جن genius; demon derivari, ut sit obsessio demonis. Δαιμονιακός. Ad phrasin totam Tauriz. أي دانوا الشر بالشر كما قالوا الحديد بالحديد يفلح والجنون هنا مثل ومعناه

6 Sic refutarunt a fese impetum hostium,

Et furore persanarunt furorem.

7 Illi haud pascant conseptas quietulæ oras,

Ubi resederunt, neque pacis hortulos.

N O T E.

ومعناه الدجاج في الشر وركوب السراس
Est tantumdem ac *malum malo medicari*: prout dicitur, *fer-
rum ferro sulcatur*. Furore figurate positum, pro immittere se
profundius in malum, atque caput suum obstinatius sequi.

Vf. 7. Illustres figuræ. هَوْنًا in *Lexico* non com-
paret. Est diminut. ab هَوْنِي leuior, in compar. fem.
a masc. أَهْوَنٌ, *Thematis* هان levis ac facilis fuit. Notat
fortunam commodiorem, q. d. commodiusculam. Venuste,
pascere septa, vel conseptas oras commodiuscula: pro, quieti
& otio se tradere; atque tanquam molli in gramine recubare.
Eadem venultate adjectum, neque hortulos pacis; مروض
plur. fr. a روضة hortus florifer: pratum amœnum. In alia
omnia abit *Tauriz*. quum ita commentatur من
عزتهم وجراتهم لا يرعون السواحي السني اباحتها
المسالمة ووطائها المهادنة ولكن النواحي المتحجمات
sensus est eos præ fortitudine & audacia non depascere tractus,
quos pacificatio fecit promiscuos, & quos calcare permittunt in-
ducia: sed tantum tractus interdictos ac defensos. Mihi totus
hicce vericulus videtur esse مثل *Allegorica figura*, se-
cundum lineolas quas supra duxi.

قال

جعفر بن عتبة الحارثي

الْهَفْيُ بِقُرِّي سَحْبِلِ حَبْنِ أَجْلَبَتْ
عَلَيْنَا الْوَلَايَا وَالْعَدُوُّ الْمُبَاسِلُ

فَقَالُوا لَنَا ثِنْتَانِ لَا بُدَّ مِنْهُمَا
صُدُورَ مِرْمَاحٍ أَشْرَعَتْ أَوْ سَلَسِلُ

N O T Æ.

Vf. 1. اجلبت *tumultum cierent*: in præf. 4. ا ج ا ب
traxit; & tractim rasi: unde *תולד* tonsor in Hebræo. Sæpe, ut *αἰπειν*, adfert trahere *αὐτοῦ*, turbam & tumultum concitare: vel ex omni parte cum tumultu confluere. Eadem potestas in IV. obtinet. Legitur etiam *اجلبت* undique cum strepitu confluit; ab *حلب* mulsit, emulsit: unde *תולד* lac, & *תולד* adeps, succosa pinguitudo, quæ emulgetur, dimanarunt. *الولايَا* turbæ muliebres; in plur. fr. a *وَلِيَّةٌ* proprie *بردة* & *حلس* quod ex panno coactili insternitur jumento, ut mollius incumbant clitellæ: atque ipsæ clitellæ: وهي هنا كناية عن النساء أو عن الضعفاء الذين لا غناء عندهم وشبهوا الرخو الخوار بالوليبة لأنها رخوة منتفجة. Hæ autem num figuram sustinent mulierum; vel *debilium*, quibus nulla sui defensio: comparant autem mollem & flaccidum tali pulvillo clitellario; quoniam mollis est & turgidulus.

المباسل

D I X I T

GIAFAR IBN OLBA HARITHIUS.

1 O vah! in *Korra Sebbal*; quum tumultum cierent

Super nos turbæ mulierum, hostisque simul strenuus.

2 Dixeruntque illi, duplex fertur conditio inevitabilis;

Pectora hastarum protensa, aut catenæ.

N O T Æ.

المبائل *strenuus*; est *part. III. a باسل* quod est, circumivit hostem latus ejus captans. Origo ad præcedens carmen indicata.

Vf. 2. Notabilis forma ثنتان *duæ*; ex *Dialecto* pro vulgatiore اثنتان, omisso *eliph servili*: plane ad *Hebraicum שנתים*, unde שתים sine ulla dubitatione contractum. Ita بنتان pro ابنتان *duæ filia*; monente *Tauriz*. effertur. *Duæ*, præcisim; pro, *duplex vobis conditio* offertur. صدور *pectora*, in *hastis*, in *gladiis*, designant *anteriores partes a medio ad mucronem usque*. Audacissime *Harith Ibn Helza* in *Moallek*.

بايديهم رمح صدورهن القضاء

In manibus eorum hastæ, quorum pectora Mortes.

اشرعتى *protensa sunt*; in *præt. pass. IV. a شرع* tetendit, protendit longius. Hinc sentias, quid *שרוע* valeat *Lev. 21: 18. & 22: 23*. Inde omnes notiones apud *Cl. Golium* defluxere: ut *legem tulit Deus*; id est *tetendit*, & quidem ut esset *شريعة* *via tensa, recta, regia*. Item penetravit in

فَعَلْنَا لَهُمْ تِلْكَ إِذَا بَعْدَ كَرِي
 تَغَادِرٍ صَرَغِي نَوَّهَا مُتَّخِذِل
 وَكَمْ نُدِمِي إِنْ جِضْنَا مِنْ أَلْمُوتِ جِبْضَةً
 كَمْ أَلْعَمْرُ بَاقٍ وَالْمَدْيِ مُتَطَابِلٌ

N O T Æ.

publicam viam: quasi tetendit per viam regiam. Iterum, ex-
 tulit in altum. Nec non, ingressus fuit in aquam animal,
 quasi protenso collo perrexit: indeque, ingressus fuit negotium,
 &c. &c. Hinc reliqua clarescent.

Vf. 3. Rariusculum illud *تلكم* hæc vestra, hæc vo-
 bis; nempe ut a simplici pronom. *تا* hæc, conformatum
تاك hæc tibi; & *تلك* hæc tibi quasi *لك* تي. Ita
 etiam cum adf. plur. admissum *تلكم* hæc vobis; coa-
 litum ex *تي لكم*. Reperio etiam in *Hamas*. *تبيك*
هæc tibi cujus Dimin. *تبيك*. Apud *Haririum* extat
تلكم hic vobis, & *تلكم* hicce vobis. Minutula su-
 pellex, quæ *Grammaticæ* plenius instruendæ necessaria. *Hoc*
vobis, abruptim quoque: nempe ut vel pectora hastarum a no-
 bis recipiatis; in prælioque occumbatis; vel ut in catenas com-
 pingamini. *تغادير* relinquat, destituat; in fut. III. a
غدى fefellit; item retromansit a grege. Sic *Efsaj.* 40: 26.
لا نعدر Nullus retro relictus: & *Efsaj.* 59: 15. *Fuit-*
que veritas نعدرت retro relicta. Figuram percipies ex
غديرة Retro manens & a pastore derelicta ovis. Sunt &
 alii usus apud *Hebræos*, & *Arabes*, ad quorum concordiam Ori-

3 Nos vero: hoc vobis fuerit post collisionem

Quæ relinquat stratos ad surgendum flaccidos.

4 Nescimus nempe, si nunc mortem declinaverimus;

Quam diu mansura vita, & meta proroganda sit.

N O T Æ.

Origo desideratur. *متخازل* Part. VI. a *خذل* *حذل* flaccidus, debilisque fuit. Frustratus fuit. In sexta spec. destituerunt se invicem mutua ope præ flacciditate; quasi conflaccuerunt inter se. *نوء* assurrectio, actio verbi *نأ* surrexit cum labore; surgere annisus est. Item, pressit, depressit onus, ut surgere non possit. Concidit gravius onustus: & cruda fuit vel semicocta caro: præsertim med. Fe. Habes *נא* crudum, & *הנואה* cruditas animi exulcerati. *הניא* crudum facere. Habes item *נא* particulam hortandi; agendum, quod ab assurgendo commode derivatur: vel potius a primaria virtute vigoris *tensi*, quam huic Radici subjectam fuisse suspicor. Est tamen, adhuc quidem, suspicio; de qua ampliandum

mihî fumo. *صَرَعِي* prostrati; a *sing.* *صريع*. Ea forma, ut omnia pluralia fracta, quæ difficillimam partem constituunt Ling. Arabicæ, proprie sonat prostrationem, collective positam pro stratis. Ita caritas pro caris: & necessitudo pro necessariis &c. A sternendo sub *צרע* *צרע*, vel potius gravius feriendo, nomen invenit *צרוע* lepra percussus; apud Arabes etiam Epilepsia ictus. In Arabico pro, ad consurgendum flaccidos, ad verbum extat, quorum assurrectio conflaccescens.

Vf. 4. *ندري* scimus, per Apocopen pro *ندري* propter

إِذَا مَا يُبْتَدَرْنَا مَأْتَرًا فَرَجَّتْ لَنَا
بِأَيْمَانِنَا بِبِضْ جَلَّتْهَا الصَّاقِلُ ❧

N O T Æ.

negativam præcedentem neutiquam: fut. 1. a دري scivit; notione secundaria a discriminando capillos: ut apud Latinos quoque discriminare capillos pectine, & materias judicio. جضنا in præt. 1. a جاض deflexit, hic valet declinaverimus & effugerimus. At quum derivatum جِبُضٌ per contractionem ex جِبِضٌ, exponitur incessus fastuosus, est quasi flexuosus: nam fastuosi multum sese flectunt in incessu.

Vj. 5. مَأْتَرًا ptoprie locus arctus. ab انرق coarctatus, pressusque fuit. Hinc ad prælii campum opportuna transitio facta. Harith. Ibn Heffjam, de die prælii Bedrensis, in Hamaf. nostro

شهمت مريح الموت في المانرق ❧

Olfactavi odorem Mortis in Campo prælii.

فرجت præt. 1. a فرج fidit; laxavit; discussit; detersit anxietatem ac mœrorem. Usu proprio Alcor. sur. 77: 9. اذا السماء فرجت

يفرج اللهم الذي همه 33. diffindet curam, quæ eum tabefaciebat: i. e. discutiet, detergebit. In Hamaf. simillimum hinc

ونركب الكربة احبانا فيفرجه
عنا الحفاظ واسباف تواتبنا ❧

*Nempe nonnunquam & molestum quid adigimur, sed findit illud
A nobis indignatio, ensesque nobis comites.*

5 Quum vero arctum in prælium rueremus, spatia laxarunt nobis
 Micantes in dextris nostris gladii, quos politores terferant.

N O T Æ.

Vides proprietatem verbi a *findendo* ad *discussionem* mali transmissam observari. Idem & hic cernere est: in *arcta collisione pugnae fissa*, i. e. *laxata gladiis, & discussa*. *بيض* Plur. fr. ab *ابيض* albus, ex albedine micans. *بيض*; unde *بيضة* ovum. Item *بيض*: byssus, a candore. Plena phrasis est *بيض سيف* gladii ex albedine micantes. Creber usus effecit, ut absolute micantes, pro gladiis poni queant. Sæpe & Galeas signat. *صباقل* poliones; est plur. fr. a *صقل* politor; ex specie *صقل* levigavit, in nitorem perpolivit. Venuste Poëta in *Hamaf*.

النفس البيض كأنهم صبايح
 بيوم السروع اخلصها الصقل

*Homines candidissimi, ac si forent Laminae
 In die prælii; quas politura nitidavit.*

In *Harir. conf. 36.* pulchre quoque *ثم اخذ في نفسهم صقل به الازهار واستفرغ الوردان* Tum occæpit explicare ea, quibus ingenia expoliret, manicasque simul exhauriret; i. e. crumenas: Aliter *conf. 27.* *صقل الخطاير* cor nitide expolivit: i. e. hilaravit deterfa rubigine mœroris. Non injucunda translatione etiam venit, pro *dedolare fuste, delumbare aliquem*: ut *λεῖν* levigare apud Græcos. cernis unde *לקלון* gluma, folliculus grani, nomen traxerit. *جالت* 3. fœm. præt. kal a *جالي* *جالت* nitidavit, velo detractio fecit nitere, revelavit, & in clara luce posuit.

لَهُمْ صَدْرٌ سَبْفِي يَوْمَ بَطْحَاءَ سَحْبَلٍ
 وَلِي مِنْهُ مَا صُمَّتْ عَلَيْهِ الْأَذْمَالُ ❀

N O T A E.

Vf. 6. Ad Verf. 2. Illustratum jam pectus Gladii. Ejusdem capulus circumscribitur per id quod constringant inde artius digiti. ضَمَّ لَدَمَّ plectere, circumplecti. Constringere plexu quodam & nexu. Apprime quadrat in manum digitorum plexu firmiore stringentem. Illustrabit satis nobilem sensum idem Pœta, cujus & hi versus mox in *Hamasa* subnexi

لَا يَكْشِفُ الْعَمَاءُ إِلَّا ابْنَ حُرَّةٍ
 يَرِي عَمَرَاتِ الْمَوْتِ تَمَّ يَزُورُهَا ❀
 تَقَاسَمَهُمْ أَتَبَانَا شَرَّ قَسَمَةٍ
 قَفِينَا غَوَاشِبَهَا وَفِيهِمْ صَدُورُهَا ❀

6 Pro illis mucro gladii mei, die *vallis Sebbal*;
 At pro me quod constrinxerant digiti. i. e.
Capulus.

N O T A.

Non discutit molem mali nisi nobilissimus quisque,

Qui cernit gurgites mortis, deinde visitat illos.

Partiti fuimus illis gladios nostros pessima partitione.

In nostra enim parte capuli, in illorum fuere mucrones.

Ubi *Tauriz*. enucleate غاشبة السيف اوله
 مما ياربك وصدرة الذي يضرب به
 اي فبنا مقابضها وفبهم مضاربها
Tegumentum gladii, capulus tibi proximus; & pectus ejus,
id quo feritur. Sensus hic. Nostram portionem faciunt partes
quae manu retinentur; illorum autem, partes quibus vulnera
insiguntur.

وقال ايضاً
 جعفر الحارثي
 وهو ماسور بمكة

هُوَ أَي مَعَ الرَّكْبِ الْبَمَانِيْنَ مُصْعِدٌ
 جَنْبٌ وَجَمَانِي بِمَكَّةَ مُؤْتَفٌ
 عَجِبْتُ لِمُسْرَاهَا وَأَتَيْتُهَا تَخَلَّصْتُ
 إِلَيْ وَبَابِ السَّجْنِ دُونِي مُغْلَقٌ

N O T A E.

Vf. 1. Pulchre جنب qui a latere ducitur, equus, camelus, *μαρμαριος* jugalis, hic transfertur ad affectum; qui catervæ proficiscentium amicorum se addit comitem, iisque a latere velut adhaerescit. مركب est *רכב* vectura. هوي affectus vastior *הויה*. In *صعد* ascendit, *لاعل* est nifus scandendi.

Vf. 2. Fingit Poëta, illam catervam, quæ Femanam petebat camelis invec̄ta, ac speciatim amicam cum iis iter nocturnum ingressam, se oculis ejus obtulisse, atque adeo in carcerem ad eum intrasse. *سري* iter nocturnum; itemque imago vel species ejus de nocte oblata; phantasia: a *سري* profectus est noctu: prominuit proprie, ac promicuit. A prominendo est *سري* princeps *שרי* pro *שרי* prominens, &

DIXIT QUOQUE

GIAFAR HARITIUS.

IN CARCEREM CONDITUS MECCÆ.

1 Affectus meus cum cæterva *Jemanensi* adscendit.

Jugalis, quum corpus *Meccæ* sit vinctum.

2 Adstupui nocturnam ejus speciem, quæ clara accesserit

Ad me, quum janua carceris super me clausa foret.

N O T Æ.

generositate eminentis: & اسرا vel اسري excellentissimus apud *Harir. Conf.* 29. hoc ipso usu signa iore sacri Codicis:

اظهر الاحرار مولدا واسراهم سوددا

Nitidissimus candidorum nativitate, & excellentissimus principali dignitate. A سري plur. fr. سراق principes passim sonat. Ea

forma proprie substantiva est fæmin. notans excellentiam, eminentiam, quam pro viris excellentissimis, & eminentissimis

collective frequentare cæperunt; indeque plur. fracti vim induit. Exquisite positum sequens تخلصن depurata

est, in præf. 5. a خلص purus, merus fuit, חליץ. Depurata est ad me, valet hic, clara specie ad me accessit. Nec omit-

tenda notio, quam exerit خلص in II. purum & sincerum amorem præstitit; unde خلص amicus sincerus; cum

أَلَمْتُ فَحَبَّبْتُ ثُمَّ فَاَمْتُ فَمَوَدَعْتُ
فَلَمَّا تَوَلَّيْتُ كَادَتِ النَّفْسُ تَرْهَقِي بِي

N O T A E.

plur. fr. **خلصان**. Utrumque substantivum est, signans sinceritatem; quod nunc singulariter venit, pro amico sincerissimo; nunc collective, pro amicis sincerissimis; atque tunc in Grammatica vocatur plurale fractum. Ita necessitudo, nunc unum, nunc plures necessarios amplectitur, pro terie. Particula **دون** sub; dicitur contrariam quoque vim exerere supra. Scilicet videtur nonnunquam istam ideam excitare; ut hic: sed videtur tantum: quum enim illud infra sæpe valeat *citra*, inferatque notionem, qua quid concipitur non attingere, sed *citra stare*, eleganter **دوني** *citra me* nunc valet, *inter me*, & *illam*, *janua carceris intersepiente*. Ita in formula, **دون ذلك خرت القناد** *intercedit restrictio tragacanthæ: i. e. illud adspirari nequit sine summa molestia.* **مغلق** part. pass. IV. a **غلق** *clausit*, pessulo, obice, vecte. Origo sita in *appangendo*, unde diversæ metonymiæ subsunt, ut apud *Gol. num. II. procul abiit & profectus fuit per terram.* **غلق في الارض** q. d. *appactus terræ obhæsit.* Et *num. IV. obstrictum cessit creditori pignus: i. e. appactum fuit.* Gravi metaph. **غلق رهنه** *appactum hæsit pignus ejus, apud Harir. est, obiit, fato functus est.* Iterum *num. V. Molestia animi, & tædio laboravit: quasi, adhæsit appactus.* Denique VI. *nimio onere sauciatus fuit dorsum, intertrigine appactum nempe Hoc ad arborem translatus VII. suggestit vermiculationem appactam.* Eadem potentia *primigenia regnat sub غلق in alios tropos se diffundens. Ut num. I. II. Suspensus adhæsit. Impactus fuit.* ubi ite-

3 Appropinquavit illa salutavitque, surrexit dein valedixitque:

Quumque avertisset se, prope fuit anima ut exspiraret.

N O T Æ.

iterum variæ metaphoræ: inter quas *appacta fuit hirudo, que hinc Salomoni עלוקה*. At num. III. *concepit; gravida fuit mulier*. Respicitur *appactio fœtus*. Postremo Num. IV. *cœpit, instituit facere: est, appactus fuit rei, in eamque deditus*. Eadem Origō verbi הואיל apud Hebr. quin & طفق sub quo reperies apud Gol. geminam Glossam. 1. *Cœpit, instituit facere, quod continuare ad finem vellet: 2. Affixus fuit loco, in eoque assiduus. Habes appactum, quod principe loco collocandum. Linguæ dignitas, constantia, ubertas, per hanc Originem sub sororiis Radicibus reflorescit.*

Vf. 3. A کم prope fuit, accessit. In IV. آلم est se admoveit propius. In حَبَّتْ prater. II. ab حی "ח, viget illud solenne 'ח vivat, in salutatione, fausta comprecatione.

وَدَعَ valedixit; proprie commendavit velut depositum. كان prope fuit; tantum non fecit. Est secundarium thematis med. Fe & Waw; quod est excussit scintillas ex igniario silice, vel ligno. Cernas in derivato كبد excussio ignis apud Goliath: inde fraus, dolus, stratagemata, bellum: omnis machinatio mali. Calamitas. Hinc genuinam vim reddidi ἀπαξ λεγομένην כִּבֵּד in Jobo. Ex hoc fomite significationes omnes emicuerunt. 1. *Dolum struxit, quasi excussit scintillas. 2. concinnavit, tractavit rem. Metaphora in bonum emissa. 3. كان بنفسه liberaliter se vitamque impendit, eam velut excutens, cum nisu. Alio flexu, animam egit. Honestè 4. & 5.*
in

فَلَا تَخْسِي أَنِّي تَخَشَعْتُ بَعْدَكُمْ
لِشَيْءٍ وَلَا أَنِّي مِّنَ الْمَوْتِ أَزْرَفٌ

N O T A E.

in menstruo, vomituque, excussis. Denique 6. prope fuit; quasi in nisu, in conatu vehementiore: ut hic. Ita in Div. Hud.

لَمْ أَقِفْ مِّنَ الْوَجْدِ حَتَّى كَادَتِ النَّفْسُ تَخْرُجُ

Non emersi ex mœrore, sic ut tantum non exierit anima. Clarius adhuc Ibid.

كَدَّتْ بِالنَّفْسِ أَنْ شَجَّ

Prope fui ut animam præfocatus singultarem.

Ad postremum نَهَقٌ mira Glossarum congeries. Abiit. expiravit. periit, evanuit. Vanus & frustra fuit. Repletum fuit medulla os. Præterit scopum sagitta. Præcessit, prævertit equus. Hæc vertiginem offundunt iis, qui ex Lexicis usum, geniumque, Linguae aucupantur. Nocti caliginosæ dies succedet, & grata lux, si exhibuero Originem lubrici motus: qui nobis glippen. Inde abire; de eo qui celeri pede aufertur, nec non perire, evanescere. Inde expirare, in anima. Inde frustra esse. falli. fallere: in sagitta, non ferire scopum. At in equo, est celeri cursu præverti. Denique in ossæ medulloso facile jam recognoscis pingue illud lubricum, unde & نَهَوَقٌ dictus præpinguis, obesus; quasi dicas lubricum & lævem præ obesitate. Reliqua jam ultro se dabunt. Originem quam promo cernas in hocce Div. Hud.

تَهَادِي حَوَافِرُهَا جَنْدَلًا نَرَوَاهِقَ

Factant unguæ earum filices lubricos.

Nec non in نَرَوَاهِقِ الْمَعْرَاءِ lubrici filices soli glareosi:
&

4 Ne tamen existimes me obnoxium post vos factum,

Ulli rei, neque me mortis metu infractum.

N O T Æ.

& *incussio silicum lubricorum.* Nihil horum extra fontes invenias: sentias etiam quid distent æra lupinis ex loco *Alcoran. sur. 17: 83. Dic; advenit الحقيق* *veritas sculpta fixa; وزهق الباطل ان الباطل* *lubricat vanitas: utique vanitas est lubricissimum quid. Substitue evanescit, & est vanissimum quid; omne pondus sententiæ in fumum abierit. Item Surat. 21: 18. Imo vero feriemus vanitatem veritate, quæ cerebrum ei comminuet; فانها هي زهوقا* *ecce illa vanitas lubrico lapsu corruet: subde denuo evanescet; male peribit; rem habebis, non colorem lucidissimum, quo pingitur vanitas contusa icibus veritatis, suo velut in sanguine lubricans, lapsans, corruens. Jucundissime & hic, anima ferme expirasset; imo vero, lubricasset, lubrico impetu mihi elapsa fuisset. Et nos nostrum slippen eadem figuratione augemus.*

Vf. 4. Occurritur suspicioni, quæ incessere potuisset, ac si tædio carceris, aut metu mortis, tantopere concussus fuisset. Nil, inquit, minus. Nulli post vos, vobis amissis, humilem me feci, obnoxiumve, تخشعت, in prat. V. ا خضع humilis fuit. Oculos vocemque demisit. Dejectus & depressus fuit. Docte Tauriz. الخشوع في البصر والصوت كالخشوع في البدن ويقال اختشع ولان اذا طابا رأسه رأته بيا ببصرة Radix hæc venit in visu voceque dejectis: ut cognata خضع in corpore toto. In VIII. usurpatur, quum quis dejecto capite visum in terram defigit. Grave etiam verbum

وَلَا أَنِّي نَفْسِي يَرْذَهُهَا وَعَبْدَهُمْ

وَلَا أَنِّي بِالْمَشِي فِي الْقَبْرِ أَخْرَفُ

وَلَكِنْ عَرَّتَنِي مِنْ هَوَاكِ صَبَابَةٌ

كَمَا كُنْتُ أَلْقَى مِنْكَ إِذْ أَنَا مُطْلَقٌ

N O T Æ.

bum *افرق fut. 1. a فرق* *فرق fregit; divulgavit; &c.*
num. 5. apud Golium, فَرَفَ intransitiva forma, pa-
vuit, quasi fractus, infractus fuit. Non incognitus quoque
Hebræis usus.

Vf. 5. In idem animosius adhuc instatur. يَرْذَهُ is est
fut. VIII. a رذها quassit arborem ventus; quod apud Golium
in media turba aliarum significationum, pro primario inter-
nosci non potest. In VIII. tantum exponitur, levipendit; sed
hoc secundarium, a quassit, & tanquam leve ac vile disflavit.
Hic valet concussit, ut apud Auctores passim. In Div. Hud.

إِنْزَدَهُ is passive usurpatum pro cursu veloci concussus fuit.

Notetur quoque *رذها* exponi *spiravit ventus, elevavit, &*
extulit rem vapor. Habes quassationem rei levissimæ, quam
vel vapor in altum efferat. Hinc subnatum in passivo, super-
bire, gloriabundum ferri, & efferri. Quod autem alia Glossa
declaretur, nituit oculis, pulcraque visa fuit res; per singu-
larem tropum tantundem est ac oculum ferit, atque specie
pulcra concussit veluti. Ocliferia sic Latinis olim dicta cense-
bat à πάλω Lipsius. Hoc non discutio. Hinc subnatum illud,
 quod

5 Non sane quod animam mihi concutiant eorum minaciæ;

Neque quod in catena ambulem impatientior.

6 Sed incessit me de amore tui effusior impetus,

Quales de te experiebar; quum solutus existerem.

N O T Æ.

quod principem locum occupat in Lexico Goliano; *Flavere ac rubere cæpit* dactylus: & fructum maturescentem ostendit palma: quasi dicas *feriit oculos grata specie*. Apud Latinos quoque *oculos quaterere*, est eos specie jucunda commovere. Consonant suavissime, quæ discrepare majorem in modum videbantur.

Concordant item sub *زَهْفُو* maturescere incipientis dactyli color: & ipse dactylus talis. Pulcritudo & elegantia vultus. *Flos. Gloria*: item *superbia. typhus. vanitus; mendacium*: quæ jam *Harmonia* sua omnium oculos ultro feriunt, secundum diversos adspectus, quos aperui in *jactatione*. Novissimum *اخرق* compar. & superlat. infert, a *خرق* laceravit. Item *secundario* usu, *asperum & intractabilem se præbuit*. Inde *حَرْق* est *asperitas, durities mentis*: seu potius,

Cl. Gol. notante, *inertia, & remittente* ad *أَخْرَقَ iners*, qui nihil novit perficere. Sed utrumque obtinuit ex gemino usu verbi, quod dat *laceravit*, pro *iners fuit, corruptit opus*: & pro *vehemens fuit, asperitate sua omnia dilacerans*. Ita heic loci a *Tauriz. exponitur قلبل الفرق* parum commodus, *difficilis, intractabilis*.

Vf. 6. Concluditur; *impatientiam hanc, & impotentiam,*

ex vehementissimo amore ortam fuisse. A *عري* *لا* nudus fuit, *عراة* & *عراة* nudam aream designant. Hinc subsumtum, *supervenit* & *accessit* velut nudo ac patenti. Specialius, de febris: unde *passive* *عري* paroxysmo febrili, *ejusve* tremore correptus fuit. Opportunissimum ergo illud *عرتني* velut nudum invasit me, sive simplicem teneas vim, sive auctiorem illam ex paroxysmo febrili; quam hic captatam suspicor. Sed quid suspicari me dico, quod dubio vacat ex *carm. seq. vf. 2.* *صباة* amoris desiderium *ع* ardor apud Golium, a *ص* amore percitus fuit: proprie

قال

ابو العطاء السندي

ذَكَرْتِكَ وَالْخَطِيَّ يَحْطِرُ يَبْنِنَا
وَقَدْ نَهَيْتُ مِنَّا الْمُنْتَعَةِ السَّمِيرُ

N O T Æ.

Vf. 1. *ذكر* *ذكر* memor fuit: a primario *acrem esse*. Unde & *ذكر* masculus. Ita *Gladius* *ذكر* acie *pre-*
ditus. Ad memoriam per insignem metonymiam applicari coepit, anfa desumpta ab acrimonia, & recenti vigore; & quidem speciatim odoris. Recens memoria *viget*, *spirat*, *halat*. Contra oblivione *marcescunt* *ideæ*, *fensimque* veluti *expirant* ac *delentur*. Frequentatur quoque *ذكر* ut *ذكر* pro *laudatione*, *fama*, *existimatione*, *nobilitate*. In quibus item facile ag-

est effusio, effusus impetus; & quidem per declive. صَبَب
 aqua effusa. صَبَّ effusa aqua: itemque amore percitus ac
 flagrans. Ad proprietatem, in amorem effusus quasi per de-
 clive. طَلَق est part. pass. IV. à طَلَق laxavit,
 & laxatus fuit. Inde omnes notiones pendent ut, lar-
 gitus est: soluto & hilari vultu fuit. Temperatus & saluber
 fuit dies. quasi laxus & remissus. Iterum partus dolori-
 bus affecta fuit mulier, id est laxata & soluta. Item re-
 pudata fuit. Denique longius abiit, veluti dimissus. Ex
 eodem fonte طَلَق apud Aramaeos est, abjicere, projice-
 re; quasi laxare.

D I X I T

ABU'L ATAJUS ASSINDIUS.

I Memor tui sum, quum hastæ inter nos intre-
 mant

Atque bibant e nobis directæ illæ fuscæ.

N O T Æ.

agnoscas odorem fragrantissimum nominis. Cum allusione ad
 hanc certissimam Originem in Diw. Hud. pulcre Moattel.

وَأَبْنَا لَنَا مَرِيحَ الْكَلَاءِ وَنَكْرَةَ

Et remeavimus cum aura victoria & acri ejus odore.

Eadem biga vocum occurrit Hof. 14: 7. 8. אֵרָא aura ei ut
 Libano: & וּכְרָו & odor ejus fragrans, sicut vini Libani.

Vides fragrantiam odoris, proprie & improprie sese exerere,

فَوَاللَّهِ مَا أَذْرِي وَإِنِّي لَصَادِقٌ
أَدَاءُ عَرَانِي مِنْ حَبَابِكِ أَمْ سِحْرٌ نَجْدٌ

N O T Æ.

cum admirabili dignitate. Hinc plura sagax observator deducet, suisque sedibus reponet.

Ibid. ^{حَطَّ} حَطِّي *hasta*. Sic dicta vel ab *appellativo حَطَّ*

linea, ut a *recto tenore* nomen sit ductum: vel a *proprio nomine loci* in *Jemama*, vel portu in *Babrein*, unde *hasta* illæ ex *India* afferuntur. Non usurpatur nisi in genere laudatissimo. *حَطَّ* fut. I. a *حَطَّ* *vibravit*: usu *transit*. & *intransit*: vernacule *drillen*. Inde jucunda phrasi *حَطَّ* *Fortuna ludum suum lusit*: sive *ictum suum inflixit*: proprie *vibravit vibrationem suam*. Exponitur etiam *حَطَّ* *incertam subivit aleam*: indeque, *periculo exitiove se exposuit*: & alio flexu, *Vendidit rem quam in potestate non haberet*: Ab *alea incerta* videlicet. Elegans quoque locutio *حَطَّ* *subiit mentem meam res*: proprie *vibravit in corde*: qua *ansa خاطر* part. præf. est *cogitatio cor movens*: & ipsum *cor*, cum plur. *خواطر*: unde plena phrasi *Ibn Doreid*, *خواطر القلب* *vibramina cordis*. Illud *حَطَّ* appositissime adhibitum in *Versione Arab. Gen. 6: 5. & 8: 21.* pro *حَطَّ* ad perpetuam *vibrationem cordis & cupiditatis* simul se extendens. Diverso aspectu *حَطَّ* *Med. Damm.* valet *in dignitate, existimatione, gratia fuit*: ubi jam *vibravit est emicuit & eminuit*. Etiam pro *superbire* usurpatur: vel a *vacillante gressu*, & *vibratione manuum*; vel a *vibratione & jactatione caudæ*. Unde *Satyricum* illud in *Hamasa*.

اتخطر

3 Enimvero, per Deum! nescio, & profecto verax sum,
Num morbus me incessat ex amore tui, an
fascinum.

N O T Æ.

اتخطر للاشراف يا قرد حذيم
وهل يستعد القرد للخطران
اي قصير الاذناب ان تخطروا بها
ولقوم القرد بكل مكان

An vibras caudam ad gloriandum o simia Hidjamita?

Et num simia vibrandæ caudæ disposita est?

Abnuvit brevitatis caudarum, ut eas convibretis;

Dedecusque simiæ omnibus notum est locis.

Eodem tendit & hoc in *Hamas*.

هم الجبيل الاعلى اذا تناكرت
ملوك الرجال ان تخطرت البزل

Illi cacumina summa sunt, quum concertant de gloria

Reges virorum; aut caudas convibrant Cameli.

Finem facio in usu VIII. speciei ubi *اختطر* mantile
contortum vibrare infligendi ergo: quod ludi genus est, inde
خطيرة appellatum. Nemo, credo, nunc ambiget,
quin *Hebræum* חטר eandem vibrandi tenuerit potentiam,
atque inde חטר virgam nomen invenisse.

Ibid. نهل potavit; proprie bibit prima vice: ut عمل
secunda vice sitim sedavit. Duo verba, quæ ad gladios & ha-
stas amant transferri, quum multum sanguinis fundunt, at-
que altiora vulnera infligunt. Exempla pleno modio addu-
cta Tom. I. Orig. atque Themata נהל ac עלל simul illu-
strata. *المثقفه* est part. pass. II. a *ثقف* rectam
reddidit hastam distortam: quasi rigidavit. Ab eadem rigida
penetrantia reliquæ omnes notiones descendunt; quæ ultro
fe

فَإِنْ كَانَ سِحْرًا فَأَعْذِرْ بِنِي عَلِيٍّ الْهُوَيِّ
وَإِنْ كَانَ دَاءً غَيْرَهُ فَلَاكَ الْعُذْرُ ❊

N O T Æ.

se cuius dabunt. *Hebr.* הַקֶּה hinc lumen fœnerari in *Comm.* ad *Job.* submonui. *س-م-س* fusca, hastæ; videlicet, *Epi-*
theto pro re ipsa posito. Est plur. fr. ab *س-م-س* fusco co-
lore præditus: ut verbum *س-م-س* est fuscus, olivaster, mu-
stelino colore fuit. Grandifone *Amru Ibn Keltum* in *Moallek.*

نُطَاعِنُ مَا تَرَخِي الصَّغَى عُنَّا
وَنُضْرِبُ بِالسَّيْفِ إِذَا غَشِبْنَا ❊
بِسَمْرِ مِنْ أَلْعُنَا الْخَطِيئِ لَدُنِ
دَوَائِلِ أَى بِيضٍ يَغْتَلِبُنَا ❊
نَسْتَفِي بِهَا رُؤُوسَ الْقَوْمِ شَعْبًا
وَنَحْلِبُهَا الرِّقَابَ فَتُخْتَلِبُنَا ❊

- 3 Quod si fascinum sit? excuses me de amore;
Sin fuerit alius morbus; tum tu mihi excusan-
da es.

N O T A E.

Configimus in acie, sic ut laxentur ordines,

Et verberamus gladiis, quum invadamur;

Fuscis hastarum Indicarum, lentis,

Flaccidis, micantibusque qui immineant ensibus.

His capita diffindimus populi quam certissime:

Iisdemque pabulum largimur colla, quibus pascant se.

Ille color fuscus gradum tenet secundarium; quemadmodum
& reliquæ notiones, multum primo obtutu diversæ: noctu,
vesperive, pecul. lucente luna, confabulatus est. Item clavis con-
fixus fuit: ut in II. clavis confixit, compegitque: unde in versio-
ne Arabica Chrysosth. الصلاة تسمى الوصايا في انفسنا
Respondet τῷ ἡλῶν: ut ἡλῶ est מַסְמַר & מַסְמַר,
clavus ferreus. Videntur omnia pendere ἀπὸ τῆς φοβίας,
φοβίαν horrere, horripilare. Inde טְמֵר tenebræ noctis:
præsertim luna sublustri. Hoc peperit mox confabulationem
nocturnam sub Luna. Inde etiam fuscudo, sive color fuscus.
Sic suam in stirpem omnia coalescunt; atque Tertulliani
verbo, coadulescunt.

قال

سعد بن ناشب المازني

سَأَسْأَلُ عُنِّي الْعَارَ جَالِبًا
 عَائِي قَضَاءَ اللَّهِ مَا كَانَ جَالِبًا ❖
 وَأَدَهْلُ عَنْ دَارِي وَأَجْعَلُ هَذْمَهَا
 لِعِرْضِي مِنْ بَنِي الْمَذْمَةِ حَاجِبًا ❖
 وَيَضَعُرُ فِي عَيْبِي تِلَادِي إِذَا أَنْشَنْتُ
 يَمِينِي بِإِمْرَاكِ الَّذِي كُنْتُ طَالِبًا ❖

N O T A.

Vs. 1. Quum vindicem sanguinis se præstitisset Noster hicce, adversus Bilalitas; hi domum ejus diruerunt. Hæc clavis versiculorum. Sentitur confestim quid sit, *maculam eluere gladio*; quamdiu enim *sanguis propinqui vindicatus non esset*, turpissima nota inhærebat *vindici sanguinis*, totique adeo familiæ, quin genti. *جالبا* *trabat licet*, mira syntaxi, in qua *Ellipsis* regnat, est enim *accusat. partic.* qui *absolute* id efficit, quod *ablativ. absolutus* apud Latinos: *trahente super me decreto Numinis quicquid trabens sit*. Observari velim in transitu ansam, qua *ما* *quicquid*, involvere cæpit *diriffimos & fataliffimos casuum*. Sic haud dubie expli-

D I X I T

SAAD IBN NASJIB MAZINIUS.

1. Sane etiam de me maculam Gladio, trahat licet

Super me fatum Numinis, quicquid traxerit.

2. Et obliviscar meam domum; faciamque ut ejus ruina

Famam meam a reliquo vituperio interfepiat.

3. Nempe parvi sunt in oculo meo opes avitæ, ubi se applicat
Dextra mihi mea ad talionem assequendam, quam persequor.

N O T A E.

plicandum illud Prov. 9: 13. *כל ידעה מה non curat quicquid: quod tandem cumque.* Similiter Job. 13: 13. *יעבר עלי מה transeat super me quod tandem cumque.* Subest *Aposiopesis.*

Vj. 2. Gravis figura, infra quam fido versio. Nempe *حاجب* est apparitor *Aulicus*, *aulæo principum adstitutus*; quasi dicas *seclusorem*. Hac persona pulcre convestit nunc *ruinas domus suæ*; quas sibi attraxerit, quod *fidum & firmum vindicem sanguinis* gessisset. Hæ ergo *ruinæ Famam, & splendidam existimationem viri generosi, ab accessu vituperii* omnis in perpetuum nunc defendere dicuntur: quin *Appari-*

فَاَنْ تَهْدُمُوْا بِالْعَدَمِ دَارِي فَاَنْهَا
 تَرَاثُ كَرِيْمٍ لَا يَبَالِي الْعَوَاقِبَا
 لَخِي عَمَرَاتٍ لَا يَرِيْدُ عَمَلِي اَلْسِي
 يَهُمُّ بِهِ مِنْ مَغْطِيعِ الْاَمْرِ صَاحِبَا
 اِذَا هُمْ لَا تُرْدَعُ عَزِيْمَةٌ هَمِيْمَةٌ
 وَلَمْ يَأْتِ مَا يَأْتِي مِنَ الْاَمْرِ هَبْأَبَا

N O T A E.

toris obtinere munus, in nova Gloriæ intaminatæ domo, quam sibi veluti exstruxerat.

Vf. 4. Ut versu præced. ostendit se Divitias, opesque vetustas, longe postponere Gloriæ, quæ ex fortibus factis & depulsione ignominie redundat; ita nunc insinuat, se domo diruta, ac solo æquata, nihil tamen hæreditatis avitæ perdidisse; quum gloriam Domus suæ integram illibatamque conservet. Enimvero, inquit, perfide dirutum vovistis meam domum; nec tamen hæreditatem gloriæ Domus illius diruere valuistis: quippe quæ supra fortunæ casus sit evecta. *هدم* diruit, evertit, destruxit; proprie complanavit, æquavit solo. Vides natalia *הדום* scabelli pedum. *تراث* Hereditas; ad *ורث* *ירש* pertinet: ut Vf. 3. *فلاق* Vernacula, domi nata, & inopetrata opulentia, ad *ولد* *ילد*. De his latius in clavi Dialect. *يبالي* curat; in fut. III. a *بلي* *بلاه* trivit. & tritus fuit. Inde sub ista specie invaluit, attrivit se cura, sollicitu-

4 Quod si dirueritis perfidia domum meam, at illa

Hæreditas generosi, haud curantis vices rerum:

5 Fratris gurgitum; qui haud poscat in iis

Quæ fuscipit de arduis negotiorum, focium.

6 Quum curandum quid suscepit, non retunditur acies curæ ejus,

Neque aggreditur, quicquid aggreditur rei, timidus.

N O T Æ.

dine. عواقب *Vices rerum*; est plur. fr. اعاقة *finis & exitus rei*: لا عقب *pone venit. successit*; *calcem tenuit.*

Vf. 5. Formula solemnis, *Frater gurgitum*; pro gurgitibus periculorum se immergere suetus. q. d. cui pericula veluti familiaria, domestica, cognata. *Adi Comm. ad Job.* itemque ad *Prov.* ubi plura. *سعى*: *Suscipit curare: cura sollicita versat in animo*: ab *המם* *Tabescere, intabescere rei*: itemque *Tabefacere.* *Illustratum Tom. I. Origin. Inde*

سعى *Part. IV.* absolute frequentatur pro gravi, & arduo negotio: quod cura maceret, ac tabefaciat. *سعى*

part. IV. gravis & horrenda res: q. d. onere frangens, saucians. *Thema* *سعى*. *Grave & invisum fuit negotium; ab infringendo & elidendo: quod &* *سعى* *ac* *سعى*. *Convenit* *سعى* *sauciavit, vulneravit, infregit.*

فَبِأَلْسِنَةٍ رِّشْرَشٍ وَبِي مَقَدِّمًا
 إِلَيَّ الْمَوْتِ خَوَاضًا إِلَيْهِ الْكُنَائِبُ
 إِذَا هُمْ أَلْقَى بَيْنَ عُنُقَيْهِ عَمْرَةً
 وَنَكَبَ عَنْ ذِكْرِ الْعَوَاقِبِ جَانِبًا
 وَلَمْ يَسْتَشِرْ فِي أَمْرِهِ غَيْرَ نَفْسِهِ
 وَلَمْ يَرْضَ إِلَّا قَائِمَ السَّيْفِ صَاحِبًا

N O T Æ.

*Vf. 7. رشحوا imbuere: fovete; educate. est imper. II. a
 رشح maduit, sudavit. Inde يرشح له بشي non ma-
 descit, non sudat ei vel re minima; . e. ne guttulam quidem e-
 largitur. In II. apud Golium reperias, bene administravit o-
 pes: &, exigua paulatim quantitate propinata suctioni assue-
 fecit pullum mater: nec non, educavit formavitque a teneris
 aliquam rem. Hæc ita concilies. مال رشح ma-
 descere fecit opes: scil. non exaruerunt sub manu ejus, sed læ-
 tius effloruerunt. Item, Madescere fecit pullum mater: im-
 buit palatum succo titillante. Hinc subsumtum, educavit for-
 mavitque a teneris, plane ut imbuere: unde Tacit: honestis
 sermonibus aures imperatoris imbuere, Item imbuere ani-
 mum disciplinis &c. Eodem figura. مترشح imbutus principatui: apud Harir. مترشح
 للرعاية*

- 7 At vos *Razamida* imbuite in me Antecessorem
 Ad mortem, qui se immergat ad eam medias
 in Legiones.
- 8 Quum hoc agit, scopum inter oculos sibi defigit;
 Atque a fatalium cogitatione latus avertit.
- 9 Neque consulit in negotio suo quemquam nisi
 semet,
 Neque acquiescit ulli, nisi capulo gladii, fo-
 cio.

N O T Æ.

للعناية *imbutus præfecturæ sive pasturæ populorum.*

Vs. 8. إذا هم *quum hoc agit. Quum aliquid curandum suscepit: ut supra. القى عزمه conjicit firmum propositum suum inter oculos. Hunc unicum sibi scopum præfigit. عزم applicuit animum. operam dedit. propositum habuit. Item adjuravit: nec non incantavit: omnia ab adstringendo: unde عزيمة Vs. 6. erat applicita & adstricta acies mentis. Alias incantamentum; amuletum designat: quo quid adstringitur.*

Vs. 9. يستشيري *consultit. Est fut. X. per Apocopen, pro يستشيري propter part. negandi, cum vehementia; minime consuluerit. Radix شامى eliquavit mel. Inde in X. consilium petiit; metaph. a mello perillustri.*

قال

تَابِطُ شَرًّا

إِذَا أَلَمَرْتُ لَمْ يَحْتَمِلْ وَوَدَّ جِدَّ جِدَّةٍ
أَضَاعَ وَقَاسَى أَمْرَهُ وَهَوَى مَذْبِرُهُ

N O T A E.

Celebratissimus inter Arabes Poëta hicce, manu & ore juxta promitus. Ejus verum nomen ثابت بن سفيان Thabith Giabiri F. Sophiani N. Phahmita. Ei cognomentum inditum Taabbata Sjerran, id est, sub axilla gestat malum; لانه ذات يوم اخذ سكيناً تحت ابطه وخرج فقبل لامه ابن هني فقال لا ادري تابط شرًا quod quodam die cultro sub axillam condito exierit: atque interrogata mater, quorsum? responderit, nescio fane: malum sub axillam condidit. Occasio horum versuum sic enarratur a Taurizio إن تابط شرًا كان يشتمار عسلاً من جبل لبس له غير طريق فاخذ عليه لحبان ذلك الموضوع وخبروه النزول علي حكمهم ان القاء نفسه عن الموضوع الذي ظنوا انه لا يسلم منه فصب العسل الذي كان معه علي الصفا ثم عمد الي الزرق فشده علي صدره ثم لم يزل يزل حتى جاء صلبها الي اسفل الجبل وبن موضع الذي وقع

D I X I T

TAABBATA SJERRAN.

I Si vir versutum non agat, quum serium quid
ingruit;
Male perit, & intractabile tractat, terga usque
versurum.

N O T Æ.

وقع فبة و بينهم مسيرة ثلاثة ايام
Solebat Taabbeta Sjerran mel colligere e monte cui nil nisi unus
trames. Illum ei locum occlusere Libjanitæ: atque optionem ei
fecere, vel dedendi se arbitrio eorum, vel abjiciendi sese inde,
unde non putabant eum saluum posse abire. Ibi tum ille mel,
quod secum habebat, super petram effudit; atque utrem cepit,
eumque pectori suo circumligavit: non cessavitque lubricare, us-
que dum saluus perveniret ad imum montis. Inter locum autem
in quem delapsus fuit, & inter illos, interstitium erat trium die-
rum. Merebatur sane talis casus, pro more gentis, versicu-
lis hisce nobilitari; atque in notitiam & admirationem se-
culorum dimitti.

Vs. 1. *يحتل* versutum agit. Est 3. fut. VIII. ab
حال *سقط*, *vertere*. *verti*; *torqueri*: *versare* & *ver-
sari*. Inde omnes notiones verbi potentissimi, & magnis ca-
nalibus longe lateque diffusi, manarunt. Apud Golium 1.
præterit annus. *vertit*. 2. annum *vertentem* extitit. 3. *inter-
cessit* quid inter duo vel *distinuit*; quasi *avertit*. 4. *vaser*
fuit. *technas struxit*. a *versa*ndo sese, & *versutia*. 5. *vi polluit*.
potens fuit *validusque*; quasi *versatus* in rebus. 5. *mota* fuit &
vacillavit res: *versa* & *versatilis*. 6. *Versus* *mutatusque* fuit. *mi-
gravit* de loco in locum. &c. &c. Reliqui numeri facile hinc

deducentur. Undecimus in arcu distento ex Gjeubar. excerpti meretur, quod Proverbium Vetus inde lucem sit fœneraturum: *حالت القوس واستحالت اي انقلابت عن حالها النبي غمز عليها وحصل في قبابها اعوجاج قال ابو ذؤيب*

وحالت كحول القوس طلت وعطلت ثلاثا واعبى عجزها وظهارها

يقول تغيرت هذه المرأة كالقوس النبي اصابها الطل فنديت ونزع عنها الوتر *In arcu I. § X. spec. adhibetur pro inverti ab æquabili extensione, super quam signatus est, incidente in dimensionem distorsione. Hinc Abu Dsowaib.*

Inversa est, ut invertitur arcus, qui madescit, laxaturque; Jam triennium, fatiscente manubrio ac dorso.

Hoc dicit: immutatam esse mulierem illam instar arcus, qui rore commaduit, nervo ejus relaxato; § manubrio ejus deflexo ac distorto. Vides quid sit in Proverbiali dicto Ps. 78: 57. קשת רמיה arcus dolose relaxatus, atque inversus: sed redeatur in viam. Cum 4. signif. conspirat VIII. species احتال strophas versare, cujus infinit. احتال omnem machinationem, bonam, malam complectitur. Etiam med.

فod حَيْلٌ حَيْلٌ est virtus, vis, strenuitas agendi; δύναντις ad omnia sese versans, inque omnibus versatissima, حيلة machinatio, techna, strophæ: حَيْلٌ versutior, sagacior; versatissimus in omnibus. Quantum hinc luminis accedere queat ad themata حول & حيل, eorumque diversissimos usus, alibi exequar. Nunc fontes aperuisse, & limpidiores reddidisse, fatis fuerit.

Ibid.

Ibid. Venusta phrasis جد جد seria & severa res e-
jus agitur: quum quid periculosae plenum alea ingruit. Non
comparat in *Lexico*. In *Hamaf.* nostro *Ogjail Seloulius*.

انذا جد عند السجد ارضاك جد
وذي باطل ان شئت الهاك باطله

Quum serius est ad seria, placeat tibi serium ejus:
Et joculari si lubeat, oblectet te jocus ejus.

Radix جد in Origine secuit, insecuit. Hæc num. 4. 5.
demum apud *Gol.* prostat. Hinc جد acies secans, pro-
prie, indeque studium, labor, sedulitas, seria & severa in-
tentio nervorum: unde in *Gol.* num. 2. diligentia & studio u-
sus fuit, nervos intendit: quod est جد في الامر secante
vi egit aliquid. Alio adspectu جد الامر secat res,
quæ severa & gravis incumbit, atque negotium faceffit: &
جد molestia secans. Ea vis hic obtinet. Quod autem
exponatur quoque Magnus fuit dignitate, divitiis, & اوتار
xys; nil aliud quam secante acie polluit. At جد no-
vus, in veste, ac tela, est quasi resectus modo pannus, oppo-
situs trito. Unde phrasis جد ثياب vestes recens re-
sectæ a textore. Hæc constantiam Linguæ, ac concordiam
cum جد fatis sanciant.

Ibid. اضاع præ. IV. a ضاع periit; unde existit pe-
rire fecit. dilapidavit: ut in *Alcoran*: لا يضيع الله
اجرت الله لا يضيع الله اجرت الله Deus non facit perire mercedem
credentium. Sed hic absolute ponitur, valetque semet, vel
rem suam dilapidat: sive ut *Taurix.* malebat وجد امره
قاسي invenit rem suam male pereuntem. قاسي
præ. III. a قسا durus fuit, notat obduravit se:
itemque rem duram tractavit. جد part. act. IV. vel
est retrocedens ipse; vel, quod malim, retrocedens & tergum

وَلَا كُنْ أَخُو الْحَزْمِ الَّذِي لَيْسَ نَازِلًا
 بِهِ الْخَطْبُ إِلَّا وَهُوَ لِلْقَصْدِ مَبْصُرٌ ❊
 فَذَاكَ قَرِيعُ الدَّهْرِ مَا عَاشَ حَوْلَ
 إِذَا سَدَّ مِنْهُ مَنَخِرٌ جَاشَ مَنَخِرٌ ❊

N O T Æ.

vertens negotium: quod in pejus identidem retro sublabatur.

Vf. 2. اخو الحزم Frater firmæ substructionis: i. e. firmi propositi. Notissimus jam Arabismus. للقصد concise & nervose dictum. قصد est directa intentio, vel petitio necem minantis. مبصر part. IV. est acie perficans, quasi, ا ب ص ر ل ل ا ب ص ر secuit; unde secante acie penetravit subsumtum metonymice. In IV. ا ب ص ر secare fecit, est rectam & penetrantem aciem tetendit. Eam esse amplitudinem phraseos, quam expressi, discas ex simillimo hocce Rabia in Hamaf.

وَأَلَدِي حُنُقٍ عَلَيَّ كَأَنَّمَا
 نَعْلِي عَدَاؤٌ صَدْرِي فِي مِرْجَلٍ ❊
 أَوْجِبْتُهُ عَنِّي فَأَبْصُرُ قَصْدَهُ
 وَكَوَيْتُهُ فَوْقَ النَّوَاطِرِ مِنْ عِلٍ ❊

- 2 At pectore substrictus is, in quem nil descenderit
Negotii, quin rectam in directum aciem tetenderit.
- 3 Atque is quidem seculi Heros, quoad vixerit, verfutissimus;
Cujus altera nare obstructa, altera mox rebulliat.

N O T Æ.

*Sæpe adversarium plenum iræ adversus me, haud secus
Atque si odium pectoris ejus in abeno bulliret;
Repulsavi eum a me, & rectam in directum ejus ictum
aciem tetendi:*

Et cauterio eum inussi supra oculos desuper.

Vf. 3. Magna figura قريع الدهر Heros seculi; de qua Philologi Arabum non idem sciscunt. Tauriz.

قريع الدهر يحتمل وجهين ويجوز
ان يكون في معني مختار الدهر
من قرعته أي اخترته بقرعتي ويجوز
ان يكون من قرعه الدهر بنوايبيه
حتي جرب وتبصر وهذين الوجهين
فعمل بمعني مفعول ولا يمتنع
ان يكون المراد فحل الدهر ويكون
في هذا الوجه فعمل بمعني فاعل
لان الفحل يقزع الناقة وما تقدم

*Phrasis recipit duas facies. Licet exponas, Electus
seculi, a signif. eligendi in sortem, quæ est in Radice. Licet
etiam a signif. pulsavit eum Fortuna adversis, ut expertus &*

providus redderetur. Utroque aspectu erit פעיל pro מפעול. Nec abhorret ut intendatur Admissarius Camelus seculi; quo aspectu פעיל pro פעל part. præf. erit positum: nam Admissarius pulsat femellam. Priora, pulchrius habent. Ita quidem princeps ille Criticus. Mihi posterius unice verum: nam فحل Admissarius pro principe genio Arabiae congruentissimum. In Camuso speciatim فحول الشعراء Admissarii Poëtarum vocati dicuntur الغاليون في الهجاء من هاجاهم وكذلك من اذا عارض شاعرا Victores in carmine satyrico, itemque in reliqua Poësi, quicumque supra adversarium excellit. Eadem figuratione فحول العلماء Admissarios Eruditorum appellat Algazal. qui sæcundi robore ingenii reliquis præcellant. Etiam فحول الحرب Admissarii belli pro strenuissimis bellatoribus veniunt. Non erat ergo cur ab Admissario seculi resiliiret Tauriz. cujus nunc iudicio longe prætulerim Telebium ad Conf. 6. Harir. القريع من الابل المختار لفحلة وهو قريع دهره اي واحدة Ita vocatur quod electus sit ad admissuram, indeque Admissarius seculi sui, est ejusdem unicus Heros.

Ibid. حَوَّلٌ versutissimus. Est derivatum speciei II. verbi حال vertit: de quo Vj. 1. Unde حَوَّلٌ multum vertit, versavit; versatilem se fecit. Ex ejus passivo descendit forma nostra, ut versutus quoque ex passivo oriundum. Dextre comicus.

Versutior es quam rota figularis.

Lusus ex Ancipiti. Junctim dici amat حَوَّلٌ قُلَّبٌ versutus versatilis: qui & versipellis.

Ibid. Figuratus sermo, cujus partem tantum pandit Tauriz. قوله اذا سد منخر مثل لاه كروب المصنف

المضيق عليه واصل المنخر في الانف
 من المنخر وهو مد النفس ونخرنا
 الانف خرقاه يقول لافتنانه في الجبل
 لا يوخذ عليه الطريق الا ونفذ في اخر

Quod dicit; quum obstruitur naris, allegoria est in eum qui
 merore opprimitur & coarctatur. Est autem מנחר for-
 amen nasi, ita dictum a נחר, intensione flatus, sive roncho;
 נחרתא אראנה ronchiffationes ambo nasi, sunt duo ejus fo-
 ramina. Vult dicere; propter divergia stropharum suarum, non
 posse sibi obstrui viam, quin ex alia evadat. Hoc certissime in-
 tenditur: sed eximius commentator ansam allegoriae non te-
 nuit, utique non palpandam praebuit; quia non tenuerat
 ejus fundamentum in Camelo admissario. Eo quidem nihil
 ferocius. Huic si, ad ferociam comprimendam, obstrua-
 tur foramen unum nasi ronchiffantis, mox alterum eo vehemen-
 tius effervescit & rebullit. Sentis, quorsum collineet Taabbe-
 ta Sjerran. Comparaverat se Admissario ferocissimo. Huic
 unum foramen narium veluti obstructum fuerat, quum montis
 clementior via ipsi esset praclusa ab hostibus. At mox vehe-
 mentius rebullit alterum, quum viam sibi inviam aperuit: at-
 que abruptissima petrarum sibi quasi substravit. Ansa Allego-
 riae porrecta per Metaphoram, qua نسف Nasus, itemque
 منخر foramen nasi; & منخرم fissura nasi; prominentias
 montium, & extremitates, figurant. Optime Tauriz. alio
 in loco, quod hic opportune locasset قد سموا منقطع
 انف الجبل منخرم تشببها بالانف
 الاخرم وقال قوم المنخرم طريق في الجبل
 appellitarunt praeruptum nasi montis, ejus narem fissam, si-
 militudine sumta ab eo cui narium diffusus imbrex; sunt e-
 tiam qui dicant, fissuram naris notare quamcunque in mon-
 te viam. Est etiam ubi obstruere nares ronchiffantes simpli-
 cius

أَقُولُ لِإِلْحَابِئِانِ وَقَدْ صَفِرَتْ لَهُمْ
وَطَابِي وَيَوْمِي ضَبَّتِ الْجَحْرِ مَقْوَرِ ❊

N O T Æ.

cius veniat, pro alicujus feroces spiritus retundere, ac domare: In Div. Hud.

وَإِنْ نَبَدَ تُجَدِّعَ مُنْخَرِيكَ بِهَدْيِيَّةِ
مُشْرِشْرِيَّةِ حَرِّي رَمِيضُ حُسَامَهَا ❊

Quod si prodieris, mutilabere nares cultro
Minutim truncante, fervido, cui mucro acutissimus.

Vf. 4. Nova Allegoria; de qua ita Tauriz. قوله قد
صغرت لهم وطابي يحتمل وجوهها
يجوز ان يكون المعنى قد خلا قلبي
من ودهم ويجوز اشرفت نفسي علي
الهلاك ويكون هذا من قوله ❊
ولى امركناه صغر الوطاب ❊

ويجوز ان يريد بالوطاب جسمه اي
كاد تغارقه الروح ويجوز ان يكون
الاشارة الي ظروف العسل التي صبها
Quod ait, vacuatus erat illis uter meus, admittit diversas facies.
Fieri potest ut sit sensus; quum jam cor meum vacuum esset a-
more illorum. Potest etiam ut sit, quum jam anima mea exi-
tio proxima foret: ut in illo:

Quod si assequamur eum, evacuabitur uter.
Potest item, ut intendat per utrem corpus; q. d. ferme recesserat

4 Dixi *Lihjanitis*; vacuato jam illis utre meo:

Quumque dies meus angustus latibuli, nudum
latus præbens.

N O T Æ.

rat inde *Spiritus*. *Potest denique, ut innuantur loculi mellis, quos effuderat. Prius frigidum & ineptum: posterius simplicissimum videri posset ex Historia præmissa. Quæ in medio posita, parum aut nihil differunt: atque apprime quadrant: me autumabant illi exitio proximum, & mox animam evacuaturum e corpore.* Huc collineat *Camus*

قتل اي مات اي *evacuatus est uter ejus, mortuus est, vel occisus est.* Usurpatur nempe vel de propria morte, vel de violenta. Posterius obtinet in versu *Amrolkisi*, ejus enim est, quem laudavit *Tauriz*. Is adspæctus hinc abesse nequit: & tamen *uter mellis* nimis magnam habet partem hac in re, quam ut ex oculis queat dimitti. Nodum sic solvi posse, cenfeo. Decréverat jam *Noster*, obstructa sibi via, quid facturus esset: eumque in finem *utrem mellis evacuarat in rupem.* Eo viso exclamasse videntur *Lihjanitæ*, viri *utrem esse vacuatum*; hoc est, *nil reliquum ei, quam ut pessima nece interiret.* Hunc duplicem conspæctum *utris vacuati* venuste complexus *Poëta*, hostibus triumphum jam canentibus insultat; atque vanissima ista gaudia deludit. Signanter hunc in sensum. *Dicebam Lihjanitis &c. nempe ferociam eorum retundens.*

Ibid. Succinit interpretationi huic, quod adjungatur, *Et dies meus arctus latibuli.* جحرى foramen; caverna; اعمور profundius in cavum fidere. عمور part. IV. اعمور cæcus fuit: unde اعمار apertum præbuit latus, عمور petendi copiam fecit, præda. Istud apertum & simul cæcum latus appellatur عمور. Hæc alia occasione latius. Nunc

هُمَا خَطَّتَا إِمَّا إِسَارًا وَمَنْتَةً
 وَإِمَّا دَمًا وَالْقَتْلَ بِالْحَبْرِ أَجْدَرُ ﴿٦﴾
 وَأَخْرِي أَصَادِي التَّمْغَسُ عَنْهَا وَإِنَّهَا
 لَمَوْرِدٌ حَرَمٌ إِنْ فَعَلْتُ وَمَصْدَرٌ ﴿٧﴾
 فَرَشْتُ لَهَا صَدْرِي فَرَزْتُ عَنِ الصَّفَا
 بِهِ جَوْجُو عَيْبَلٌ وَمَثْنٌ مَخْصَرٌ ﴿٨﴾

N O T Æ.

desino in observatione utili, moris esse apud Poëtas, ut *diei* attribuant, quod *homini* competit. Ita *يوم مرصد* *dies insidians*; in *Hamas.* & *يوم من اللهو هاضب* *Dies præ lusione streperus*: in *Diw. Hud.* quod genus infimum.

Vf. 6. Hæc semet jam explanant. *خطّة* *Linea* sæpe *conditionem præscriptam* affert. *خطتا* sine *Regimine*, pro *خطتان*, in *Duali*; ob *versum*. *مَنْتَةً* *exprobratio beneficii*; a *مَنّ* *secuit*. Ait *duas tantum conditiones sibi ferri ab hostibus*, vel *captivitatem cum exprobratione beneficii in ignaviores*: vel *sanguinem i. e. cædem, ni se dediderit*. Illudit eorum *improbæ spei*, atque adeo *insultantibus vicissim insultat*. Huc tendit nobile illud. *At cædes ingenuo congruentior*. *اجدمى* *Compar. a جدمى dignus, conveniens fuit*. *Ejus part. جديمى dignus, aptus*: item, *locus muro cinctus*:

sep-

5 Duæ conditiones: aut captivitas & opprobrium:

Aut fanguis. Et cædes ingenuo congruentior.

6 Sed aliud est, de qua animam blande alloquor, Animosissimum fuscipienti, si fecero, & exequenti.

7 Expandi ad illud pectus meum, & lubricavit de petra nitida
Thorax torto robore, & lumbus gracilitate constrictus.

N O T A.

septum ٦٦. Hæc per *Originem* facile coalescunt.

Vf. 6. Elusis Hostium conditionibus, tertiam promit, quam sibi dixerat; ut semet nempe de *aversa rupe lubricante lapsu demitteret, super pectore.* De hoc audacissimo facinore scite ait se *animam suam blande compellasse.* Hoc valet *اصادي* 1. fut. III. a *صدي* incantavit, delenivit. Ejus *صادي* exponitur inter alia *داجي* blandiciis circumvenit: innuit se arduum hocce molimen a sua ipsius anima velut eblanditum esse; eamque tanquam potenti quodam fascino Heroismi circumvenisse. Vocabula *مورد* descensus in aquatorium; & *مصدى* adscensus ex eo sibi recinunt. Prius frequentatur in fuscipientis ineundisque gravioribus periculis: posterius in iisdem exequendis & evincendis. *حزم* substrictio pectoris; & firmum animosumque propositum: ab *حزم* cingulo substrinxit.

Vf. 7. Animose enunciatum, *Expandi ad illud pectus meum.* Duplex potentia, propria & impropria. Nempe expandere pe-

فَحَاظَ سَهْلَ الْأَرْضِ لَمْ يَكْدَحِ الصَّغَا
بِهِ كَدْحَةً وَالْمَوْتُ خَزْيَانٌ يَنْظُرُ

N O T A E.

ctus ad magna ausa, est, ea magnanimiter aggredi: ut contrabere pectus, est ea refugere ac reformidare. Ad arduum hocce molimen etiam pectus suum expandit noster Heros, quum illud utre vacuo substrictum petrae glaberrimae commisit; ut eo subnixus, lubrico & leni lapsu semet de ea demitteret. Posterius unice attendens Tauriz. prius plane prætervidit; quod tamen vel maxime intentum. Quin si alterutrum misum facere deberem, posterius dimitterem: quum id per sequentia satis exprimatur. جَوْجِيَّ pectus, thorax speciatim avis, vel navis, prominens videlicet, ac protentum. بِهِ in eo vel cum eo, redit ad صَدْرِيَّ pectus meum. Hoc prima fronte impedit. Expandi ad illud facinus pectus meum, & lubricavit in eo de petra nitida pectus tortum: Vix sribligine liberari posse videtur. Ea nulla erit, si prius صَدْرِيَّ pectus meum tantum sub figura accipias. Illud enim pectus internum, & magnanimum, sustinebat veluti ac dirigebat pectus externum جَوْجِيَّ. Ergo جَوْجِيَّ pectus in صَدْرِيَّ pectore lubricabat, istamque firmitatem exerebat. تَوْرَسِيَّ torsio; contorsio funis, itemque tori: unde mox crassis brachiis præditus, torosus. Ad pectoris magnanimi صَدْرِيَّ, in audacissimum facinus sese expandentis, jussa capeffenda, opus erat تَوْرَسِيَّ thorace torto, & تَوْرَسِيَّ toroso; itemque لُحْمِيَّ lumbo gracili, gracilitate constricto: est part. pass. II. a خَصْرِيَّ laesus fuit a frigore in extremis corporis membris. Valde frigit riguitque dies. Est gemina glos-

§ Et immiscuit se velut molli terreno, non laniante petra

Laniationem; Morsque id attonita inspectabat.

N O T Æ.

glossa, cujus proprietates *constrictus fuit*, unde & reliquæ notiones pendent. Jam omnia splendent: atque istud **بـ** admirabilem parit effectum; non tam *cum eo* sonans, quam *in eo*; i. e. *in ejus virtute, firmitate, constantia flecti & vinci nesca.*

Vf. 8. Eadem animositate continuatum **بـ** & comperit, vel expertum est, illud pectus meum expansum tanto molimini, non duritiem asperrimam petrae nitidae, sed **سهل الارض** mollitiem planam terræ. Hoc vult. Effecit fortitudo invicta pectoris interni, ut asperrima petra mihi evaderet terrenum molle; per quod meo commodo, sine vulnere, sine dolore, descenderim. Exquisite positum **خالط** præ. III. a **خالط** miscuit, commiscuit. Inde in Pobel existit immiscuit se rebus, hominibusque, commercium habuit; expertus fuit familiaris. **μιτογεαδ.** **ἄμιτογεαδ.** Innuit, se familiaris velut commercium cum petra contraxisse; eamque sibi remollitam. Huc fertur, Neque **الصفا** petra nitens, præ asperitate, & duritie, **يـ** laniavit, momordit, fœdavit, **بـ** in illo, **كردة** laniationem. Non refero ad pectus externum, sive thoracem, qui quantumvis munitus utre, & mellis lubricitate sublevatus, aliquid experiri debuit vexationis & doloris; sed ad **صدر** pectus internum, & invictum illud, quod nullo dolore se infringi patiebatur. Nullam scarificationem in corpore factam, quod vult Tauriz. a vero abhorret. De verbo **يـ** idem rectius monet, adhiberi in morfu dentium, & lapidis contusione, quæ necdum laniationem

وَأَبْتٌ إِسِي فَهَمٌّ وَكَمْ أَكُنْ أَيْبًا
 وَكَمْ مِثْلَهَا فَارْتَتْهَا وَهِيَ تَصْفِرُ

N O T Æ.

faciat, excoriationemve; quamvis supra scarificationem sit. Apud Golium habes, fœdavit unguibus, scalpsit, num. 3. 4. at num. 1. 2. studium & laborem adhibuit. Victum quæsit suis. Hæc sequi debuissent, nam a scalpendo, conscalpendo, corradendo fluxerunt. *Alcor. sur.* 84: 6. O homo انك كادح ابي ريبك كدحا فملاقبه Utique tu conscalpens ad Dominum tuum scalpturam, quam experturus es. i. e. corradens tibi thesaurum vel boni vel mali operis. Commentatores *Alcorani* ad captum vulgi id explanant per *كاسب كاسب* acquirens acquisitionem; nec de metaph. insigni quicquam commonent. Talibus *Glossis* contexta *Glossaria* corticem Linguæ offerunt, nucleum pandere non possunt. *Tauriz.* ipse certe rationem significationis hujus ignorasse videtur; quum ita defungitur *والكدح ايضا الكاسب* etiam acquisitionem notat eadem radix, adductoque id *Alcorani* loco firmans, cum *Glossa كاسب كاسب* acquirens acquisitionem. Ne mirere. Nec *Scholiasæ Græci*, nec eorum collectores, exscriptoresque, *Hesychius*, *Suidas* &c. ubique medullam Linguæ

9 Sic reversus sum ad *Phabmitas*; quum non viderer reversurus.

Quot autem similia unde *Victor* discessi, fremente leto.

N O T Æ.

gustarunt: multo minus eam gustandam præbuerunt. In cortice ferme ab omnibus obhærescitur.

Ibid. Audacissimum Epinicum: & *Mors attonita spectabat.* Thema *خري* est pudore confundi; itemque, vilem & abjectum esse; in afflictione vel dedecore jacere. Hæc secundaria, a configendo ducta. Addubitat *Tauriz.* sit ne pudore confusa *Mors*, an vilis facta, an afflictæ. Omnia amplectaris licet, & *Mors attonita*, vel jam, pro Origine, confixa, ad omnia ista se extendit, quippe quæ se *exarmatam, debellatam, triumphatam* senserit a nostro Heroë. Admirabile Schema, *Mors triumphum de se inspectare coacta.*

Vs. 9. Gloriatur, se victorem remeasse ad Tribules, & Lares domesticos, *Morte ringente*: quin complures a se ductos de *Morte* triumphos, qui huic eventui non concedant. *لافر صفر* proprie *torfit*: inde *sibilavit* torta voce. Heic loci *sibilo dolorem testatus est*: *infremuit*, *victa* videlicet & *triumphata Mors*. Ita jam rectissime *Tauriz.* submonens esse, qui *وهي تصفر* & illa *sibilabat*, retulerint ad *Tribum viri, dolentem* de ejus *absentia*: nec non, qui ad *Libjanitas, plorantes* ejus *evasionem*. Nempe pauci magnos sensus suspicere, nedum fuscipere & sustinere possunt.

قال

ابو الكبير الهذلي

وَأَعْدُ سَرِيئْتُ عَلَيَّ الظَّلَامِ بِمِغْشِيمِ
جَانِدٍ مِّنَ الْفِتْيَانِ غَبِرٍ مُثْقَلٍ

N O T Æ.

Historiam horum versuum ita pandit *Tauriz*. كان سبب قول ابي الكبير هذه الابيات انه تزوج ام تابط شرا فخاف منه فقال لامه ويحك قد رايتني امر هذا الغلام قالت فاحتل عليه حتي تقتله فقال له ذات يوم هل لك ان تغزى فقال ذلك من امري ثم مضيا في غزاهما ويقول ابو الكبير له كل ليلة اختر لي نصفي الليل شبت تحرس فيه وانام وتنام النصف الاخر واحرس فكان ابو الكبير ينام الي نصف الليل ويحرسه تابط شرا فاذا نام تابط شرا نام ابو الكبير ايضا لا يحرس شيئا فلما كان في الليلة الرابعة ظن ان النعاس قد غلب الغلام وقال الان يستثقل نومها وتمكنني فيه الغرصة واخذ حصاة فحذف بها نقام

D I X I T

ABU 'L KEBYR HUDEILITA.

1 Et fane perrexi super tenebris cum intrepido,
Robusto juvenum, neutiquam torpido.

N O T Æ.

فبقام الغلام كانه كعب فقيل ما
هذه الوجبة قال لا ادري فقام تابط
شرا وعس وطاف ولم ير شيئا فعاد فنام
فلما ظن انه قد استثقل اخذ حصية
اصغر من تبيك فحذف بها فقام
كقبامه الاول فقيل ما هذه الذي اسمع
قال والله لا ادري قد سمعت كما سمعت
ما ادري ما هو فقام فطاف فعس ولم
ير شيئا ورجع اليه فقيل يا هذا اني
قد انكرت امرك والله لبئس عدت اسمع
شيئا من هذا لاقتلنك فخاف منه ابو
الكبير جدا وقال به الابطات التي مضت

*Ratio qua ductus Abulkebyr hos dixit versiculos, est, quod quum
matrem Taabbeta Sjerran domum duxisset, eum metueret. Dixit-
que Matri ejus, vae tibi! sollicitum me habet negotium adolescentis
hujus. Ibi illa, machinare ei necem. Dixit proinde ei quodam
die, estne tibi animus in expeditionem ire? ille, placet, inquit,
res. Quum in expeditionem deinde perrexisse, dixit ei Abul-*

kebyr, omni nocte eligas, qua dimidia parte excubare velis, ut ego dormiam; & altera parte tu dormias, atque ego excubem. Et Abulkebyr quidem ad mediam noctem dormiebat, excubias agente Taabbeta Sjerran; at quum dormiret Taabbeta Sjerran, obdormiscebat quoque Abulkebyr, neque vel tantillum vigilabat. Quum autem quarta jam foret nox, existimabat somnolentiam prævalituram adolescenti, dixitque, nunc quidem somno prægravabitur, atque dabit sese mihi in eum occasio: capiens deinde calculum, eum projecit. At adolescens mox adstare instar cubi, atque rogare, quis ille strepitus? Respondit, nescio. Tum Taabbeta Sjerran circumiens & lustrans omnia, nec quicquam deprendens, reddidit se somno. Alter autem quum opinaretur, eum nunc saltem degravatum fore somno, lapillum cepit minorum altero, eumque projecit. At ille mox priore in statu adstare, rogareque quid hoc, quod audio? Vitricus, per Deum! inquit, haud scio. Audivi quod & tu audivisti. Quum autem denuo omnia lustrasset, & circuiisset, nihilque deprendisset, rediens dixit ei; Heus Tu! profecto suspectum habeo negotium tuum; per Deum! si denuo audiero tale quicquam, occidam te. Tunc Abulkebyr sibi metuens de eo, versiculos dixit qui præcessere.

Vf. 1. Pergere super tenebris eleganter dictum, pro, densissimis etiam tenebris non deterreri ab itinere nocturno proficundo; sed eas veluti superscandere. مـشـمـ , qui &, ex specie pehalhal, مـشـمـ , apud Golium est, strenuus admodum & intrepidus, in audacia constans, quem ab animi proposito nihil retrahat. Radix مـشـمـ , inter alia exponitur, Noctu properanter lignatus est, non respiciens quæ amputaret: item, promiscue ingressit insalubria juxta ac salubria. Hæc secundaria sunt a مـشـمـ & مـسـمـ , in quibus refidet obscuritas confusa vel compacta: inde metonymice applicari cœpit ad vehementiam cæco velut impetu ruentis, atque vesana
qua-

quadam audacia grassantis. Ita in Div. Hud. غواشم vocantur cameli, quæ الطريف vesano impetu ruunt, vel indomita ferocia, feruntur per viam. Vides, quam apposite Taabbeta Sjerran appelletur موشم. De forma hac erudite Tauriz. اذا الرجل عدو للفعل قبل مفعول نحى محرب ومرجم واذا كان الفعل عادى له قبل مفعول مثل رجل مغوار قال ابو مرياش الموشم الذي يغشم الامور ويخطها من غير تهيبين Quum quis instrumentum est Actionis, adhibetur forma مفعول, ut مخرّب bellicosus, مرجم vehemens in conficiendis hostibus. At quum Actio ei in habitum versa, dicitur مفعول, ut in موعر puginator, excursor. Auctor est Abu Rijaschus, vocabulum nostrum signare eum qui irruit in negotia, iisque se immiscet citra ullum discrimen. Utilis observatio. quæ vivum usum Linguae in talibus præbet introspiciendum.

Ibid. Ad غبّر quatenus negantis particula est, verbulo teneatur, quum dicitur غبّر حكيم insipiens, id proprie sonare diversitas sapientis, i. e. longe alius quam sapiens. Ita hic غبّر مثقل longe alius quam gravatus; in part. pass. II. a שקל ثقّل appendit, ponderavit. Per non gravatum intelligit Tauriz. quem nemo gravetur, quem omnes ament. Malim referre ad habitum corporis animique, minime gravatum ignavia, ac torpore: ut num. 4. apud Golium reperitur segnis, tardus fuit, torpuit.

مَمَّنْ حَمَلْنِ بِهِ وَهِنَّ عَوَاقِدُ
 حَبِكِ النَّطَاقِ فَشَبَّ غَيْرُ مَهَبِلٍ

N O T Æ.

Vf. 2. Verecunde non minus, quam profunde, hæc figurata sunt. Explanabit *Tauriz.* حكي عن ام تابط شرا انها قالت فيه انه واللة شيطان لا هم مذ كان صبيا بشي الا فعلة ولقد حملت به في ليلة ظلماء وان نطاقى لمشدون ومعني البين انه من الفتبان الذين حملت اماتهم وهن غير مستعدات للفراش
Narratur de matre Taabbeta Sjerran, eam dixisse de eo, profecto Satanas est; nunquam quicquam suscepit inde a puero, quin effecerit: ٢٢ sane concepit eum in nocte obscurissima, subligaculo meo firmiter adstricto. Sensus autem versiculi est, eum esse ex adolescentibus, quos Matres eorum conceperint nequam paratæ thoro geniali. Postremum hocce phrasi عواقد حيك renodatæ plexus subligaculi honeste convellatum. *عواقد* renodantes est plur. fr. a عاقدة part. præf. fœm. a عقد لاقه nodavit. *حيك* plexus, est plur. fr. ab حياك ٢٢ حيك plexuit; *حانك*. ut pro *ضحك* risit, ex *Dialecto* exstitit *ضحك*.

Ibid. شبَّ adolevit. Est notio metonymica a propria & primaria, arsit, exarsit. Idem *Hebræis* fuit שׁבב; indeque *Hof. 8: 6.* cremia: & שׁבב flagrantia. Ab ardore flagranti subsumta alacritas adolescentiæ, quæ vocatur

2 Ex iis quos utero gessere, quæ renodare solent
Lora subligaculi; qui adolevit minime turgidus.

N O T A.

tur شَبَّ & شَبَابٌ: ut *adolescens forma part. præf.*
شَبَّ. Struitur quoque *transitive* شَبَّ النَّارَ *accen-*
dit ignem, شَبَّ الْحَرْبَ *accendit bellum*. In *Diw.*
Hud. Poëtria

شَبَّتْ هَذِيْلٌ وَفَهْمٌ بِبَيْنِهَا أَمْرَةٌ
مَا أَنْ تَبْخُخَ وَمَا أَنْ يَرْتَدَّ صَالِبُهَا

Accenderunt Hudeilitæ & Phabmitæ inter se caminum
Non restinguendum; & quo qui torretur, haud redierit.

Nil crebrius. Venuste *Abu Tjachrus*, *Hudeilita*; الْعَنْبَرُ
شَبَّ الْخَمْرَ *Ambarum accendit odorem vi-*
ni. Venustius adhuc apud *Tauriz.* ad *Hamas.* يَشَبُّهَا
أَي سَوَانَ شَعْرَهَا *accendit eam coma ejus*, أَظْهَرَ بِيضَ وَجْهِهَا
h. e. *niger crinis virginis*
enitere facit albedinem faciei ejus. Huc pertinet illud *Glossē-*
ma apud *Golium: num. 2. Vivacitate & gratia colorem accen-*
dit. *Grandifone Malich. Ibn Chalid. in Diw. Hud. de Leone*
شَبَّوْهُ أَظْفَارَهُ *accensus unguis suos*. Hæc *faliyam*
*move*re possunt; quibus hoc in genere sapit palatum.

Ibid. Trifariam, vel quadrifariam, exponitur مَهْبَلٌ
part. pass. II. in Golio 1. amissus morte filius. ab مَهْبَلٌ
nempe, quatenus valet, orba mansit mater. 2. Carnosus &
facie turgens: ab مَهْبَلٌ multa ac cumulata gravavit caro.

وَمُبْرَةٌ مِنْ كَلِّ تَمْبَرٍ حَبِضَةٌ
وَفَسَادِ مُرْضَعَةٍ وَدَاءِ مُعْضِلٍ

N O T Æ.

Inde & 3. *congesta carne præditus*. Denique 4. *Devotus diris*, ⲉⲩ *maledictus*. *Medicæ Glossæ* cohærent; prima & quarta valde diffident. Quintam adjecit *Tauriz*. ذكر بعضهم ان المهبل المعنوي الذي لا يتماسك فان صح ذلك فكانه من الاسراع *Ajunt nonnulli* מהבל *significare vesanum, qui non sit compos mentis*. Hoc si verum, videtur a festinatione ductum: dicitur enim Camelus הבל, i. e. *festinus*. Mihi quidem pro serie nil aptius visum, quam quod num. 2. & 3. comparet. Idem sciscit *Gjeubar*. hunc ipsum versum citans, ad notiones istas adstruendas. Adjecit & speciem IV. eadem potestate, citata traditione *Ajeschæ*, uxoris *Mubammedis* النساء يومئذ لم يهبلهن اللحم اي يرهلهن السموم *Mulieres isto die Resurrectionis non* הבלהן *caro; hoc est non turgore inflabit eas pinguitudo*. Locus est quantivis pretii, qui Originem pandit verbi הבל non solum pro *Arabica* Dialecto, ut ejus ope, quæ pugnare videbantur, in concordiam gratiamque redeant, sed etiam pro *Hebræa*: ubi הבל *vanescere*, & הבל *vanitas*: ab *inflatione turgida* emanarunt. Cl. *Cocc.* ex usu *Thalmud.* jam adduxerat proprietatem *halitus*, & *vaporis*; indeque *vanitatem* deduxerat. Non displicebit proin *Harmonia* jucunde nunc reflorescens, qua הבל deprenditur primariam vim possedisse *inflationis*, & *vaporationis*, e *flatu oriundæ*. Hinc in II. هبله, اللحم

3 Quique nitidatus ab omni residuo menstrui;

Et corruptela lactantis, morboque tabifico.

N O T A.

اهيل itemque in IV. *est turgore inflavit, gravavitque eum caro: ٢ part. pass. مهيل turgidus: in I. item Turfit eum mater ejus; vel turgida anhelavit eum; declaratur ثكلته orbata fuit eo per mortem. Est insignis Glossa; quæ & in هبول turgens, turgore anhelans recurrit, de matre ثكول liberis orbata: nec non in VIII. apud Phiruzabad. in Camus اهتبل علي Turfit, vel turgidus anhelavit, super filio suo; est, eo orbatus fuit. Alio flexu sub eadem specie ibidem اهتبل لاهله تكسب كهبل Turfit anhelus pro familia sua, est victum comparavit ei, quod ٢ in II. & V. obtinet. Ita nos 3woegen. Iterum اهتبل الصيد Anhelavit venationem: est, anhelus eam captavit. Inde الهبال الكاسب Anhelator هبال usurpatur pro eo qui victui conquirendo omnia machinatur: itemque venator. Belgice, een 3woeger. Agmen claudat, atque omnia adstringat, hæc Glossa Camusi: اهتبل كذب كتبرا: اهتبل valet, mentitus est multum; quasi cum inflatione turfit; meras vanitates proflavit. Hoc Job. 27: 12. est, هبال هبال vanescere vanitatem.*

Vf. 3. Insignite من مبرق nitidatus a labe; in part. pass. II. proprie exasciatus, sub ascia quasi nitere factus. Ex hoc

حَبَاتٌ بِهٖ فِي لَيْلَةٍ مَرْقُودَةٌ كَرَهَا
وَعَقْدٌ نَطَاقَهَا كَمْ يَحْكُلُ

N O T A E.

hoc usu emicuit *metonymia* בְּרִיאַתְּ pro pingui, opimo: ut apud Latinos nitidus quoque, de pingui: & nitere est pinguescere. Apud Arabes pulchre من المرض nituit a morbo, (quasi exasciatus,) i. e. planissime convaluit: persanatus fuit: itemque من العيوب والديون nituit a vitiis aut debitis: pro, ab iis purus & intactus fuit: vel &, iisdem se exsolvit & exemit. Eadem potestas Thematis بَرَأ ult. Waw & Fe: asciauit, exasciauit ad nitorem usque, præsecando; radendo, perpoliando; quicquid rude supererat. Eius part. pahl. بَرِيَ بَرَأ apud Cl. Golium est, præcisus, asciauit: item, liberatus a crimine vel debito; insons: quod tamen ad بَرَأ ult. Aleph potius pertinere monet. Non perspiciebat nempe rationem *metaphoræ*, qua asciauit pro insonte usurpari cœpit. Utriusque Radicis eandem Originem fancit quoque excellentior illa *metonymia*, qua asciare frequentatum pro creare, & manu artifice fabricare. Hæc virtus utrobique obtinet, ultima Aleph tamen potissimum ditionem sibi istam vindicante: quemadmodum ultima Waw vel Jod altera præcidendi & exasciandi magis attributa. In Sacro codice בָּרָא pro præcidere, præcidendo asciare, ac dedolare tria, quatuor, loca occupat omni dubitationi exemta Jof. 17: 15. 18. Ezech. 21: 19. vel 24. itemque 23: 47. quæ nunc tantum indico ad Harmoniam: alibi ea, cum reliquis usibus insignitis, & nitorem ac polituram rasilem exerentibus, pleno ac justo in lumine collocaturus.

4. Conceperat eum nocte quam monstri quid ter-
ruerat:

Nodusque subligaculi ejus haud erat solutus.

N O T Æ.

Ibid. مَعْضَلٌ part. IV. a عضل implexus, intortus

fuit; usurpatur in omni negotio molesto, gravi, ineluctabili;
ac speciatim jam in morbo tabifico, qui infantes corrupto lac-
te nutritos inficit, ac immedicabili contagione implicat & di-
storquet. Eodem collineat Varians Lectio مَعْضِلٌ part.

IV. a غال med. Fe, infantem lactavit gravida mater, vel
nutrix: unde مَعْضِلٌ quæ lactans confuescit viro. Quanta
hinc pestis in infantes redundet, meum non est docere.
Si ista Lectio obtineat, syntaxis mutanda, vertendumque,
a morbo lactantis gravidæ: quem talis mater, vel nutrix,
per viscera & medullas lactentis diffundit. Res eodem re-
dit.

Vf. 4. Mirifice enunciatum, in nocte مزقودٌ conterri-
ta; & externata: i. e. in qua magnum aliquod malum, ac
monstrum extiterat; unde terror omnibus incussus. Audi Tau-

riz. الزود الذعر ولما كانت الزود في
الليلة جعله لها واكثر ما ينسب
الفعل الي الوقت فبوتني به علي انه

فاعل Vox زودٌ med. Eliph signat terrorem attonantem:
quod autem terror ille extiterit in Nocte, eum ipsi Nocti attri-
buit: sæpiissime enim Actio additur tempori; idque enunciat
ac si esset ipsum Agens. Vel & patiens, si sit passiva potestas,

قَاتَتْ بِهٖ حَوْشَ الْغَوَادِ مَبِطِنًا
 سَهْدًا إِذَا مَا نَامَ لَيْلَ الْهَوْجِلِ ❖
 فَاذَا نَبَذَتْ لَهٗ الْخِصَاءَ مَرَأَيْتَهُ
 يَنْزِي لِيَوْفَعَتِهَا طُورَ الْأَخْبَلِ ❖

N O T Æ.

ut hic: est enim *partic. pass.* a نَزَا *Hamzata media*, *per-*
terrefecit. *Proprie fecit effervescere cum tumore*. Hæc est *Nox*
 illa ظِلْمَاءُ *tenebricosissima*, de qua ad *Vf.* 2. ubi etiam
 reliqua, quæ hic verecunde innuuntur, enodata.

Vf. 5. Notetur *idiotismus*, اَتَتْ بِهٖ *venit cum eo*, i. e.
adduxit, produxit eum, pro *partu edidit*. اَتَى اَتَا *venire*,
proprie tendere. نَامَ est نَامَ *dormitare*. Quod *nox flac-*
cidi, inertis, ignavi, dicatur dormitare; eodem colore *figu-*
ratum est, quem Vf. præced. vidimus. Tauriz. وَقَوْلُهُ نَامَ
 لَيْلَ الْهَوْجِلِ جَعَلَ الْفِعْلَ لِلَّيْلِ لَوَقُوعِهِ
 فِيهِ أَي نَامَ الْهَوْجِلُ فِي لَيْلِهِ
Quod dicit, dormitat Nox flaccidi, in eo attribuit Actionem No-
cti, quia in eam incidit. Sensus est, dormitat flaccidus in nocte
sua. Est Genus Poëtis familiarissimum, quod Enallagen vo-
cantant. Ea semper interiorum quandam vel vim, vel gra-
tiam, spirat. Dormitat ipsa Nox, cum Dormitatore, quæ to-
ta, quanta quanta, destertitur, & profundo sopore mergitur
ac mergit simul. Confimiliter Vf. 4. Nox attonita est, quæ
tota a terroribus occupata, obsessa, oppressa. Geminum ger-
manum est illud Æneid. 8: 94.

Olli remigio noctemque diomque fatigant.

5 Ediditque eum acrem cordis, gracilem ventre,
Pervigilem, ubi dormit nox flaccidi.

6 Ei si lapillum projeceris, cernas eum

Exilire ad lapsum illius saltu pici viridis.

N O T Æ.

Id est, non intermisso remigio occupant, & consumunt, ita ut nox & dies isto labore quasi fatigari videantur. Similiter de venatoribus acerrimis:

————— silvasque fatigant.

Non sane pro semet fatigant in silvis; nec silvas pro feras: sed tam acri venatione silvas quatiunt; ut ipse quasi fatiscant, atque delassentur. Ad hanc vehementiam, quam Enallage sic dicta captare solet, etiam reduci velim, quod Carmine præced. Vj. 4. annotatum.

Vj. 6. Quid respiciatur in lapillo projecto, Historia præmissa declarat. *حصاة* calculus; a masc. *حصي* numerus, multitudo; & glarea, calculus; apud Golium: sed facile apparet a calculo per metonymiam ductum numerum, ut a glarea multitudinem. Radix *حصي* in Golio exponitur vestigium impressit, signavit. Item lapillis abundavit terra: valuit intelligentia. In IV. *احصى* numeravit; scripsit, ordinavit; comprehendit; scivit; potuit. Mira congeries; quam digesseris, adhibita calculatione quæ ad omnia ista se porrigit. *حصاة ذى* intelligentia præditus; proprie, qui pollet calculo. Inde compar. *احصى* pollentior calculo, Alcor. Sur. 18: 11. Sic omnia lucent. Origo est *secuit*, incidit, *תציה* quæ

وَإِذَا يَهَبَتْ مِنَ الْأَمْنَامِ مَرِيئَتُهُ
 كَرَّتُوبِ كَعْبِ السَّاقِ لَيْسَ بِزَمَلٍ ۞
 مَا إِنْ يَمَسُّ الْأَرْضَ إِلَّا مَنكَبٌ
 مِنْهُ وَحَرْفُ السَّاقِ طَيِّبٌ الْمَجْمَلِ ۞

N O T Æ.

vis etiam sub **حصا** ult. *Waw*. primaria: quemadmodum **خصي** eandem planius exerit. **نزا** *saliit*, *exiliit*; *expersus fuit saliendo*. Apud *Hebræos* **נזה** in sanguine resperso frequentatur. Idem apud *Arabes* obtinuisse, patet ex *Glossa* 6. in *Golio*; **نزي الدم** *effuxit sparsim sanguis*. Sequens **وقعة** *fragor*, sive *flictus*; a **وقع** *flixit*, *deflavit cum fragore*. Inde **דוקיע** *nativam virtutem recuperat*.

Vs. 7. Proverbiale quid præfert, *erectum stare instar tali cruris*. **رتوب** est *firmitas stabilis*, & *immota*. Hæc talem vel maxime suffulciat necesse est. Apud *Latinos* quoque Proverbii quid redolet *firmus & infirmus talus*. Eodem collineat **ليس بزمل** *non est in claudicatore*; pro minime *claudicator*. In *Lexicis* exponitur *pusillanimis*, *ignavus*, *languens*; **لنزماله بثوبه** *quod se involvat veste sua*. Ita etiam *Tauriz*. heic loci: ex potestate quæ in II. & V. regnat. Ego ex I. *claudicavit* malui: quamvis alterum illud satis quoque opportunum.

Vs. 8. Pleonasmus particulae **ان**, de qua ita *Tauriz*. **ان يزيد لتوكيد النفي ويبتل** *particula ان redundat ad adstringendam negationem; estque o-*
tio-

- 7 Eundem e fomno expergitum cernere sit;
Erectum stare instar tali cruris, qui minime
claudicet.
- 8 Nil nempe tangit terram, de cubante, nisi hu-
merus;
Extremitasque cruris plicam *tangit* balthei.

N O T Æ.

tiosa. Sic ما راينا ما ان راينا *Non vidimus*, pro ما راينا ما.
Sunt qui ان, *si* alias, subinde *negare* existiment; ut in *Al-*
corani illo, ان الكافرون الا في غرور *non sunt im-*
pii nisi in delusione. At vera *Syntaxis* adfert, *si* *impii*, *nisi* in
delusione. Est *Aposiopesis* animata jurejurando: ut ON Pf.
89: 36. *si* *Davidi* *mentiar*. Crebrum in *Alcor*. ut *Sur*. 10: 67.
ان يتبعون الا الظن وان هم الا يخبرون
si sequuntur nisi opinionem; & *si* illi quicquam, *nisi* *men-*
tiuntur. Et mox *Ibid*. Vf. 73. ان اجري الا علي الله
si merces mea, nisi super Deo. Alia ratio in nostro hocce
pleonasm, in quo ان habet vim *asseverativam*, ut sit *non*
sane. Exempla passim obvia. Sensus versiculi hicce, ex-
planatore *Tauriz*. انه اذا نام لا يتبسط
علي الارض ولا يتمكن منها
بعضايه كلها حتي لا يكان
Eum, *quum*
dormitat, non exporrigere se super terra; neque ei omnia sua
membra committere; sic, ut non valeret continuo succinctus
adstare, ubi expectatus foret.

وَإِذَا رَمَيْتَ بِهِ الْفَجَاجَ رَأَيْتَهُ
 يَهْوِي مَخَارِبَهَا هَوِيَّ الْأَجْدَلِ
 وَإِذَا نَظَرْتَ إِلَيَّ أَسْرَةً وَجْهَهُ
 بَرَقَتْ كَبْرَقِ الْعَارِضِ الْمُنْتَهَلِ
 صَعَبُ الْكَرْبِيهَةِ لَا يُرَامُ جُنَابَهُ
 مَاضِي الْعَزِيمَةِ كَالْحَسَامِ الْمِغْضَلِ

N O T Æ.

Vf. 9. Exquisita phrasis, رمي الفجاج jecit, jaculatus est fissuras montium; pro eas penetravit instar teli. Non absimile, quod in ضرب percussit admifere. Inde pulchre في الارض ضرب quaterere in terra, per terram, est eandem peragraré. مخارم prominentiæ sive supercilia prærupta montium: a مخرم, quod a خرم disruptit futuram. abruptit. prærupit. חרם. Inde in VIII. اخترم est funditus extirpavit: internecone delevit. Ea Origo ٢ حرم anathematis; quod tamen sub حرم, isto quidem usu, potissimum sedem fixit. هوي delapsus fuit ex alto; in prædamque irruit aquila. Primaria virtus fidere. Inde omnia largo fluxu descenderunt. اجدل accipiter, quasi in-tortior nervis, viribusque.

Vf. 10. أسرة lineæ, lineamenta: in plur. fr. a سر

يُحْمِي الصَّحَابَ إِذَا تَكُونُ عَظِيمَةً
وَإِذَا هُمْ نَزَلُوا فَمَأْوِيَ الْعَبَّاسِ

N O T Æ.

posses, *indomitus vehementiæ bellicæ*. Sed est alius usus oportunior, quem in *Camuso* enotatum reperio, quo كَرِيهَةٌ *Vehementia* alicujus speciatim valere dicitur بِأَدْرَتِهِ التَّيْبِ تَكْرَهُ مِنْهُ *acrem ejus impetum, quem horreas*. Hoc intendi nunc, ex *Historiola* horum versuum elucet. In eundem sensum subnectitur, *haud appetatur latus ejus*. جَنَابٌ *latus, ora, area domus, atrium; limen; angulus tractusque: figurate frequentatur, diciturque قَوِيَّتْ جَنَابِهِ* *invaluit latus ejus: pro dignitas ejus increvit*. Habes formulam *Abulphar. Hist. Dynast. p. 298. 551. 552*. Apud *Arabsjad. in*

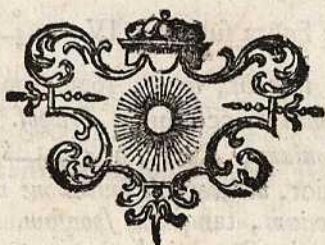

12 Defensat focios, quum grave quid increpuit;
 Quumque diversantur, tum Hospitium est egen-
 tibus.

N O T Æ.

Vit. Tim. *امنع جنابا* *inaccessus lateris*: i. e. *formidolosa majestate præditus*. In *Hist. Salad. per Ispahanens.*
الوافدون قاطنون جنا جنابه
accedentes ad eum, carpebant fructum Lateris ejus, i. e. ho-
norifici ejus Liminis, Atriive.

Vf. 12. *حومي* *defensat ignito impetu, a حومي*
חמה candescere; ignitum esse. Inde mœnia חומות dicta.
عظيمة *magnum, grave, atrox quid: a عظم*
עצום. Postremum عايل *est plur. fr. a عايل*
pauper, egenus. Radix عال *med. Fe, eguit, indiguit.*

قال

تبادط شبرا

إِنِّي لَمُهْدٍ مِنْ ثَنَائِي وَقَعَا صَدِّ بِهِ
 لِأَبْنِ عَمِّ الصِّدْقِ شَمْسِ أَبْنِ مَالِكِ
 أَهْرَ بِهِ فِي نَدْوَةِ الْحَيِّ عِطْفَةٍ
 كَمَا هَرَّ عِطْفِي بِأَلْهَجِجَانِ الْأَوَامِرِ
 قَلْبِي لَتَشْتَكِي لِيَهُمَّ يَصِيبُهُ
 كَبِيرُ الْهَوِيِّ شَيْبِي النَّوِيِّ وَالْمَسَالِكِ

N O T Æ.

Vf. 1. Elegans figura sub part. IV. مَهْدٍ pro مَهْدِي, ab هدِي tetendit, duxit, speciatim deduxit sponsam. Ei comparat carmen hocce suum. Præpos. ل est Emphatica. ثناء Encomium, Laus; a ثنِي duplicavit شانه. Constructio subtilior, deducens de laudatione mea sponsam: pro hocce meum Encomium, tanquam sponsam.

Vf. 2. Signata phrasis هن عطفه quaterere latus alicujus; pro, ex hilarare ad exultationem usque. Quum concilium, vel conciliabulum gentis, hic memorat, respicitur ad vetustum morem Arabum, in conciliabulis carmina sua recitare solitis, ut per ora hominum volitarent, atque ad me-

D I X I T

TAABBETA SJERRAN.

1 Equidem deduco sponfam landis meæ, & tendo cum ea,

Ad patruelem sincerum *Sjums Ibn Malici*.

2 Qua exultare eum faciam gentis in concilio,
Prout exultare me fecit camelis *Aracam* pascen-
tibus.

3 Parcus ille conquestionis ad gravissimum quod-
que, quod feriat.
Multa volvens molimina, diversasque vias emo-
liens.

N O T Æ.

moriam posteritatis propagarentur. *هَجَانٌ* *Præstantissimi*
cameli, speciatim *albi*. Quod dicatur esse *sing.* & *plur.* nil
aliud, quam sæpe *collectivam* subesse potestatem; prout omnia
pluralia fracta in *Origine* sunt *singularia*, quibus vis *collectiva*
per usum constantem subjuncta. *اولرك* *Aracam* carpentes,
est *plur. fr. a part. præf.* *آرك* & *آركة* ab *لرك* frondem
vel fructus arboris *Arac*, vulgo *Pilou*, pastus fuit camelus. Sic
dicta ea a lentore: nam *آرك* *آرك* est *lentescere*, *lentum esse*.

Vf. 3. *يُشَكِّي* pro *يُشَكِّي* conquestio, est

يَظُلُّ بِمَوْمَاةٍ وَيَمْسِي بِغَيْبِرِهَا
جَحِبَشَا وَيَعْرُورِي ظُهُورَ الْمَهَالِكِ

N O T Æ.

infin. V. a شكا *questus fuit, lamentando exposuit* statum suum Deo. *Doluit* & *exposuit* morbum. Sunt notiones *secundariæ*, a *compunctione ductæ*. قلبل التشككي *paucus conquestionis, pro plane non conquerens*. Sic *Tauriz*. يقول انه صبور لا يشككي ما نزل به الي احد واستعمل لفظ القلبل لنفي الكل وهذا كما يقال فلان قلبل الاكثرات بسو عبد فلان اي لا *innuit eum esse patientissimum, qui omnino queratur nemini de iis quæ ipsi eveniant. Usurpat vocabulum pauci ad plenam negationem: quemadmodum dici solet, ille parum curat minas hujus; pro non curat. Exempla nonnulla apposuisse juvabit; præter ea, quæ jam ad Nawabig. subjeci p. 168. In Hamasa extat* قلبل قذي العيينين *paucus festucæ oculorum: i. e. nullo omnino vitio præditus, e cujus oculo ne festucam quidem eximere queas. Clarius adhuc & plenius Ibn Doreid.*

والناس للموت خلا يلسهم
وقلما يبقي علي اللس الخلا

Hominesque Morti pabulum sunt, quos delingat;
Et paucum est, quod supersit linctui, pabulum.

Vides plane nullum designari: notabisque illud قَلَمَا